

Suomen Punaisen Ristin kehitysyhteistyöohjelman vuosiraportti 2008

SUOMEN PUNAISEN RISTIN KEHITYSYHTEISTYÖOHJELMA

Vuosiraportti 2008

Tiivistelmä

1. Yleiskatsaus SPR:n toimintaan 2008

- 1.1. Kotimaan toiminta
- 1.2. Kansainvälinen apu

2. Ohjelman toteutuminen

- 2.1. Yleiskatsaus
- 2.2. Ohjelman painopistealueiden toteutuminen
- 2.3. Itä-Afrikan alueohjelman toteutuminen
- 2.4. Länsi- ja Keski-Afrikan alueohjelman toteutuminen
- 2.5. Eteläisen Afrikan alueohjelman toteutuminen
- 2.6. Latinalaisen Amerikan alueohjelman toteutuminen
- 2.7. Keski-Aasian alueohjelman toteutuminen
- 2.8. Aasian alueohjelman toteutuminen

3. Ohjelman tuki

- 3.1. Henkilöapu
- 3.2. Resurssikehitys
- 3.3. Köyhimpien Punaisten Ristien ja Punaisten Puolikuiden osallistuminen
- 3.4. Suunnittelu ja arvioinnit
- 3.5. Viestintä

4. Hallinto ja talous

- 4.1. Kehitysyhteistyöohjelman talous, hallinto ja poikkeamat vuosisuunnitelmasta
- 4.2. Yhteenveto ohjelman toteutuneista kustannuksista ja rahoituksesta

LIITE 1: Talousraportti 2008 sekä kenttäbalanssien sekä lisärahojen tilanne elokuussa 2009

LIITE 2: Korjattu talousraportti 2007 sekä vuodelta 2007 siirtyneiden kenttäbalanssien käyttö 2008

LIITE 3: Tilintarkastajan lausunto SPR:n kehitysyhteistyöohjelmasta 2008

LIITE 4: Suomen Punaisen Ristin vuosikertomus, tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus 2008

LIITE 5: International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, Geneva – Report of the Auditors to the General Assembly on the Financial Statements 2008

LIITE 6:

1. Mosambikin terveysohjelman tilintarkastuskertomus
2. Malawin ruokaturvahankkeen tilintarkastuskertomus
3. Kenian Punaisen Ristin järjestökohtaisen tilintarkastuksen Management Letter
4. Etiopian integroidun terveyshankkeen tilintarkastuskertomus
5. Tadžikistanin terveys ja hyvinvointi yhteisössä -hankkeen tilintarkastuskertomuksen *management letter*
6. Zimbabwen ruokaturva- ja HIV/aids -hankkeen tilintarkastuskertomus ja pääsihteerin kirje valuutan jäädyttämisestä
7. Ruandan tuki haavoittuville lapsille -hankkeen tilintarkastuskertomus
8. Ugandan psykososiaalinen tuki -hankkeen tilintarkastuskertomus

LIITE 7.

Nepalin gender-evaluaatio, Itä-Timorin terveysevaluaatio, Keski-Aasian nuoriso-ohjelman evaluaatio

1. Yleiskatsaus Suomen Punaisen Ristin toimintaan 2008

1.1. Kotimaan toiminta

Kotimaassa Oulussa pidettiin Suomen Punaisen Ristin yleiskokous kesäkuussa 2008. Kokouksessa valittiin mm. uusi luottamusjohto. Hallituksen puheenjohtajaksi äänestettiin pääjohtaja Erkki Liikanen. Kokouksessa hyväksyttiin vapaaehtoistoiminnan linjaus, sekä suuntaviivat toiminnalle vuosiksi 2008-2011 (SPR:n toimintalinjaus). Toimintalinjauksen tavoitteena on jatkaa järjestön uudistamista ja vahvistamista sekä uudistaa vapaaehtoistoimintaa niin, että uusien ihmisten olisi entistä helpompaa tulla mukaan Punaisen Ristin toimintaan. Kokouksessa jaettiin tasavallan presidentin myöntämä ansioristi Suomen Punaisen Ristin ja Liiton entiselle pääsihteerille Markku Niskalalle, jonka ura Punaisen Ristin liikkeen parissa on kestänyt yli 40 vuotta.

Järjestön kolmeksi suurimmaksi haasteeksi tulevilla yleiskokouskaudella koetaan 1) resurssien niukkeneminen, 2) vapaaehtoistoiminnan kehittäminen sekä 3) toimintatapojen yhtenäistäminen. 1) Järjestön taloudellinen asema ja maksuvalmius ovat edelleen hyvällä tasolla, mutta rahoitusmarkkinoiden kriisi on lisännyt tarvetta järjestön talouden tasapainottamiseen. Talouden tasapainottamisen suurimmat haasteet ovat erityisesti henkilöstökulujen kasvussa ja varainhankinnan kasvattamisessa. Varainhankinnan lisääminen vaatii investointeja, uutta osaamista ja järjestön sisäisten toimintatapojen muutosta. Riskienhallinta otetaan jatkossa osaksi järjestön johtamista. Sijoitustoimintaan liittyvien riskien hallintaa parannetaan yhteistyössä ulkopuolisen varainhoitajan kanssa. 2) Vapaaehtoisten mukaan saaminen, tukeminen, palkitseminen ja heidän osaamisensa vahvistaminen on Punaisen Ristin vaikuttavuuden keskeisin edellytys ja kehittämisen painopiste. Kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan merkitys ja myös tarve korostuvat tulevien vuosien aikana. Paikallisen toiminnan vahvistaminen ja johtavan vapaaehtoisjärjestön kehittäminen edellyttää vapaaehtoisten ja työntekijöiden osaamisen varmistamista siten, että järjestö pystyy vastaamaan sille asetettuihin haasteisiin. 3) SPR koostuu useista eri yksiköistä joiden toimintojen epäyhtenäisyys voi vähentää toiminnan vaikuttavuutta sekä johtamisen tehokkuutta. Toimintajärjestelmien yhtenäistäminen ja yhtenäisten toimintatapojen käyttöönotto johtamisen kehittämisen kautta varmistaa järjestön ykseyttä. Talousjärjestelmien ja hallinnon kustannustehokkuuden kehittämällä pyritään lisäämään voimavaroja järjestön ydintehtävien hoitamiseen.

Kotimaan valmius

Vuonna 2008 suurimpia ja mediassa näkyvimpiä haasteita kotimaan työssä olivat Malagan bussionnettomuus sekä Kauhajoen ampumavälikohtaus. Huhtikuussa psykologien valmiusryhmä auttoi Espanjan Malagassa sattuneen linja-autokolarin uhreja ja omaisia. Syyskuussa 120 vapaaehtoista eri puolilta Suomea päivysti ympärivuorokautisesti Kauhajoella ja lähikunnissa noin viikon ajan tukien välikohtauksen järkyttämiä. Psykologinen valmiusryhmä tuki omaisia ja viranomaisia kriisityössä kaksi viikkoa. Valtakunnallinen auttava puhelin antoi tukea huolestuneille kansalaisille kolmen päivän ajan. Yleistä huolta pyrittiin helpottamaan tiedottamalla ja materiaalin tuottamisella muun muassa oppilaitosten tarpeisiin.

Osastojen antaman kotimaan avun määrä nousi hieman koulutuksen, neuvonnan ja ohjauksen myötä. Apua annettiin kotimaassa noin 250'000 eurolla. Huono-osaisuutta ehkäiseviä hankkeita oli 6 osastossa. Hankkeiden avulla ehkäistiin nuorten, ikäihmisten, maahanmuuttajien sekä työelämän ulkopuolella olevien syrjäytymistä. Kysynnän kasvaessa ystävätoiminnan peruskurssien määrää lisättiin. Sen sijaan ensiapuryhmäläisten sekä -ryhmien määrä laski. Ensiapuryhmien päivityspalvelun laadun parantamiseksi laadittiin linjaus, joka on tarkoitettu toteutettavaksi vuoden 2009 alusta.

Vuoden aikana Punaisen Ristin hallitus hyväksyi SPR:n hyvinvointi- ja terveyslinjauksen vuosille 2008-2014. Linjaus selkiyttää järjestön hyvinvoinnin ja terveyden ydintehtävät sekä toimintalinjat ohjelmiseen ja toimintamuotoineen. Tapaturmien ehkäisyyn kiinnitettiin huomiota ensiapukoulutuksessa sekä erilaisissa teematilaisuuksissa. HIV/aids -työ jatkui neuvontapuhelimen ja matalan kynnyksen kynnyksen neuvonta- ja testauspaikkojen muodossa. Tukea tarjottiin äskettäin HIV-tartunnan saaneille sekä tartuntaa pelkääville asiakkaille.

Punaisen Ristin, Vapaaehtoisen pelastuspalvelun Vapepan ja viranomaisten yhteistyötä vahvistettiin yhteistoimintasopimuksilla piirien ja pelastuslaitosten ja poliisin välillä. Hälytysryhmien toiminnan yhtenäistämiseksi laadittiin valtakunnallinen hälytysohje ja vakuutusohje. Vapepa vastasi vuoden 2008 aikana 432 hälytystilanteeseen

Pakolaistyö

Suomeen tulleiden turvapaikanhakijoiden määrä nousi edelliseen vuoteen verrattuna. Erityistä oli yksintulleiden alaikäisten määrän moninkertaistuminen. Vastaanottokeskukset eivät pystyneet majoittamaan kaikkia. Sisäministeriö pyysi Punaista Ristiä kasvattamaan valmiuttaan. Uusia yksiköitä ryhdyttiinkin perustamaan loppuvuonna. Tavoitteena on, että Punainen Risti perustaa ja ylläpitää 2000 uutta majoituspaikkaa vuonna 2009. Piirien hoitamissa keskuksissa toiminta on ammatillista, mutta vapaaehtoisten rooli on merkittävä. Punainen Risti huolehti vuoden aikana 749 kiintiopakolaisten vastaanotosta Helsinki-Vantaan lentoasemalla. Vapaaehtoiset olivat mukana noin puolessa vastaanottotilanteista. Henkilötiedustelujen ja etenkin alaikäisten tekemien tiedustelujen määrä kasvoi turvapaikanhakijoiden määrän lisääntyessä. Vuonna 2008 Punainen Risti hoiti 181 henkilötiedustelutapausta ja oli mukana 562 perheen yhdistämisessä. Suurin asiakasryhmä olivat somalialaiset. Punainen Risti järjesti pakolaislasten perheenyhdistämisoikeudesta yhteisen pyöreän pöydän keskustelun järjestöjen, viranomaisten ja lasten edustajien kanssa. Uudet kehittämissuunnitelmat toimitettiin päättäjille ja viranomaisille. Lisäksi noin 60 Punaisen Ristin paikallisosastoa järjesti monikulttuurista vapaaehtoistoimintaa.

Varain- ja jäsenhankinta

Talouden taantuma ei näkynyt vielä vuoden 2008 toiminnassa tai varainhankinnassa. Vuosi oli keräysten ja kampanjoiden kannalta erityisen menestyksellinen. Katastrofirahaston tuotto oli järjestön Nälkävaikeuksien neljänneksi paras. Edelle menevät ainoastaan tsunami-vuodet 2004 ja 2005 sekä Kosovon sodan värittävä vuosi 1999. Katastrofirahaston tuotto oli 8,57 miljoonaa euroa. Tuottoa nostivat Operaatio Nälkävaikeus, useat katastrofikeräykset sekä kuukausilahjoittajien keskilahjoituksen nousu. Varoja kerättiin Myanmarin hirmumyrskyn, Kiinan maanjäristyksen, Kaukasian konfliktin ja Zimbabwen koleraepidemian uhreille. Kotimaassa avustuksia kerättiin erityisesti Kauhajoen kouluampumatapauksen jälkeen henkistä apua tarvinneille ihmisille. Yritysyhteistyö S-ryhmän, Yhtyneiden Kuvalehtien, Tapiola-yhtymän sekä yritysyhteistyö Accenturen kanssa jatkui.

SPR:n jäsenmäärä laski hieman edellisvuodesta. Jäseniä oli vuoden lopussa 92'081. Laskua tapahtui erityisesti ainajäsenten ja vuosijäsenten kohdalla, mutta nuorten jäsenten määrä puolestaan oli kasvussa. Uusia jäseniä houkuteltiin Kosketa-kampanjalla, joka kertoi jäsenyyden merkityksestä kotimaan vapaaehtois- ja auttamistoiminnalle. Kampanja huipentui Punaisen Ristin viikolla, jolloin osastot keräsivät lakanaan ihmisten sormenjalkia merkinä siitä, että järjestön työ ja arvot koskettavat heitä. Yleiskokouksessa oli esillä 27 000 sormenjalkaa.

Henkilöstö

Koko järjestössä oli töissä 1162 työntekijää, joista 551 Veripalvelussa. Keskustoimiston henkilöstön määrä kasvoi vuoden 2007 149 työntekijästä 153 työntekijään. Vakituisten henkilöstön vaihtuvuus pysyi suunnilleen samassa 10 prosentissa. Järjestö työllisti vuoden aikana 1359 palkkatukeen oikeutettua pitkäaikaistyötöntä. Suuri osa heistä työskentelee järjestön Kontti-ketjussa sekä Joensuun ja Tampereen logistiikkakeskuksen vaatelajittelupisteissä. Vuoden aikana järjestön tasa-arvostrategia uusittiin ja käsitettä laajennettiin laajemmaksi tasa-arvon kokemukseksi.

1.2. Kansainvälinen apu

Vuosi 2008 oli kansainväliselle Punaiselle Ristille väli vuosi kansainvälisistä kokouksista vuoden 2007 yleiskokouksen ja kansainvälisen konferenssin jälkeen. Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten kansainvälisen liiton (Liitto) johdossa tapahtui muutoksia, kun Liiton pääsihteerin Markku Niskalan 5-vuotiskausi päättyi ja uudeksi pääsihteeriksi valittiin heinäkuussa työnsä aloittanut etiopialaissyntyinen Bekele Geleta. Geletan alkukautta Liiton johdossa leimasi aktiivinen tutustuminen Liiton rakenteen toimintaan nimenomaan jäsenten ja kentän perspektiivistä. Geleta vieraili paitsi Liiton vuoden alusta toimintaan astuneissa aluetoimistoissa (*zonal offices*), myös aktiivisesti Liittoa tukevissa kansallisissa yhdistyksissä kuten Suomen Punaisessa Ristissä. Näkemysten ja kokemusten kerääminen kääntyi muutoksiksi Liiton sihteeristön johdossa ja aluerakenteessa vuoden 2009 aikana.

Geletan johdolla sihteeristö alkoi myös määritellä Punaisen Ristin roolia globaalina puolestapuhujana *humanitarian diplomacy* -käsitteen alla. Humanitaarinen diplomatia pitää sisällään sihteeristön aktiivisemmän ja suunnitelmallisemman edustautumisen kansainvälisillä foorumeilla ja mediassa globaalien ja alueellisten haavoittuvuuksien esiintuojana nimenomaan kaikkein haavoittuvimpien ihmisryhmien näkökulmasta. Tämän työn tavoitteena on vahvempi ja yhtenäisempi Punaisen Ristin

ääni' globaaleja ongelmia (ilmasto, ympäristö, talouskriisi, katastrofit ja konfliktit) käsittelevillä foorumeilla sekä kyky vaikuttaa ongelmien ratkaisua koskevaan päätöksentekoon.

Yleiskokouksessa vahvistettu Liiton uuden kymmenvuotisstrategian (Strategia 2020) valmistelu käynnistyi Liiton 186 jäsenyhdistyksen välisenä laajana konsultaatioprosessina. Yleiskokouksessa lähtölaukauksensa saanut hyvän kumppanuuden säännöstö (*Code of Good Partnership*) aloitti myös Suomen Punaisen Ristin aktiivisella myötävaikutuksella globaalin konsultaatioprosessin vuoden 2009 yleiskokouksikäsitteilyä varten.

Punaisen Ristin kansainvälinen komitea (Komitea) puolestaan pani toimeen vuonna 2007 kehittämänsä nopean avustustoiminnan (*Rapid Deployment*) konseptin, joka laajentaa Komitean ja kansallisten, humanitaarista apua antavien yhdistysten yhteistyötä raha- ja henkilöavusta katastrofiapuuyksiköihin (*Emergency Response Units*, ERU). Nopean avustustoiminnan konseptissa Komitea siirtää ensivaiheessa äkilliseen tai paljon voimavaroja vievään kriisioperaatioon omaa henkilökuntaansa, jonka aiheuttamaa vajetta voidaan paikata väliaikaisesti Komiteaa tukevien kansallisten yhdistysten henkilökunnalla. Toisessa vaiheessa kansalliset yhdistykset voivat tukea suoraan Komitean operaatiossa Komitean resurssit ylittäviä tarpeita. Tätä vaihetta varten Komitea on listannut toimintansa kanssa yhteensopivat kansallisten yhdistysten katastrofiapuuyksiköt. Suomen Punainen Risti on listannut Komitean käyttöön kenttäklinikoidensa ja -sairaalansa lisäksi myös logistiikkayksikkönsä.

Vuonna 2008 SPR:n kansainvälisen avustustoiminnan yhteenlaskettu määrä oli 31,6 miljoonaa euroa, mikä asettaa SPR:n kymmenen suurimman kansainvälistä apua antavan Punaisen Ristin joukkoon kansainvälisen Punaisen Ristin verkostossa. Katastrofiavun osuus avusta oli 72 % ja kehitysyhteistyön osuus 28 %. Avun määrä kasvoi edellisvuoteen verrattuna 11 %, mikä johtui osaltaan vuoden 2008 aikana tapahtuneista useista, mittavista luonnonkatastrofeista, äkillisesti kiihtyneistä konflikteista sekä kehitysyhteistyömäärärahojen kasvusta.

SPR toimitti vuonna 2008 katastrofiapua 22,8 miljoonalla eurolla. Siitä suurin osa meni Afrikkaan (lähes 10 MEUR) ja seuraavaksi eniten Aasiaan (8,4 MEUR). UM:n myöntämää humanitaarista apua meni SPR:n kautta mm. Kiinan maanjäristyksen ja Myanmarin hirmumyrskyn Nargiksen uhreille. Apua saivat myös laajojen tulvien uhrit Nepalissa ja Vietnamissa sekä hirmumyrskyistä kärsineet Filippiinit ja Karibia, jonne lähetettiin kenttäklinikkahenkilökuntaa (Haiti) yhdessä Saksan Punaisen Ristin kanssa. Luonnonkatastrofien lisäksi vuonna 2008 apua annettiin myös pitkäkestoisten konfliktien aiheuttamiin avustustarpeisiin. Komitean työtä pitkäkestoilla kriisialueilla tuettiin mm. Irakissa, Sudanissa, Somaliassa ja Tsadissa. Akuutteja kriisejä edustivat vuoden loppupuolella Georgian ja Venäjän välinen selkkäus sekä Gaza, joissa tilanne kärjistyi lähes sodaksi. Apua näihin kriiseihin lähti Komitean kautta sekä rahana että avustustyöntekijöinä. Kenian alkuvuoden vaalien jälkeisiä levottomuuksia tuettiin katastrofirahaston varoilla. Myös Tadzikistania koitelleeseen kylmyysaaltoon vastattiin SPR:n omalla tuella (mm. vaateapu). Vaateapua lähetettiin myös muihin talousvaikeuksista ja rankkasateista kärsineisiin Keski-Aasian maihin.

Tampereella aloitettiin kansainvälisen avun logistiikkakeskuksen varaston laajennustyöt. Uudet tilat tulevat sisältämään mm. yhdessä Suomen huoltovarmuuskokouksen kanssa hankittavaa materiaaliapua, jolla voidaan hätätilanteessa vastata Suomessa tai ulkomailla 10'000-14'000 ihmisen majoitus- ja perustarpeisiin. Logistiikkakeskuksesta hoidettiin vuonna 2008 alkanut, mittava Etiopian ruoka-apuoperaatio, jonne keskus osti ruokaa lähes 2 miljoonalla eurolla. Etiopian Euroopan Komission ECHO-rahoitteisen operaation lisäksi SPR sai Komission hätäapuvaroja Paraguayin kuivuusoperaatioon monen vuoden tauon jälkeen.

Tsunamin jälkeiset mittavat jälleenrakennusohjelmat jatkuivat Sri Lankassa ja Thaimaassa. Sri Lankassa saatiin päätökseen kerrostalot 240 perheelle ja sekä 200 asunnon jälleenrakennusohjelma. Loput kerrostaloasunnoista ovat 85 % valmiita, samoin yksi jälleenrakennuskohteena olleista sairaaloista. Terveys- ja järjestökehitysohjelmat päättyivät vuoden lopussa. Thaimaassa aloitettiin alueverikeskuksen rakentaminen sekä käynnistettiin meripelastusohjelma yhdessä Thaimaan, Ruotsin ja Norjan Punaisen Ristin kanssa.

SPR:n kehitysavun kokonaismäärä oli 8,8 miljoonaa euroa, jossa kasvua edellisvuoteen oli lähes 1,9 miljoonaa euroa. Kasvuun vaikutti osaltaan UM:ltä saadun kehitysyhteistyötuen nouseminen. Samalla myös SPR:n Euroopan Komissiolta saatu kehitysrahoitus kasvoi jälleen yhden uuden kehitysyhteistyöhankkeen verran (Mongolia). Kehitysavusta suurin osa kanavoitui Afrikkaan (4,7 miljoonaa) ja Aasiaan (2,8 miljoonaa).

Kansainvälisessä avustustoiminnassa Suomen valtio oli SPR:n avustustoiminnan merkittävin rahoittaja 16,2 miljoonalla eurolla (katastrofiapu 11,5 MEUR ja kehitysyhteistyö 4,7 MEUR). SPR:n

katastrofirahaston kautta välitettiin avustustoimintaan lähes saman verran eli 14,5 miljoonaa euroa. EU:n humanitaarista apua ja kehitysyhteistyövaroja välitettiin apuna noin 3,2 miljoonaa euroa.

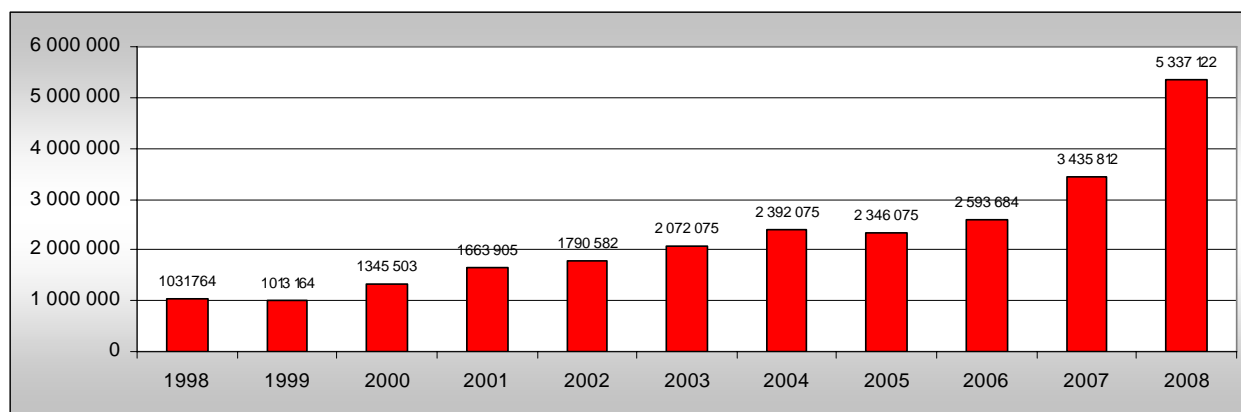
Taulukko 1. SPR:n kansainvälinen apu 2008

Katastrofiapu n. 22,8 MEUR	Kehitysapu n. 8,8 MEUR	Henkilöapu	Materiaaliapu
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Afrikka 9,9 MEUR ▪ Aasia 8,4 MEUR ▪ Eurooppa 0,7 MEUR ▪ Latinalainen Amerikka ja muut maat 0,6 MEUR ▪ Globaalit ohjelmat 0,4 MEUR ▪ Globaalit järjestelmät (ERU, FACT) ja logistiikkakeskus 2,8 MEUR 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Afrikka 4,7 MEUR ▪ Aasia 2,8 MEUR ▪ Eurooppa 0,4 MEUR ▪ Latinalainen Amerikka ja muut maat 0,5 MEUR ▪ Globaalit ohjelmat 0,4 MEUR 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vuoden aikana oli voimassa 154 delegaatti- sopimusta ▪ Avustustyöntekijöistä 61 % oli naisia ▪ SPR:n järjestämiin kansainvälisen avun koulutuksiin osallistui 412 henkilöä, joista 110 muualta kuin Suomesta 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Materiaaliapua ostettiin 13 maahan ja lähetettiin 7 eri maahan ▪ Zimbabwen koleraepidemiassa sekä Haitin hirmumyrskyssä käytettiin SPR:n katastrofiyksiköjä ▪ Vaatteita saatiin lahjoituksena lähes 396'000 kiloa ja niitä jaettiin 102'000 ihmiselle

2. Ohjelman toteutuminen

2.1. Yleiskatsaus ohjelman toteutumiseen 2008

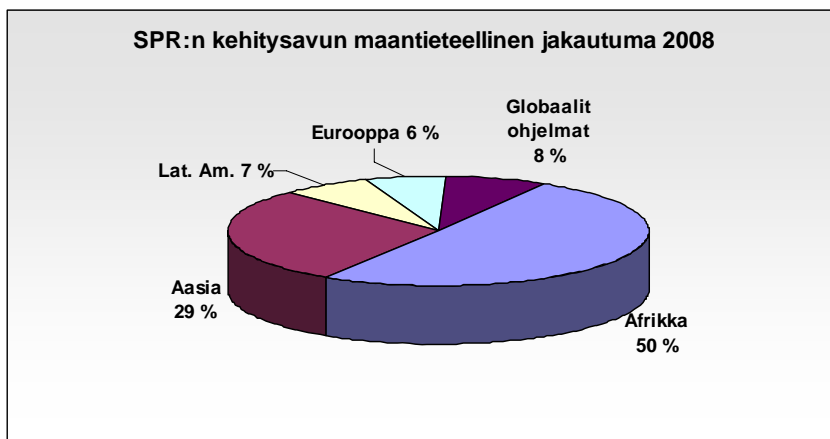
Vuosi 2008 on toinen SPR:n 3-vuotisen UM-rahoitteisen kehitysyhteistyöohjelman raportoitavista vuosista ja se sujui ilman merkittäviä ohjelmallisia poikkeamia esitetystä vuosisuunnitelmasta. Vuotta 2008 leimaa vahva määrällinen kasvu (1,2 miljoonaa euroa sekä reilun 630'000 euron lisärahoitus vuoden 2009 alussa). 3-vuotissuunnitelman mukaisesti kasvu toteutui pääasiassa lisäämällä tukea keskeisimmille kumppanimaille. Kun vuonna 2007 SPR tuki ohjelman kautta 30 eri hanketta tai alueellista ohjelmaa (globaali tuki pois lukien), vuonna 2008 vastaavia hankkeita/ohjelmia oli 33. Ohjelmasta loppui yksi hanke (Keski-Aasian alueellinen nuoriso-ohjelma) ja Mosambikissa, Malawissa, Ugandassa ja Tadžikistanissa käynnistyi kaikissa yksi uusi hanke. 'Uutena' kahdenvälisenä kumppanina ohjelmaan tuli mukaan Ugandan Punainen Risti, jonka kanssa SPR on tehnyt koko 90-luvun kahdenvälisiä, tiivistä yhteistyötä sekä Latinalaisessa Amerikassa Honduras.

Kuva 1. Ulkoasiainministeriön SPR:lle myöntämän kehitysyhteistyörahoitus vv. 1998- 2008 (EUR)

Suurin rahallinen kasvu kohdentui Afrikkaan, jossa erityisesti Länsi- ja Keski-Afrikan ohjelmat, Mosambik, Malawi ja Zimbabwe kasvoivat määrällisesti eniten. Mosambik säilyi SPR:n suurimpana kumppanina edellisvuoden tapaan Somalian ohella. Vuonna 2008 puolelta SPR:n kanavoimasta UM:n kehitysavusta meni Afrikkaan. Aasian osuus on vakiintunut kuluvalle ohjelmakaudella noin kolmasosaan kokonaisuudesta. Kasvua tapahtui myös Latinalaisen Amerikan ja Keski-Aasian ohjelmissa (v. 2007 Latinalaiseen Amerikkaan meni 4 % ohjelma-avusta ja Keski-Aasiaan 3 %), samalla kuin globaalien tuen osuus kokonaisuudesta on laskenut viime vuoden 20 prosentista vajaaseen 10 prosenttiin muun

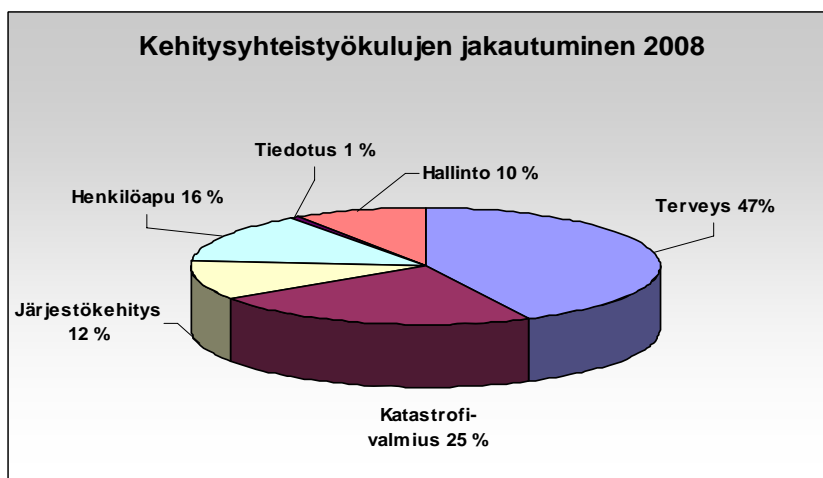
ohjelmatoiminnan kasvaessa. Kaiken kaikkiaan ohjelmat kohdentuvat tasapainoisesti eri alueiden välillä ja hankkeita toteutetaan (Kiinaa lukuun ottamatta) pääasiallisesti matalan tulotason maissa (LDC).

Kuva 2. SPR:n UM-rahoitteisen kehitysavun maantieteellinen jakauma 2008

Raportointivuonna toteutettu ohjelmatyö keskittyi ohjelma-asiakirjan mukaisesti kolmeen, SPR:n kehitysyhteistyötoiminnalleen määrittelemään ydinalueeseen: terveyteen, katastrofivalmiuteen ja järjestökehitykseen. Terveystyön määrä kasvoi edelleen vuonna 2008 ja muodostaa jo lähes puolet SPR:n ohjelmatyöstä. Terveystyössä SPR on selvästi liikkumassa pois 'yhden teeman' ohjelmista (malaria, lintuinfluenssa, HIV) integroidumpaan, yhteisöperustaisen terveytyön malliin (Community-Based Health and First Aid, CBHFA), jonka ohjeistusten kehittämistä tuetaan myös globaalille terveytyölle annettavan tuen kautta. Katastrofivalmiuden osuus pysyi ennallaan neljänneksellään koko ohjelmatyön volyymistä. Katastrofivalmiuden osana SPR on lisännyt uutena elementtinä tukeaan ruokaturvaohjelmille erityisesti Eteläisessä Afrikassa (Malawi, Mosambik, Swasimaa, Zimbabwe).

Varsinaisen erikseen kanavoitavan järjestökehitystuen määrä ohjelmatyöstä laski reippaasti, sillä tukea kumppanin kapasiteetin kasvattamiseen on kanavoitu strategian mukaisesti yhä suuremmissa määrin osana itse hankeyhteistyötä. Määrärahojen kasvaessa evaluaatioihin ja arviointeihin sekä kehitysyhteistyöviestintään käytetyt varat ovat edelleen kokonaisuuteen nähden hyvin pieniä, prosentin luokkaa. Osaksi arviointien pieni määrä johtuu siitä, että Liiton pitkäkestoisia, multilateraalisti tuettavia hankkeita arvioidaan ulkoisesti harvakseltaan. Näissä hankkeissa yhteisien väliarviointien määrää pyritäänkin kasvattamaan. Ohjelmat, joille SPR lopettaa tukensa, on arvioitu säännönmukaisesti sisäistä ohjelmallista oppimista ja tulevaa ohjelmatyötä silmällä pitäen. Asetettu laadullinen tavoite *baseline study* -lähtötilannekartoitusten tekemiseksi erityisesti alkavissa hankkeissa on myös sekin pikku hiljaa toteutumassa. Kehitysyhteistyöviestintä puolestaan on kärsinyt niukoista henkilöresursseista ja priorisoinnin puutteesta keskustojen tasolla. Myös viestintään käytettyjen varojen määrää pyritään tulevaisuudessa määrätietoisesti kasvattamaan.

Kuva 3. Kehitysyhteistyökulujen jakautuminen 2008 (UM:n rahoitus)

Toimintastrategian toteutuminen

3-vuotisessa ohjelmassa hahmotellun toimintastrategian (tai pikemminkin kumppanuusstrategian) mukaisesti SPR:n kehitysyhteistyötuki voi mennä kahdenvälisten (SPR – kansallinen yhdistys) tai monenkeskisen (SPR – Liitto – kansallinen yhdistys) ohjelmien kautta. Pääkriteerinä yhteistyömuodon valinnassa on avun tuloksellisuus: valitun yhteistyömuodon tulee kussakin kontekstissa tukea parhaiten kustannustehokasta ja laadukasta ohjelmatyötä. Kahdenvälisten ohjelmien kasvusta huolimatta SPR on kuitenkin linjannut olevansa järjestönä vahvasti sitoutunut liikkeen sisäisen koordinaation ylläpitämiseen ja erityisesti sisaryhdistyksiltä kansalliselle yhdistykselle suuntautuvien erityisvaateiden harmonisointiin.

Vuonna 2008 SPR kanavoi edelleen valtaosan UM-rahoitteisesta kehitysyhteistyöstään Liiton kautta. Kahdenvälisiä hankkeita oli kaikkiaan 33 hankkeesta yhdeksän (vuonna 2007 kuusi) ja ne muodostivat noin 22 % ohjelman kokonaisvolyymistä. Kahdenvälisten hankkeiden määrän kasvu kohdistui erityisesti Afrikkaan, jossa alueelliseksi päämajoiksi (*zonal offices*) muuttuneet alueelliset tukitoimistot eivät saaneet toimintaansa kunnolla käyntiin resurssien ja henkilöstön puutteen takia. *Zone* –rakennetta rasitti erityisesti Afrikassa sen kalleus ja siitä johtunut henkilöresurssien puute. Afrikassa kieli- ja muiden rajanvetokiistojen takia päädyttiin perustamaan peräti kolme aluetta yhden sijaan. Tuen desentralisoiminen pois Genevestä myös aiheutti viivettä tiedon- ja varojen siirrossa Geneven ja uuden aluerakenteen välillä erityisesti Afrikassa, jossa tukivarojen siirtyminen tuetuille yhdistyksille Liiton kautta usein viivästy. Aasiasta puolestaan tehtiin yksi ainoa *zone*, jonka alla vanhat alueelliset toimistot (*Regional Offices*) jatkoivat tukeaan kansallisille yhdistyksille. Aasiassa desentralisaatioprosessi takkusikin kaikkein vähiten. Myös Panaman *zone* –toimisto kärsi vuoden mittaan mittavista toimintaongelmista lisääntyneiden velvollisuuksien ja vähentyneen multilateraalisen tuen ja toimintarahoituksen vuoksi.

Liiton heikossa organisaationaalisessa murrosvaiheessa SPR:n alue-edustajaketju on osoittautunut korvaamattomaksi koordinaatiotarpeiden siirtyessä alueilta itse maihin. Alue-edustajuuksien kautta SPR on pystynyt luomaan strategisia kumppanuussuhteita muiden maassa toimivien Punaisten Ristin kanssa. Ohjelmatasolla käytännön yhteistyömuodoksi on useissa maissa alkanut vakiintua ns. toiminnallinen allianssi (*operational alliance*), jossa maassa toimivien eri kumppanien kesken sovitaan konkreettisesti yhden ohjelman toteutuksesta. Allianssin jäsenet tekevät yhdessä tarveanalyysit ja ohjelmasuunnitelmat, sopivat yhteisistä toimintamuodoista kuten raportoinneista, talousjärjestelmistä ja ohjelma-arvioinnista. Allianssi edesauttaa siirtymistä pitemmän tähtäimen kokonaisvaltaiseen ohjelmatoimintaan ja laadukkaampaan ohjelmointiin. Yhtenäiset käytännöt helpottavat kansallisen yhdistyksen toimintaa usean kumppanin kanssa ja johtavat ohjelmatoimintojen yhtenäistymiseen ja tuen harmonisoitumiseen. Esimerkiksi Ruandassa Suomen, Saksan, Norjan, Espanjan ja Belgian Punaisten Ristin erillinen tuki Ruandan Punaisen Ristin orpoja ja haavoittuvia lapsia (*Orphan and Vulnerable Children*) koskevalle työlle on muuttumassa viidestä erillisestä hankkeesta yhdeksi OVC-ohjelmaksi, jolla on yhtenäinen lähestymistapa ja vuonna 2008 rekrytoitu koordinaattori. Nepaliln yhteisökehityshankkeita koskeva operationaalisen allianssi eteni vuoden mittaan talousraportoinnin yhtenäistymiseen ja tilintarkastuksen harmonisoimiseen hankkeita eri piireissä tukevien Punaisten Ristin välillä. Myös Kirgisiassa ja Kambodzhassa SPR on aktiivisesti mukana operationaalisten allianssien kehittämisessä maassa toimivien Punaisten Ristin välillä.

Syyskuussa 2008 Genevessä järjestetyssä kansainvälisessä Punaisen Ristin yhteistyötä pohtivassa konferenssissa (*CAS learning conference*) kansalliset yhdistykset raportoivat, että allianssien vaikutus näkyi ohjelmatoiminnan laadun parantumisena. Suunnittelutyökalujen avulla (*baseline* –kartoitukset, arviointi- ja raportointijärjestelmät) ja säännöllisten suunnittelukokousten avulla luottamus, avoimuus ja vastuullisuus olivat vahvistuneet.

Vaikka OD-tuen antaminen Liiton tukemien järjestökehitysohjelmien kautta takkusi Liiton uuden rakenteen resurssien puutteen takia, jatkoi SPR kuitenkin OD-tuen kanavoimista täysin Liiton kautta. Tämä on osoittautunut oikeaksi strategiaksi esimerkiksi Nigerian Punaisen Ristin kaltaisissa tapauksissa. Liitossa valmistellaankin yhteistä kansallisen yhdistyksen kehittämisstrategiaa. Vahvan kansallisen yhdistyksen tunnuspiirteitä ovat:

- kyky vastata paikallistason tarpeisiin
- kestävä ja monista eri lähteistä koostuva rahoituspohja
- uskottava luottamusjohto ja operatiivinen johto
- kyky tavoittaa vapaaehtoisia eri ikäluokista ja eri sosiaaliryhmistä.

Vahvan yhdistyksen muodostamiseksi on investoitava erityisesti ihmisiin (järjestöjohtaminen, viranomaisyhteistyön sekä nuoriso- ja vapaaehtoistoiminnan kehittäminen), resursseihin (varainhankinta) ja systeemien (vastuullisuus – *accountability*, tietohallinto – IT, talousjärjestelmät) kehitykseen.

Myös SPR:n delegaattien ja neuvonantajien rooli kentällä on noussut entistä tärkeämmäksi. Terveysneuvonantajat ovat antaneet tukea paitsi kahdenvälisessä, myös Liiton tukemassa ohjelmatyössä monitoroiden ohjelmien laatua ja tukien sitä toteuttavaa kansallista yhdistystä heikoiksi havaituissa kohdissa. Tällaisia kohtia on usein ollut tavoitteenasettelun epärealistisuus, tavoitteita mittaavien indikaattorien heikkous ja kyvyttömyys rakentaa toimivia työsuunnitelmia – kaikki laadukkaan ohjelmatyön toteuttamisessa olennaisia osia. Raportointi ja taloushallinto sujuu usein Liiton tuella hyvin. Neuvonantajien kokemuksen ja osaamisen myötä myös kumppanin kapasiteettia ja rakenteita vahvistavia elementtejä on saatu paremmin integroitua ohjelmatyöhön. SPR käytti vuonna 2008 myös selkeästi paremmin mahdollisuuksiaan tukea kumppaneitaan ohjelmatyössä esimerkiksi tukemalla heidän osallistumistaan relevanttiin Punaisen Ristin koulutukseen Suomessa tai alueella.

2.2. Ohjelman painopistealueiden toteutuminen

Meneillään olevassa 3-vuotisohjelmassa SPR on uudistanut kehitysyhteistyönsä painopistealueita. Painopistealueet heijastavat käytännössä kansainvälisen avun strategisia tavoitteita kehitysyhteistyössä ja niiden tarkoituksena on lisätä SPR:n tuella toteutettujen hankkeiden laatua ja vaikuttavuutta sekä kasvattaa SPR:n tuen lisäarvoa suhteessa muihin Punaisen Ristin ja Punaisten Puolikuiden verkoston tukijoihin.

Strategiansa mukaisesti SPR:n kehitysyhteistyö pyrkii pitkällä aikavälillä:

1. luomaan saumattomampaa jatkumoa katastrofiavun ja kehitysyhteistyön välille;
2. kohdentamaan ohjelmia alueille, joiden asukkaat ovat erityisen haavoittuvia pitkäkestoisten tai usein toistuvien kriisien/katastrofiien takia;
3. parantamaan todennettavasti yhteisöjen omia auttamisvalmiuksia (*empowerment*);
4. sisällyttämään ympäristönäkökulmaa tiukemmin osaksi ohjelmia;
5. vahvistamaan kansallisten kumppaniyhdistysten kapasiteettia ja itsenäistä auttamisvalmiskykyä;
6. kannustamaan kumppaneita (ml. Liitto) gender –näkökulman huomioimiseen ohjelmissa;
7. edistämään vaikuttavuusajattelua Liiton eri työryhmissä, prosesseissa ja sisärjärjestöjen kanssa tehtävässä ohjelmayhteistyössä.

Seuraamalla painopistealueiden heijastumista tuettavien hankkeiden valinnassa, kohdentumisessa ja toteutuksessa pyritään tuomaan esiin SPR:n kehitysyhteistyön ohjelmallinen taso: kaikille hankkeille yhteiset nimittäjät. Vaikka raportoitavana on vasta painopistealue -konseptin toinen vuosi, vuonna 2006 osallistavan suunnitteluprosessin tuloksena valitut painopistealueet ovat jo vakiinnuttamassa osaansa ohjelmallisessa ajattelussa. Hanketason maaraportit osoittavat, kuinka eri alueilla painottuvat eri painopisteet. Erityisesti Länsi- ja Keski-Afrikan, mutta myös Itä- ja Eteläisen Afrikan alueella jatkumo ja työn kohdentaminen usein toistuvista kriiseistä kärsiville alueille on ohjelmatyössä keskeisellä sijalla samoin kuin Aasian katastrofivalmiusohjelmissa. Latalalaisessa Amerikassa on pitkä traditio tuen kohdentamiselle yhdistysten kapasiteetin ja itsenäisen auttamisvalmiuskyvyn vahvistamiselle. Keski-Aasiassa omistajuuden aikaan saaminen on osoittautunut suurimmaksi painopisteisiin liittyväksi haasteeksi toimintaympäristössä, jossa yhteisöt odottavat koulutuksen ja kapasiteetin vahvistamisen sijasta enemmänkin materiaalista apua ja hankkeen omistajuus on keskustuomistovetoista.

- ⇒ **Vaikka kaikilla alueilla ei pyritä jokaisen painopistealueen soveltamiseen; yhteisen ohjelmatyön haasteena on löytää toimintaympäristöltään hyvin erilaisilla alueilla SPR:n kehitysyhteistyöstrategiaa noudatteleva, mutta silti alueiden tarpeisiin vastaava ohjelmallinen lähestymistapa. Tässä painopistealueet ovat toimineet kohtuullisen hyvin.**
- ⇒ **Painopistealueille tulisi kuitenkin määritellä selkeämmät indikaattorit, jotta niiden toteutumista eri alueilla voitaisiin yhteenvetotyyppisten analyysien lisäksi myös mitata.**

Näitä havaintoja on käytetty hyväksi seuraavan UM-rahoitteisen kehitysyhteistyöohjelman (2010-2012) suunnittelussa.

Painopiste 1. Pyrkimys saumattomaan jatkumoon katastrofiavun ja kehitysyhteistyön välillä.

Painopiste 2. Ohjelmien kohdentaminen alueille, joiden asukkaat ovat erityisen haavoittuvia esim. pitkäkestoisten tai usein toistuvien kriisien takia.

Punainen Risti on yksi harvoista toimijoista, joka on paikalla niin katastrofin aikana kuin sen jälkeisessä jälleenrakennus- ja kehitysyhteistyössä. Jatkumo toimii Punaisessa Ristissä myös kehitysyhteistyöstä katastrofeihin päin katastrofivalmiustyön tukemisen ja kehittämisen kautta. Tätä Punaisen Ristin ohjelmallista vahvuutta pyritään hyödyntämään tietoisemmin kohdentamalla työ alueille, jotka kärsivät usein toistuvista konflikteista ja kriiseistä. SPR:n kumppaneista Tadžikistanin, Afganistanin ja Pakistanin Punaiset Puolikuut sekä Nigerian, Nepalín, ja Kiinan Punaiset Ristit vastasivat vuoden mittaan useisiin luonnononnettomuuksiin – Kiinan Punainen Risti Sichuanin maanjäristyksen aiheuttamiin mittaviin pelastus- ja avustustöihin, Myanmarin Punainen Risti hirmumysky Nargiksen aiheuttamiin tuhoihin. Kaikissa näissä maissa Myanmaria lukuun ottamatta SPR tukee katastrofivalmiuden kehittämistä, joiden tuloksena a) järjestöjen organisatorinen valmius avustaa suuronnettomuuksissa viranomaisia sekä b) koulutettujen valmiusvapaaehtoisten verkostot ja niiden kautta yhteisöjen pelastus- ja ensiapukapasiteetti ovat selvästi kasvaneet:

- Tadžikistanin Punainen Puolikuu vastasi vuonna 2008 70 eri katastrofiin antaen humanitaarista apua yli 30'000 ihmiselle. Valmiusohjelman tuella (UM lisärahat) täydennettiin valmiusvarastoja; luotiin 40 yhteisöön uudet, koulutetut valmiusryhmät; toteutettiin pienhankkeita, joilla vähennettiin tulva- ja mutavyöryriskejä ja ylläpidettiin 10 alueellista valmiusryhmää. Maata koetelleeseen kylmyysaaltoon vastaaminen vahvisti henkilöstön ja vapaaehtoisten osaamista sekä järjestön roolia viranomaisiin ja kansainväliseen apuyhteisöön.
- Afganistanissa konfliktin laajennuttua uusille alueille vuoden 2008 tuki ohjattiin kokonaan katastrofivalmiustyöhön. Afganistanin Punainen Puolikuu pitää tuella yllä maanlaajuista valmiusvarastoverkostoa, 47 klinikkaa, 10 liikkuvaa hätäapuyksikköä ja 25'000 ensiapuvapaaehtoisen verkostoa. Uusia vapaaehtoisia koulutettiin 333 (93 naista) ja katastrofiapua annettiin yli 130'000 avunsaajalle. UM:n lisärahoituksella täydennettiin valmiusvarastoja (huopia ja suojatarvikkeita).
- Nepalín Punainen Risti antoi maan suurimman joen, Koshin tulviessa, hätäapua 5'000 perheelle ja pitkäaikaista jälkeistukea kotinsa menettäneelle 30'000 ihmiselle. Nepalín PR annettu rooli maan viranomaisten tukena osoitti NPR:n kehittäneen hyvän organisatorisen valmiuden reagoida äkillisiin ja laajoihin katastrofeihin.
- Pakistanissa katastrofivalmius- ja yhteisöperustainen ensiapu on suoraa jatkoa vuoden 2005 maanjäristyksen jälleenrakennustyölle. Järjestyksen tuhottua terveydenhuoltorakenteen, Pakistanin Punainen Puolikuu perusti liikkuvia terveystiimejä, jotka avustivat vuonna 2008 68'000 ihmistä maanjäristysalueella. 20 katastrofivalmiusyksikön verkostoa käytettiin paitsi luonnononnettomuuksiin myös konfliktin aiheuttamiin ensiaputarpeisiin. Konfliktin kärjistyminen taisteluiksi erityisesti luoteisprovinssista muutti ohjelman toimintamallia valmiudesta avustusoperaatioksi. Tämä osoittaa mittavan valmiuden ylläpidon tärkeyden maassa, jossa konfliktit ja selkkaukset heikentävät koko ajan turvallisuustilannetta eri puolilla maata.
- Kiinassa Hubein maakunnan katastrofivalmiushankkeessa koulutetut Kiinan Punaisen Ristin työntekijät ja vapaaehtoiset osallistuvat laajasti Sichuanin avustusoperaation toteuttamiseen. Avustusoperaation myötä viranomaiset alkoivat osoittaa suurta kiinnostusta Kiinan Punaisen Ristin valmiusohjelmia kohtaan ja ymmärsivät paremmin Punaisen Ristin roolin niin valmiustyössä kuin laajemminkin. Kokemuksia tullaan hyödyntämään jatkossa Hubeissa tulevan valmiussuunnittelun pohjana.

Eteläisessä Afrikassa Malawin, Zimbabwen, Mosambikin ja Swasimaan ruokaturvahankkeet muodostavat selkeän jatkumon humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön välille. Maissa, jotka tarvitsevat säännöllisesti ruoka-apua on ohjelmallisesti järkevää tukea myös pitkäkestoisempia ruokaturvahankkeita. Myös post-konflikteihin liittyvät, esim. haavoittuviin lapsiin tai psykososiaaliseen tukeen keskittyvät ohjelmat Ugandassa ja Ruandassa ovat linjassa SPR:n jatkumoajattelun edistämisen kanssa.

- Ugandassa uusi psykososiaalista tukea ja yhteisöjen kehittämistä yhdistävä hanke keskittyy pohjoisille hallintoalueille joiden asukkaat kärsivät edelleen sisällissodan ja Herran vastarintaliikkeen toiminnan aiheuttamista traumoista. Vuonna 2008 320 traumatisoituneen lapsen sosiaalisia kykyjä ja vuorovaikutustaitoja vahvistettiin ohjelman avulla.

Ihmisten haavoittuvuutta lisäävät myös nk. hiljaiset katastrofit. Yleisimmät tartuntataudit (malaria, kolera, kuume- ja ripulitaudit etc.), HIV/aids ja/tai tuberkuloosi yhdistyneenä huonoon sanitaatioon, hygieniaan ja ravintoon sekä puutteelliseen tai olemattomaan terveydenhuoltoverkkoon erityisesti syrjäisillä tai vaikeakulkuisilla tai konfliktin eristämällä alueilla aiheuttaa erityisesti Afrikassa yhtä paljon kuolemia kuin katastrofit ja konfliktit.

- Swasimaan, Malawin, Zimbabwen ja Mosambikin integroitujen ruokaturvaohjelmien kohderyhmänä olivat aids-potilaat ja muut kroonisesti sairaat, orvoksi jääneet lapset, omillaan elävät vanhukset sekä lapsien ja naisten varassa olevat kotitaloudet. SPR:n vahvalla myötävaikutuksella syntyneen konseptin tuloksena haavoittuvimmassa asemalla olevat yhteisöt ja perheet pystyivät selviytymään ruokaturvattomuudesta, sairauksista ja köyhyydestä entistä

paremmin mm. takapihpuutarhojen avulla. Ymmärrys terveellisen ruokavalion tärkeydestä HIV-positiivisten ja aidsiin sairastuneiden hoidossa on kasvanut sitä mukaa kun ARV-lääkehoito on yleistynyt Afrikassa.

- Tadzikistanissa SPR tukee kansallisen tuberkuloosiohjelman toteuttamissa Vahdatin piirissä, jossa tuberkuloositartunnat lähes kaksinkertaistuivat vv. 2003-2004. Tuberkuloosiin liittyvä sosiaalinen stigma estää varhaisen hoitoon pyrkimisen sekä vääristää maan todellisia tautitilastoja. Vuoden aikana hankkeeseen tuli mukaan 50 uutta yhteisöä, joihin kuhunkin perustettiin vapaaehtoisuuteen perustuvia tuberkuloosikomiteita. Yhteensä 103 uutta vapaaehtoista ja 311 aiemmin koulutettua vapaaehtoista sai koulutusta/jatkokoulutusta tuberkuloosin diagnosoinnissa ja sairastuneiden lääkehoidon tukemisessa.
- Somaliassa SPR:n tuella katettiin vuonna 2008 4-5 klinikan toimintakulut yhteensä 62 äiti-lapsiterveyteen keskittyvän maanlaajuisen terveystalouden ketjun kuluista. Kaikille klinikoille tehtiin yhteensä yli 320'000 konsultaatiokäyntiä, joista naisten osuus oli yli 110'000 käyntiä ja alle 5-vuotiaiden lasten lähes 80'000. Laajennettu rokotuskampanja rokotti lähes 120'000 ihmistä, joista 71 % oli alle 5-vuotiaita lapsia.

⇒ **SPR:n ohjelmaan kuuluvat hankkeet toteuttavat erittäin hyvin laaja-alaista jatkumoajattelua hyödyntäen näin Punaisen Ristin eri toimintamallien synergiaa valmiuteen ja terveyteen liittyvässä ohjelmatyössä.**

Painopiste 3.

Ohjelmat tähtäävät yhteisöjen omien auttamisvalmiuksien konkreettiseen parantumiseen.

Painopistealue 7.

Kahdenvälisissä hankkeissa vaikuttavuuden arvioinnista muodostuu SPR:n ja kumppanijärjestön yhteinen etu, eikä vain rahoittajan asettama vaatimus.

Punaisen Ristin työ perustuu vapaaehtoisuuteen eli ihmisten mobilisoimiseen vapaaehtoisiksi auttajiksi omissa yhteisöissään. Näin Punaisen Ristin kehitysyhteistyö on jo lähtökohdaltaan 'yhteisöperustaista'. Punaisen Ristin työ on perinteisesti ollut myös koulutuspainotteista: vapaaehtoisten välityksellä levitetyn tiedon avulla vahvistetaan yhteisön jäsenen kykyä vastata yhteisöä koskeviin ongelmiin. Koulutuksen tai tiedon saaminen ei kuitenkaan aina käänny toiminnaksi tai toivotuksi käyttäytymisen muutokseksi. Kouluttajien ja koulutettavien määrän lisäksi on pyrittävä entistä paremmin mittaamaan koulutuksen aikaansaannoksia: pysyviä muutoksia ihmisten terveystietoisuudessa tai kyvyssä ennakoida riskejä ja toimia onnettomuustilanteissa. Tämä vaatii Punaisen Ristin vapaaehtoisilta entistä vahvempaa kykyä osallistua, motivoida ja sitouttaa avunsaajia muutoksen aikaansaamiseen omassa elämässään. Tämä merkitsee useissa perinteikkäissä terveys- tai valmiusohjelmissa uusia tapoja kouluttaa ja tukea vapaaehtoisia yhteisöperustaisessa työssä sekä tarvetta kehittää entistä parempia tapoja yhteisöjen ja avunsaajien voimaantumisen eli Punaisen Ristin työn vaikuttavuuden seurantaan.

- SPR edistää terveystietoisuutta entistä määrätietoisemmin CBHFA-konseptia ja Liiton entistä parempaan yhteisöjen voimaannuttamiseen tähtäävien tukimateriaalisen käyttöönottoa. Yhden terveysteeman ympärillä aloitetut terveyshankkeet (esim. Malawin ja Sierra Leonen malariaohjelmat, Kambodjan lintuinflluenssahanke) pyritään SPR:n aktiivisella tuella laajentamaan CBHFA-ohjelmiksi ja epidemioihin keskittyvä, 5 maata käsittävä Länsi- ja Keski-Afrikan alueellinen katastrofiterveys integroidaan olemassa oleviin CBHFA-ohjelmiin.
- Somaliassa SPR:n tuella on aloitettu klinikkatyön laajentaminen yhteisöperustaiseen terveyteen. Etiopiassa vesi- ja sanitaatio-ohjelma kehittyy koko ajan entistä enemmän vesiohjelmasta integroiduksi terveysohjelmaksi. Burundissa SPR yrittää oman CBHFA-tukensa lisäksi saada muiden tukemat, hajanaiset terveysohjelmat saman CBHFA-konseptin alle.

Yksi indikaattori hankkeiden aikaansaamalle todelliselle voimaannuttamiselle on niiden kestävyys: kuinka hyvin niiden aikaansaama muutos elää ja kestää aktiivisen hankevaiheen jälkeen.

- Osana katastrofivalmiuden kehittämistä SPR tukee Mongoliassa nk. 'heinä-hanketta', jonka tavoite on antaa karjankasvattajille mahdollisuus säilyttää elinkeinonsa vaikeissa olosuhteissa (ankarat talvet, pitkät etäisyydet, paimentolaisyhteisöjen eristäytyneisyys) ja ehkäistä olosuhteiden pakosta tapahtuvaa muuttoa kaupunkien slummeihin. Gobin arojen paimentolaisiin kohdistuvassa hankkeessa turvattiin vuonna 2008 lähes 5'000 perheen talvinen heinänsaanti ja työllistettiin 131 työtöntä paimentolaista. Hanke loppuu vuoden 2009 aikana, jonka jälkeen heinäntuotantoon ja jakamiseen/myyntiin tarvitseville keskittyvän mallin on tarkoitus toimia omavaraisesti osana Mongolian Punaisen Ristin pysyviä katastrofivalmiuskeskuksia.
- Swaismaan, Malawin, Zimbabwen ja Mosambikin integroidussa ruokaturvahankkeessa kestävyys on kiinnitetty alusta alkaen paljon huomiota. Pisimpään kestäneessä Swaismaan

hankkeessa kaikki yhteisöpuutarhat ovat alkuinvestointien jälkeen taloudellisesti melko kestävällä pohjalla. Hyödynsaajat opetetaan käyttämään kompostia ja eläinten lantaa lannoitteena. Lisäksi heille opetetaan, miten viljelykasvien valinnalla ja jaksotuksella voidaan vähentää tuholaisia ja miten itse kasvattaa vihannesten taimia siemenistä. Rahaa tarvitaankin jatkossa ainoastaan siementen ostoon. Tätä varten suuri osa hyödynsaajista myy osan saamastaan sadosta.

- Nepalin kouluperustaisessa valmiusohjelmassa koulut keräävät pienimuotoisia, koulukohtaisia katastrofirahastoja yhteisöissä. Koska rahastot ovat yhteisöjen itsensä ylläpitämiä ja ne hyödyttävät yhteisöjä suoraan, on niillä nähty olevan aitoa potentiaalia jäädä elämään ja jatkaa valmiustyön aktiivista elämää yhteisöissä hankkeen hanketuen jälkeenkin.

Osallistaminen merkitsee myös kaikkein haavoittuvimpien ihmisten saamista mukaan yhteisöissä tehtävän työn pariin. Riskeille altistumiseen tai rakenteelliseen vähäosaisuuteen perustuva haavoittuvuus onkin Punaisen Ristin ohjelmien keskeisimpiä käsitteitä. SPR on asettanut tavoitteekseen tukea jokaisen uuden ohjelman alussa kumppaniaan analysoimaan minkälaisessa sosiaalisessa ja kulttuurisessa ympäristössä ohjelmaa tullaan toteuttamaan ja mitkä ovat yhteisöjen jäsenten haavoittuvuutta lisäävät tekijät – olivatpa ne sukupuoli, vauraus, ikä tai sosiaalinen asema. Uuden kehitysyhteistyöohjelman myötä on aloitettu monia ohjelmallisia käytäntöjä, jotka tulevat pitkällä aikavälillä kasvattamaan SPR:n tukemien ohjelmien laatua ja vaikuttavuutta:

- Punaisessa Ristissä haavoittuvuutta arvioidaan VCA¹ –työkalun tai lähtötilannekartoitusten (*baseline*) avulla. Vuonna 2008 SPR:n tuella on tehty VCA-kartoituksia mm. Kambodžassa, Kiinassa, Pakistanissa ja Afganistanissa.
- Ugandan uusi psykososiaalisen tuen ohjelmassa tehtiin lähtötilannekartoitus (*baseline*) ohjelman myöhempää vaikuttavuuden arviointia varten.
- Keski- ja Etelä-Amerikan nuorisoverkostoja tukevissa alueohjelmissa on kehitetty tapoja, miten nuoret tavoitetaan toimimaan vapaaehtoisina Punaisen Ristin terveys-, valmius- ja auttamisvalmiuksissa. Alueohjelmien kautta on parannettu nuorten mukaantuloa ja auttamisvalmiuksia ja annettu nuorille mahdollisuuksia oppia toisiltaan ja naapurimaiden Punaisen Ristin nuorilta. SPR on kehittänyt vuonna 2008 omaa nuorisodelegaattikoulutustaan tarjotakseen paitsi suomalaisille nuorille, myös kehitysmaiden nuorille mahdollisuuden vaihtaa kokemuksia ja kehittää sen kautta nuorisotyötä Suomessa/kumppanimaissa.

- ⇒ **Terveysohjelmien vaikuttavuus suhteessa yhteisöjen omien auttamisvalmiuksien kohenemiseen tulee vahvistumaan uusien CBHFA-materiaalin käyttöönoton myötä. Valmiusohjelmissa on hyvin edistetty osallistavia haavoittuvuusanalyyssejä (VCA) ja tilannekartoituksia toiminnan siirtyessä uusille alueille.**
- ⇒ **Lähtötilannekartoitukset (baseline) ja ovat säännöllistyneet SPR:n tukemissa hankkeissa. Erityisesti *baseline* –konsepti on tullut usealle kumppanille tutuksi SPR:n kautta.**
- ⇒ **Vaikuttavuus on jäänyt Liiton ohjelmatyössä ja raportoinnissa hyvin vähälle huomiolle. Liiton rakennemuutos vähensi Liiton tukiresursseja entisestään ja vaikuttavuusajattelun vahvistamiselle Liitossa ei vuonna 2008 löytynyt teknisiä kumppaneita Liiton aluetoimistoista.**

Painopiste 4. Kumppaneiden (ml. Liitto) kannustaminen gender-näkökulman huomioimiseen ohjelmissa.

Gender-näky edellistä vuotta enemmän hankeraporteissa ja –toiminnassa, vaikka sen valtavirtaistaminen kaikkiin ohjelmiin erityisenä näkökulmana onkin vielä kesken.

- Nepalin Punainen Risti kiinnittää hankkeissaan erityistä huomiota sukupuolten väliseen tasa-arvoon. SPR:n tukemalla valmiushankkeella on hyvää kokemusta laaja-alaisesta, eri sosiaaliset sektorit ja genderin huomioivasta vapaaehtoisten rekrytoinnista. Vuoden 2008 gender-evaluatation suositusten odotetaan vahvistavan gender-ohjelman hyvien käytäntöjen integrointia kaikkeen ohjelmatyöhön.
- Etiopian integroidussa terveysohjelmissa vuoden 2007 nollatilanteen jälkeen vuonna 2008 kaikki hankkeen puitteissa käynnistetyt ja toimivat vesikomiteat (noin 25 7-hengen komiteaa) sisälsivät yhden tai useamman naisjäsenen.
- Etelä-Afrikan nuoriso- ja HIV/aids –ohjelmassa on kiinnitetty erityistä huomiota nuorten naisten asemaan ja heitä koskeviin erityishaasteisiin kuten seksuaaliseen ja sukupuoleen perustuvaan

¹ Vulnerability and Capacity Assessment

väkivaltaan. Ohjelmaan rakennettiin erityinen *Young Women in Development* –komponentti, jonka sisältämissä nuorten naisten työpajoissa osallistujilla oli mahdollisuus käsitellä heitä koskettavia erityishaasteita turvallisessa ympäristössä. Näitä haasteita tuotiin esille myös urheilutapahtumissa (jalkapallo- ja juoksutapahtumat) yrityssponsorien avulla.

- Entistä useammat SPR:n tukemat hankkeet huomioivat tasaisen sukupuolijakauman hankkeiden avunsaajien ja vapaaehtoisten keskuudessa. Mm. Ugandan, Kambodžan, Nepalín, Pakistanin, Myanmarin ja Etelä-Afrikan ohjelmien toiminnan raportointi oli sukupuolisensitiivistä.

Liiton vuoden 1999 gender-linjaus sitouttaa jäseniä huomioimaan gender-näkökulmaa paitsi ohjelmatyössä, myös organisaatioissa itsessään. Liitto teetti vuonna 2008 ulkopuolisen arvion linjauksen läpileikkaavuudesta suhteessa Liiton muihin linjauksiin (*policy*). Arviossa annettiin myös suosituksia linjauksen uudistamiseksi, joka tapahtunee vuonna 2009. Linjauksen uudistamista seuraava prosessi tulee varmasti vaikuttamaan positiivisesti Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten sitoutumiseen linjauksen toimeenpanoon omissa yhdistyksissään.

- SPR:n kumppaneista vain naispääsihteerien luotsaamat Afganistanin Punainen Puolikuu ja Liberian Punainen Risti ovat luoneet itselleen omat gender-linjaukset. Linjauksia myös toteutetaan yhdistysten henkilöstöpolitiikassa ja vapaaehtoistoiminnassa. Vuonna 2008 naisten osuus Afganistanin PP:n keskustuomiston henkilökunnasta kasvoi samoin kuin piiritasolla naisvapaaehtoisten osuus kaikista vapaaehtoisista. Liberiassa gender-strategian toimeenpano on antanut tilaa naisille yhdistysten johtotehtävissä. Mm. nuorisoyksikön päälliköksi rekrytoitiin nainen.

⇒ **Gender-näkökulma on vahva niissä ohjelmissa, joissa se on jo ennestään (ei SPR:n ansiosta) osa kumppanin poliittista agenda.**

⇒ **Jotta gender-näkökulmaa edistävä työ SPR:ssä vihdoin vahvistuisi, jokainen projekti käydään vuonna 2009 läpi ja sovitaan kumppanin kanssa käytännöllisistä askelista, joilla on mahdollista kesken hankekauden vahvistaa gender-näkökulman parempaa huomiointia.**

Painopiste 5. Ympäristönäkökulma sisällytetään tarpeen mukaan paremmin osaksi tuettuja ohjelmia.

Ympäristötekijät ovat edelleen keskeisellä sijalla SPR:n tukemissa katastrofivalmiusohjelmissa. Maanjäristyksiä lukuun ottamatta useat pienet ja keskisuuret luonnononnettomuudet ovat laajemmin tarkasteltuna suoraa tai välillistä seurausta erilaisista ympäristön muutoksista. Ilmastonmuutos on vaikuttanut sateiden määrään ja esiintymistiheyksiin, mikä puolestaan on lisännyt tulvia, eroosiota ja maaperän laadun heikentymistä. Yhteisöperustainen katastrofivalmius tällaisilla alueilla sisältää lähtökohtaisesti ympäristötekijöiden vaikutusten arviointia paikallisiin luonnononnettomuuksiin ja yhteisöjen sopeuttamista/sopeutumista lähiympäristön muutoksiin.

- Nepalín kouluperustaisessa valmiusohjelmassa on istutettu puita tai bambuja eroosion vähentämiseksi sekä viljelmien ja vesistöjen suojelemiseksi.
- Tadzikistanin valmiusohjelma pyrki vähentämään onnettomuuksien vaikutuksia istuttamalla puita ja vahvistamalla joenpenkereitä mutavyöryjen ja tulvien varalta.
- Kituín kuivuusalueella Keniassa tuettu vesihanke alkoi ympäristökartoituksella, jonka antoi hankkeelle ympäristöasiantuntijoiden tuottamaa tietoa siitä, miten kuivan alueen vedensaintia voidaan kestävästi parantaa. Porakaivojen sijasta niin Keniassa kuin Eritrean valmiusohjelman vesikomponentissa keskitytään ympärivuotisten ja sadekaudena syntyvien vedensaintilähteiden tekniseen laatuun, kestävyyteen ja ympärivuotisuuteen. Kenian hankkeen ratkaisuja arvioimassa vieraili myös SPR:n toisessa maassa EU-hankkeessa työskentelevä vesi-insinööri.
- Keski-Amerikan alueellisessa valmiusohjelmassa ympäristönäkökulma on erottamaton osa valmiustyön lähtökohtaa tilanneanalyseissä, joita on tehty hankkeen kaikissa Keski-Amerikan kansallisissa yhdistyksissä. Hondurasin Punainen Risti toteutti lisäksi SPR:n ja paikallisen säätöön tuella pienhankkeita, joiden erityisenä teemana oli ilmastonmuutosten vaikutusten tunnistaminen ja käytännön toimenpiteet niiden aiheuttamien uhkatilanteiden varalle.

Ruokaturvaohjelmat ovat SPR:n kuluvan ohjelmakauden uusin aluevaltaus, joissa ympäristönäkökohtiin ja tuettavan viljelyn kestävyteen on kiinnitetty erityistä huomiota. Esimerkiksi pienkastelujärjestelmien, kompostoinnin ja luonnonmukaisten tuholaistorjunta- ja viljelymenetelmien opetuksen myötä ympäristön tila tulee pitkällä tähtäimellä kohentumaan.

Ympäristötekijöiden merkitys terveydelle on nousemassa entistä paremmin osaksi terveysohjelmia. Pidemmät ja muuttuvat sadekaudet vaikuttavat mm. malariaparasiittia kantavien hyttysten levinneisyyteen, joka tuo malariaa uusille levinneisyysalueille.

- Tietoa malarian leviämisestä käytetään hyväksi mm. Sierra Leonen malariaohjelman kohdentamisessa.
- Osana tuettuja malariaohjelmia pyritään myös vähentämään malariasääskien lisääntymistä esimerkiksi hävittämällä asutusten läheltä paikkoja, joissa vesi seisoo sadekaudella.
- Kambodzan lintuinfluenssaohjelma torjuu lintuinfluenssan lisäksi myös malariaa sekä denguekuumetta. Guppy-kalaa istutetaan asutuksen ympärillä oleviin vesiastioihin, joihin denguea levittävät hyttysset munivat. Guppy-kala syö näitä muna ja estää näin hyttysten lisääntymisen.

⇒ **Ympäristöasiat ovat huomioitu hyvin SPR:n tukemissa vesi- ja sanitaatio-, ruokaturva- ja katastrofivalmiushankkeissa. Huomioiminen on ollut pääosin sisäänrakennettua Punaisen Ristin ohjelmatoimintaan.**

Painopistealue 6. Kansallisten yhdistysten kapasiteetti ja itsenäinen auttamisvalmiuskyky vahvistuu erityisesti piirien tasolla.

SPR:n tukema toiminta on kestävä, kun kansallinen yhdistys kykenee itsenäisesti jatkamaan ja tukemaan sitä. Punaisen Ristin toiminnan kestävyyskeskeisesti vaikuttava tekijä on vapaaehtoisverkostojen laatu, vahvuus ja ulottuvuus sekä yhdistyksen rakenteellinen kyky tukea ja pitää tätä verkostoa yllä. Yhteisöistä rekrytoitujen vapaaehtoisten mukana osaminen leviää sekä jää yhteisöihin, vaikka henkilö lopettaisikin vapaaehtoisena toimimisen. Tässä kansallisen yhdistyksen keskustuomiston kyky tukea piiri- ja osastorakenteen kehittymistä on avainasemassa. Vuonna 2008 SPR:n suora tuki koko järjestön rakenteen kattavalle, keskustuomistovetoiselle järjestökehitykselle oli hyvin suppeaa. Suoraa järjestökehitystukea on tietoisesti korvattu hankkeisiin sisältyvällä tuella piirien ja osastojen perustoiminnan, omavaraisuuden ja vapaaehtoistoiminnan kehittämiseksi. Suoraa järjestökehitystukea saivat SPR:n kautta vuonna 2008 vain muutama kansallinen yhdistys.

- Etiopian Punainen Risti lähestyi syksyllä keskeisiä kumppaneitaan lisävetoomuksella kohonneiden elinkustannusten kattamiseksi. Etiopian Punainen Risti on vuosikymmenet ollut ainoita afrikkalaisia kansallisia yhdistyksiä, joka pystyi täysin kattamaan perustoimintakulunsa (*core costs*) omalla varainhankinnallaan. Vuoden 2008 hintojen nousu maailmalla yhdistettynä Etiopian vientituotteiden (mm. kahvi) maailmanmarkkinahintojen laskuun kasvatti rajusti kulutushyödykkeiden hintoja ja nosti elinkustannuksia tavalla, jota Etiopian suljettu talous ei pystynyt ulkomaisen valuutan puutteen takia ennaltaehkäisemään. Tämä ajoi Etiopian PR:n tilanteeseen, jossa se tarvitsee muutamien vuosien ajan suoraa *core cost* -tukea kumppaneiltaan, kuten SPR:ltä, kunnes sen varainkeräysstrategia alkaa tuottaa lisätuloja.
- Kambodžan Punaisen Ristin järjestökehitystuen alla KPR perusti suunnittelu- monitorointi- ja evaluaatioyksikön, lisäsi tukeaan piireille ja ala-piireille sekä teki 5-vuoden henkilöstösuunnitelman.

Järjestökehitystuen taso ja tarve on hyvin erilaista eri alueilla. Kun Aasiassa kansallisten yhdistysten kyky reagoida katastrofeihin, hätäapuvetoomusten ja toimintaa ohjaavien strategioiden laatu sekä varainhankinnan hyvä kate kertoo yhdistysten keskimäärin hyvästä organisatorisesta kapasiteetista; Afrikassa moni kansallinen yhdistys hallitsee hyvin ohjelmityön ja vapaaehtoistoiminnan teknisen sisällön, mutta ontuu rakenteiden, johtamisen ja integriteettiongelmiensa takia. Latinalaisessa Amerikassa yhdistysten tukeminen liikkuu hyvin erilaisella tasolla keskittyen alueellisen yhteistyön vahvistamiseen ja hyvien käytäntöjen ja kokemusten levittämiseen kansallisten yhdistysten välillä.

- Esimerkiksi verenluovutusta rohkaisevat, nuorten Club25 -kerhot 16 eri maassa ovat tehostaneet kansallisten yhdistysten verkostoitumista terveysviranomaisten, liikeyritysten, kansalaisjärjestöjen ja kansalaisten kanssa. Ohjelmien tulokset ulottuvat laajemmalle kuin varsinaisen vapaaehtoisen verenluovutuksen kasvamiseen - kiitos toiminnan aikaansaaman laajan ja hyvin myönteisen julkisuuskuivan sekä monisektorisen yhteistyön. Tämä on vahvistanut monen yhteiskunnassaan vähemmän esillä olleen Punaisen Ristin tunnettavuutta ja yhteiskunnallista profiloitumista terveellisten elämäntapojen promoottoreina.

Suurimpia haasteita kumppanuudessa ja järjestökehityksessä koettiin vuoden aikana erityisesti Nigeriassa, Swasimaassa sekä Zimbabwessa.

- Nigeriassa kesäkuussa 2008 yhdistyksen johto, ml. pääsihteeri ja talousjohtaja, erotettiin virastaan ja syyskuussa järjestön sisäiset integriteettiongelmat kulminoituivat merkittävään rahankavallussytytykseen (590'000 EUR järjestön sisäisiä varoja), jonka vuoksi yhdistys asetettiin selvitystilään. Yhdistyksessä ei ollut vakinaista johtoa vuoden lopussa. Keskustoimiston vaikeuksista huolimatta katastrofivalmiusohjelma pysyi käynnissä vahvan,

piiritalolle juurrutetun rakenteensa ja päämajan katastrofivalmiuskoordinaattorin toiminnan jatkumisen ansiosta. Rahaliikenne ohjelmaan kulkee SPR:llä täysin Liiton kautta.

- Swasimaan Punainen Risti puolestaan ajautui sisäiseen johtajuuskriisiin pääsihteerin jättäessä organisaation vuoden 2007 lopussa. Samalla paljastui pienen yhdistyksen ylivoimainen velkaantuminen. Tilanteen selvittämiseen tartuttiin yhdistyksessä välittömästi uuden pääsihteerin rekrytoimisen ohessa: yhdistys loi ulkopuolisen konsultin tuella itselleen toiminnan kaikki sektorit kattavan *Recovery Plan* suunnitelman, jonka tukemiseen SPR osallistuu niin Liiton kautta kulkevan järjestökehitystuen kautta kuin myös kahdenvälisesti.
- Zimbabwessa puolestaan talouden syöksykierre johti vuoden lopussa hyperinflaatioon, jonka seurauksena Zimbabwen dollarin arvo romahti. Taloudellisen tilanteen lisäksi Zimbabwen Punaisen Ristin toimintaa hidasti presidentinvaaleja seurannut vaikea poliittinen tilanne, jonka seurauksena moni kansalaisjärjestö joutui toimintakieltoon. Toimintakielto ei koskenut Zimbabwen PR:ä, mutta se joutui toiminnassaan harjoittamaan äärimmäistä varovaisuutta pitääkseen kiinni neutraaliteetistaan.

'Hyviä uutisia' Afrikasta edustivat kuitenkin mm. Somalian ja Kenian kansallisille yhdistyksille annettu järjestökehitystuki. Somaliassa Punainen Puolikuu toimii edelleen yhtenäisenä yli maan sisäisten aluerajojen. Yhdistys käynnisti saamallaan järjestökehitystuella mm. vapaaehtoiskerhoja piiritalolle. Kerhotilojen vuokraamisella järjestö aloitti samalla ensimmäisen varainkeräysprojektinsa, mikä on valtava henkinen edistysaskel jatkuvan humanitaarisen avun kohteena olevassa maassa. Kenian Punainen Risti puolestaan eteni aloittamassaan kunnianhimoisessa alueellistamissuunnitelmassa, jota SPR myös tuki North Riftin konfliktiherkällä alueella UM:n lisärahoilla. Tavoitteena on hajauttaa kaikki varsinainen ohjelmatyö kahdeksaan aluetoimistoon ja jättää keskustoimistoon vain keskitetty tekninen tuki, poliittinen ohjaus ja varainhankinta.

- ⇒ **SPR tulee tehostamaan ja yhtäläistämään ohjelmien puitteissa antamaansa järjestötukea seuraavan vuoden aikana mm. sisäisen järjestötukilinjauksen myötä.**
- ⇒ **Erityisesti järjestökehitystuen onnistumisen ja kestävyysmittaaminen on vaikeaa ja vaatii pidempiä tarkastelujaksoja. Kestävien tukimuotojen löytämiseksi SPR:n on tehostettava oppimistaan muilta alueilta ja muilta OD-työtä tukevilta Punaisilta Risteiltä (Tanska, Ruotsi).**
- ⇒ **SPR:n tulisi arvioida säännöllisemmin vapaaehtoistyön laatua ja kestävyyttä tukemissaan ohjelmissa ja edistää aktiivisemmin hyvien käytäntöjen leviämistä hankkeesta toiseen.**

2.3. Itä-Afrikan alueohjelman toteutuminen

1. Katastrofivalmius

SPR:n Kehitysyhteistyöohjelman 2007–2009 painopistealueiden kohdennusvaatimukset toteutuivat vuonna 2008 suunnitellusti katastrofivalmiusohjelmissa. Tuetut ohjelmat kohdentuivat kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleviin ihmisryhmiin niin Burundissa, Keniassa kuin Eritreassa, joissa vastattiin yhteisöjen omien auttamisvalmiuksien konkreettiseen parantumiseen erityisesti piirien tasolla. Ohjelmien toinen toteutusvuosi (Burundi, Kenia) ja ohjelmatoimituksen alkaminen Eritrean hallituksen vapautettua kansallisen yhdistyksen väliaikaisesta toimintakiellosta ilmentävät osaltaan myös keskeistä painopistealuetta saumattomasta jatkumosta katastrofiavun ja kehitysyhteistyön välillä.

Kenian ohjelman rakennustöiden suunnittelu vietiin loppuun ja rakentaminen aloitettiin. Eritrean katastrofiohjelma alkoi kouluttamalla yhdistyksen työntekijöitä ja vapaaehtoisia katastrofivalmiustyössä sekä vahvistamalla yhdistyksen toimintavalmiuksia katastrofitalanteissa jakamalla perushätätarvikkeita piirien varastoihin. Burundin terveysohjelmassa terveysvapaaehtoisten kouluttaminen yhteisöperustaisessa ensiavussa (CBFA²) ja vesiperäisten tautien ehkäisyssä jatkui. Ugandassa liukuma katastrofiohjelmissa kehitysyhteistyöohjelmiin on jo saavutettu. Uutena alkanut psykososiaalisen tuen ohjelma ja sen kouluttajien kouluttaminen jatkaa tätä saumatonta jatkumoa vahvistamalla entisestään yhteisöjen kykyä selviytyä paremmin samanlaisista koettelemuksista.

Ympäristönäkökulmien huomioiminen on yksi Punaisen Ristin tekemän kehitysyhteistyölleen asettamista strategisista tavoitteista. Tämä näkyy hyvin esimerkiksi Eritrean katastrofivalmiusohjelmassa, missä maan eritasoiset jatkuvat luonnonkatastrofit eivät yksinkertaisesti salli ympäristönäkökulman jättämistä huomioimatta ohjelmasuunnittelussa - tällöin vaatimus kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmisten auttamisesta ei toteutuisi. Vuonna 2008 aikana rakennettujen Maekelin ja Deubin piirien luonnonpatojen, ja suojattujen lähteiden kunnostuksen, jotka osaltaan paransivat yhteisöjen ruokaturvatilannetta, heijastaa ympäristönäkökulman olevan tiukasti osa katastrofivalmiusohjelmia. Kaikkien katastrofivalmiusohjelmien kohdalla haasteelliseksi muodostui vuosittaisen arvioinnin sisällyttäminen ympäristönäkökulmaan ja konkreettisten mittareiden kehittäminen.

Katastrofivalmiusohjelmissa vaatimus yhteistyökumppaneiden kannustamisesta gender -näkökulman huomioimiseen ohjelmissa ja ohjelmien sukupuolivaikutusten säännölliseen arviointiin ei voida katsoa toteutuneen riittävällä tavalla. Osasyynä tähän oli Liiton uudelleenorganisointiprosessin aiheuttamat viivästykset ohjelmatyössä, kun keskeisiä positiioita ei ollut täytetty. Kahdenvälisissä hankkeissa (Kenia) toteutumattomuus johtuu vaatimuksen riittämättömästä eteenpäinviemisestä.

2. Terveys

Terveysohjelmissa gender-näkökulman huomioimisessa onnistuttiin. Esim. Ruandan haavoittuvien lasten tuen ohjelmassa naispuolisten avunsaajien erikoistarpeisiin kiinnitettiin huomiota ja heille jaettiin tietoa lisääntymisterveydestä, jotta suunnittelemattomien ja liian aikaisella iällä alkaneiden raskauksien määrä vähenisi. Gender huomioitiin Etiopian terveys- ja sanitaatio-ohjelmassa, missä naiset olivat vahvasti mukana koulutuksessa (kyläkättilöt) ja toiminnassa (vesikomiteat). Gender huomioitiin erinomaisesti Somalian Punaisen Puolikuun integroidussa terveysohjelmassa, jossa SPR:n varoilla tuetaan äiti-lapsiklinikoita. Tulevaisuuden haasteena erityisesti seksuaali-, ja lisääntymisterveysaspekteja korostavissa terveysohjelmissa on gender-näkökulman sisällyttäminen ohjelmaan niin, että koko yhteisöjen tietoisuus HIV/aidsista ja sukupuolitaudeista, lisääntymisterveydestä, sosiaalisesta sukupuolesta ja seksuaalisuudesta kasvaa. Erityisesti Somaliassa kulttuuriset uskomukset ja asenteet estivät paikoittain täyden lisääntymisterveyspalvelun antamisen mm. perhesuunnittelussa.

Vuonna 2008 terveysohjelmat saavuttivat niille asetetut tavoitteet. Somalian ja Etiopian rajaseudun HIV/Aids-valistus- ja kasvatuskampanja jatkui. Somalian Punaisen Puolikuun HIV/Aids-työn laajentuminen jatkui ja yhteensä 75 yhteisöjen terveysvapaaehtoista koulutettiin kouluttajien kouluttajiksi. Myös ensiapuohjelman kouluttajien koulutus jatkui (33 uutta kouluttajien kouluttajaa). Lisäksi SPR:n rahoittamien äiti-lapsi-terveysasemien Lasadacawossa (Berbera, Somalimaa) ja Eilafweinessa (Sanaag) toiminta alkoi vuoden 2008 alussa. Klinikat toimivat alueilla, joilla ei ole muita terveyspalveluita. Palvelujen tarjoamisen ohella asemilla työskentelevät kättilöt kouluttavat edelleen klinikoiden yhteydessä toimivia yhteisöjen terveyskomiteoiden jäseniä. Burundin integroitu terveysohjelma aloitti toimintansa Kayanzan alueella. Burundin PR:n henkilökunnan osaamista

² Community Based First Aid

vahvistettiin kouluttamalla heitä liikkeen terveysstrategioiden ja –työkalujen sisällöstä ja käytöstä. Ruandan katulapsille ja orvoille tarkoitettussa tukikeskuksessa lapset ja nuoret saivat viikoittain koulunkäynnin ja ammatillisen koulutuksen ohella tietoa HIV/aidsista ja sen leviämisestä sekä seksuaali – ja lisääntymisterveydestä. Nuorten kannustaminen vapaaehtoiseen testaukseen jatkui. Ugandan psykososiaalisen tuen ohjelma alkoi Gulan ja Liran piireissä tarvekartoituksen avulla valikoituneiden lasten ja heidän perheidensä tukemisella sekä psykososiaalisen tuen kouluttajien kouluttamisella. Etiopian terveys- ja sanitaatio-ohjelman integroitu malariaosuus alkoi ja yhteisöjen terveysvapaaehtoiset jakoivat tietoa malarian ehkäisystä ja, kertoivat hyttysverkkojen oikeaoppisesta käytöstä, malariahyttysten pesiytymispaikkojen kuivauksesta ja täytöstä, oireiden tunnistamisesta ja varhaisesta hoitoon ohjauksesta. Malariakouluttajien koulutus pidettiin 15 vapaaehtoiselle, jotka onnistuivat tavoittamaan 324 ihmistä. Terveysvapaaehtoiset jatkoivat myös hygienia-, ja sanitaatiokoulutuksen antamista.

Somalian, Somalimaan, Ugandan ja Ruandan terveysohjelmat kohdentuivat kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleviin ihmisryhmiin. Somaliassa maan valtiorakenteen romahtaminen yhdistettynä syvään köyhyyteen on johtanut laajat alueet ja ihmisryhmät pitkäkestoiseen rakenteelliseen haavoittuvuuteen. Terveysohjelmien yhteisöperustainen toteuttamistapa, jossa vapaaehtoisia koulutetaan auttajiksi omissa yhteisöissään, vahvistaa avunsaajien osallistumista ja valmiuksia. Tämä on keskeistä, sillä pitkällä tähtäimellä yhteisöjen omat auttamisvalmiudet ja –kapasiteetti vahvistuu. Voimaantunut yhteisö pystyy paremmin vastaamaan mahdollisiin sitä koskettaviin yllättäviin katastrofeihin. Terveysohjelmat vahvistavat omalta osaltaan SPR:n pyrkimystä saumattomaan kahdensuuntaiseen jatkumoon katastrofi- ja kehitysyhteistyöohjelmien välillä.

Liiton uudelleenorganisointiprosessista aiheutuneet henkilöstövaihdokset näkyivät monenkeskisissä hankkeissa paikoitellen heikentyneenä tukena ohjelmille. Ohjelmien kestävyys ja vaikuttavuus kannalta haasteena on varmistaa kansallisten yhdistysten työntekijöiden ja vapaaehtoisten oman osaamisen kehittyminen. Tätä kautta luodaan puitteet ohjelmien laajentamiselle tarvittaessa ja/tai terveysohjelmien integroinnille kiinteämmin osaksi muita suurempia ohjelmakokonaisuuksia.

3. Ohjelmien laadun ja kumppanien toimintakyvyn vahvistaminen

Kansallisten yhdistysten kapasiteetin ja itsenäisen auttamisvalmiuskyvyn vahvistaminen, erityisesti piirien tasolla, onnistui Itä-Afrikan ohjelmissa hyvin. Punaisen Ristin korostama yhteisöperustainen työ, jossa vapaaehtoiset kykenevät saamansa vapaaehtoisten koulutuksen turvin toimimaan auttajina heidän omissa yhteisöissään, toteutui laajalti. Tässä kohdin myös kumppanien toimintakyvyn ja ohjelmien laadun vahvistaminen tangeeraavat. Ugandan Punainen Risti tuottaa hyvää analyysia projektin onnistuneista ja vähemmän onnistuneista komponenteista liittäen ne osaksi suurempaa viitekehystä. Ugandan PR teki uudelle psykososiaalisen tuen ohjelmalle lähtötasokartoituksen, jota käytettiin hyödyksi ohjelmakomponenttien suunnittelussa ja se palvelee hankkeen tulevaa arviointia. Burundissa, Somaliassa ja Etiopiassa terveysohjelmat ovat selvästi tukeneet maiden kansallisten yhdistysten näkyvyyttä ja tämä on tuonut yhdistyksille paljon uusia jäseniä. Monenkeskisessä yhteistyössä mahdollisuudet vaikuttaa ohjelmien laatuun vaativat erilaisia keinoja. SPR:n vaikuttavuus löytyykin Punaisen Ristin maakohtaisten toimijoiden yhteistyön ja vuorovaikutuksen tehostamisesta (Ruandan ja Burundin taloushallinto) ja pienemmässä määrin "unohdetun" kumppanin rahoittamisesta (Eritrea).

4. Asetettujen ohjelmatavoitteiden toteutuminen

Ohjelma-alue	Tavoitteet 2008	Saavutetut tulokset 2008	Mittarit
Katastrofi- valmius	<ol style="list-style-type: none"> Pitkäkestoisen ohjelmayhteistyön aloittaminen Ugandan Punaisen Ristin kanssa kroonisista tulvista kärsivällä alueella. Kaakkois-Keniassa aloitettu vesi- ja sanitaatio –ohjelma kuroo kiinni itkän suunnitteluvaiheen aiheuttaman viivästyksen ja aloittaa suunnitelmien mukaisen toiminnan lähtötilannekartoituksella identifioiduissa haavoittuvissa yhteisöissä. 	<ol style="list-style-type: none"> Ugandan Punaisen Ristin kanssa aloitettiin uusi psykososiaalisen tuen ohjelma edesauttamaan pyrkimystä saavuttaa saumaton jatkumo katastrofi- ja kehitysyhteistyöohjelmien välillä. Haavoittuvimpien yhteisöjen ympärivuotinen puhtaan veden saanti ja sanitaatio Kaakkois-Keniassa on kohentunut ensimmäisen vaiheen kohdealueilla. Ohjelman rakennustöiden suunnittelu saatiin vietyä loppuun ja rakentaminen aloitettiin ja ohjelma laajentui suunnitelmien mukaisesti. 	<ol style="list-style-type: none"> Ugandan ohjelmassa 320 lapselle annettiin tukea. 46 koulutettiin psykosos. tuen kouluttajiksi. 30 vapaaehtoista neuvonantajiksi yhteisöissä. 310 kotivierailua. Ikuthan vesiprojektissa 530 kyläyhteisön jäsentä suoritti PHAST-koulutuksen. 400 nuorta koulutettiin Kenian PR:n nuorisotryhmiin. 61 vesikomitean jäsentä koulutettiin. Valmistettiin 300 käymälöiden lattiakansia. 860 hyttysverkkoa jaettiin.
Terveys	<ol style="list-style-type: none"> HIV/Aids–työtä vahvistetaan olemassa olevissa terveyshankkeissa. Malariatyön vaikuttavuutta kasvatetaan SPR:n tukemissa terveysohjelmissa. Psykososiaalinen tuen osuutta ja osaamista kasvatetaan Ruandan OVC-ohjelmissa. Kansallinen, yhteisöperustainen terveysohjelma on käynnissä pilottialueilla Burundissa usean eri sisärjärjestön ja Liiton välisenä yhteistyönä. 	<ol style="list-style-type: none"> HIV/Aidsia ja siihen sairastuneiden syrjintää ehkäisevä työ on osa yhteisöissä tehtävää terveystyötä. Etiopian ohjelmassa integroitu malariaosuus, jossa yhteisöjen terveysvapaaehtoiset jakoivat tietoa malarian ehkäisystä ja neuvontaa hyttysverkkojen käytöstä. Ruandan Punaisella Ristillä on oma psykososiaalisen tuen lähestymistapa kansanmurhasta kärsineille orvoille ja haavoittuville nuorille ja lapsille sekä kyky antaa sitä. Terveysohjelmien toimeenpaneminen aloitettiin Kayanzan alueella. 	<ol style="list-style-type: none"> Somalian ja Etiopian rajaseuden HIV/Aids-valistus ja kasvatuskampanja jatkui. Somaliassa HIV/Aids-työn laajentuminen jatkui; 75 kouluttajien kouluttajaa. Ruandan OVC-ohjelmassa jaettiin tietoa HIV/Aidsta. Burundissa 30 yhteisön jäsentä koulutettiin kotihoitajiksi hiv-tartunnan saaneille ja aisia sairastaville. Malariakouluttajien koulutus 15 vapaaehtoiselle. Ruandan psykosos. tuen ohjelmassa 97 lasta valmistui ammattikoulusta. 38 suoritti ala-asteen loppukokeen. 344 lasta sai terveyskeskuskortin. Koulutettiin 20 PHAST-kouluttajaa. Rakennettiin 550 käymälälaattaa, kunnostettiin 5 vesipistettä.
Ohjelmien laadun & kumppaneiden toimintakyvyn vahvistaminen	<ol style="list-style-type: none"> Ruandan ja Eritrean omistajuus ja strateginen suunnittelukyky ovat vahvistuneet Punaisen Ristin kumppanuustoiminnassa. Vaikuttavuuden arviointia vahvistetaan alkavissa uusissa ohjelmissa. Ohjelmatuen lisäksi tuetaan Ruandan, Etiopian ja Kenian ohjelmien piirejä toimintakyvyn ja omavaraisuuden kasvattamisessa. 	<ol style="list-style-type: none"> Ruandan PR:ssä taloushallinnon uudistus ja siitä kouluttaminen. Eritrean ohjelman yhteisöperustainen toimintamalli voimaannuttaa yhteisöjä ja sitä kautta vahvistaa yhteisön omaa auttamisvalmiuksia. Ugandassa lähtötasokartoitus psykososiaalisen tuen ohjelmalle. Burundin, Somalian ja Etiopian terveysohjelmat ovat tukeneet maiden kansallisten yhdistysten näkyvyyttä ja sitä kautta tuonut uusia jäseniä. 	<ol style="list-style-type: none"> Ruandassa Navision-taloushallinto-ohjelman koulutus jatkui. Kumppanit tukevat edelleen Eritrean PR:n toimintaa tauon jälkeen. Uganda PS analysoi ohjelmien onnistumista tai epäonnistumista. Omavaraisuusasteen kasvaminen. Burundissa 14 ohjaajaa ja 78 terveysvapaaehtoista koulutettiin CBFA menetelmistä. Tiedotuskampanjoita alle 5v. rokottamisesta.

2.4. Länsi- ja Keski-Afrikan alueohjelman toteutuminen

SPR:n kehitysyhteistyöohjelman 2007-2009 suunnitelman mukaisesti Länsi- ja Keski-Afrikan alueella lisättiin kehitysyhteistyön tukea vuonna 2008 ja tuen tavoitetaso pyritään saavuttamaan kauden loppuun mennessä. Kehitysyhteistyön tuki on pääsääntöisesti kohdistettu englanninkielisiin maihin, mutta alueellisen ohjelman kautta osin myös ranskankielisiin maihin (Keski-Afrikan tasavalta, Mali ja Norsunluurannikko). Vuoden 2008 aikana vahvistettiin suhteita myös alueen muihin ranskankielisiin maihin, etenkin Keski-Afrikan tasavaltaan ja Kongon demokraattiseen tasavaltaan. Konflikti- tai post-konfliktimaissa olevien yhteisöjen ja kansallisten yhdistysten tukeminen on ominaista kaikissa kyseisissä maissa.

1. Katastrofivalmius

Katastrofiterveyden lähestymismenetelmiä käytettiin Länsi- ja Keski-Afrikan alueellisessa katastrofiterveysohjelmassa, jonka tavoitteena on kolmen vuoden aikana vahvistaa katastrofiterveysvalmiutta ja epidemioihin varautumista Länsi-Afrikassa (Ghanassa, Malissa, Norsunluurannikko ja Sierra Leonessa) ja Keski-Afrikassa (Keski-Afrikan tasavallassa). Lisäksi tavoitteena on varmistaa sekä yhteisöjen että paikallisten kansallisten yhdistysten nopea toiminta uhkaavissa tilanteissa. Kohdealueet ovat katastrofialttiuden lisäksi vaikeakulkuisia ja syrjäisiä. Siksi keskeisenä tavoitteena on myös piirien ja keskustoimistojen yhteistyön ja yhteydenpidon tiivistäminen, sekä niiden keskinäisten menettelytapojen tehostaminen.

Hankkeen toisena varsinaisena toimintavuotena varautumissuunnitelmia luotiin mm. keltakuumetta, aivokalvontulehdusta (*meningitis*), malariaa, koleraa ja lintuinfluenssaa vastaan, sekä päivitettiin edellisen vuoden suunnitelmia. Vuoden aikana SPR osallistui hankkeen vuosikokoukseen, jossa käytiin läpi vuoden 2008 toiminta. Hankkeen kohteet ovat hyvin valittu, eli osallistuvat yhteisöt ovat alttiita katastrofeille, mutta varautumissuunnitelmaa ei ole saatu juurrutettua piirien ja yhteisöjen keskuuteen. Haasteena joissakin maissa on myös terveysviranomaisten toimintastrategian puute, joka vaikuttaa kansallisten yhdistysten rooliin viranomaisia täydentävinä tahoina ja vaikeuttaa ohjelman painopisteiden löytämistä. Lukutaidottomuus vaikuttaa myös hankkeen toimintaan, joka pitkälle perustuu valistustyöhön. Terveysohjelmassa on myös hankintoja, jotka ei ole toimitettu kohdealueille ajoissa. Haasteena on myös kehittymättömimpien yhdistyksien osalta eri hankkeiden koordinointi. Ohjelmallisten yhtymäkohtien kautta hanke on tukenut ohjelmien kehittämistä kansallisessa yhdistyksessä. Yhdistysten keskinäinen yhteistyö on ensimmäisestä hankevuodesta parantunut mm. yhteisillä suunnittelukokouksilla, jotka vahvistavat alueen katastrofivalmiuden kapasiteettia, johon pyrittiin budjetin nostamisella. Tavoitteena on hankkeen loppuvaiheessa (vuoden 2009 lopussa) integroida se olemassa olevaan yhteisöperustaiseen terveys- ja ensiapuohjelmaan, ja koordinoita kansallisten yhdistysten katastrofiohjelmien kanssa.

Vuoden 2008 aikana tuki Nigerian Punaiselle Ristille painottui yhteisöperustaiseen katastrofivalmiuteen, jossa vahvistettiin yhteistyötä viranomaisten kanssa, toimintaan otettiin mukaan *Mothers' Club* –ryhmät, sekä annettiin yhteisöille pelastukseen ja ensiapuun liittyvää koulutusta. Tätä lähestymistapaa täydentää NPR:n suhteellisen laajasti toimivat pelastus- ja ensiaputiimit (EFAT), jotka avustivat mm. Tsadin pakolaisia, Bakassin paluumuuttajia ja Josin vaaliväkivaltaisuuksien uhreja. Valitettavasti NPR:n keskustason hallinnon huononeminen jatkui; vuoden aikana viroistaan vapautettiin viisi ylimpään johtoon kuuluvaa ja yhdistys meni väliaikaisesti selvitystilaan. Johdon ongelmat tulivat näkyviin mm. Bakassin niemimaan paluumuuttajaoperaatiossa, jossa tieto ei kulkenut keskustoimiston ja kohdealueen välillä, ja perustarvikkeiden perille toimituksessa oli ongelmia. Samaan aikaan Liiton aluetoimisto Lagoksessa oli rekrytointi- ja rahoitushaasteista johtuen ilman delegaatteja alkuvuodesta 2008 lähtien tilanteessa, jossa heidän puolueeton tukensa yhdistykselle olisi aivan keskeinen.

2. Terveys

Liberiassa ja Sierra Leonessa terveysohjelmat ovat osa maiden rauhan vahvistamista ja peruspalveluiden täydentämistä tilanteessa, jossa yhteiskunnallinen infrastruktuuri on edelleen pitkälti sirpaleina. Kummassakin maassa kansallinen Punainen Risti on yksi harvoista tahoista, jotka tarjoavat terveyteen liittyviä palveluja ja SPR:n tuki kohdistetaan molemmissa maissa erityisesti terveysvalistukseltaan ja perusterveydenhuolloltaan puutteellisimpiin yhteisöihin.

Malarian ehkäisytyö on Sierra Leonessa asteittain integroitu yhteisöperustaiseen terveysohjelmaan, jossa sillä on edelleen keskeinen merkitys muun terveysvalistuksen ja seurannan yhteydessä. Liberiassa SPR on tuellaan pyrkinyt täydentämään terveysohjelman siten, että eri kumppaneiden aiheuttamat maantieteelliset ja temaattiset erot ovat vähentyneet ja ohjelma on kokonaisuudessaan

tasapainoisempi. Liberia sai vuonna 2007 myös moskiittoverkkojen ylläpitoon varattua tukea, joka ulottui vuoden 2008 puolelle.

HIV ja Aids työtä on integroitu osaksi yhteisöperustaista terveysohjelmaa sekä Liberiassa että Sierra Leonessa. HIV-valistus on myös luonnollinen osa malarian ehkäisyä, sillä HIV – positiivisuus vaikuttaa malariaan sairastumiseen. Kummassakin maassa alueelliset erot ovat merkittävät, esim. Sierra Leonessa on maakuntia, joissa terveysohjelma on puutteellinen.

3. Ohjelmien laadun ja kumppanien toimintakyvyn vahvistaminen

Kansallisten yhdistysten kehitys piiri- ja osastotasolla sekä vallan ja vastuiden hajaannuttaminen piiritasolla ovat erityisen tärkeitä katastrofivalmiuden osalta, sillä maiden maantieteellinen laajuus ja vaikeakulkuisuus vaativat toiminnallista itsehallintoa. NPR:n katastrofivalmiushankkeessa juuri raportointi piiritasolta keskustuimistolle ei toiminut, vaikka NPR on johdon laajemmistakin ongelmista huolimatta aloittanut desentralisaatioprosessin. Liiton aluedelegaation toiminta kansallisen yhdistyksen kapasiteetin kehittäjänä on ollut puutteellinen ja tämä heijastuu erityisesti NPR:n hankkeiden kustannustehokkuuteen, seurantaan ja raportointiin. Liberiassa ja Sierra Leonessa on meneillään desentralisaatioprosessi, jota tukevat mm. Iso-Britannian ja Kanadan Punaiset Ristit.

Hankkeet ja hankkeiden sisäisten painotusalueiden valinnat perustuvat kansallisten yhdistysten yhdessä yhteisöjen kanssa ja Liiton tuella tekemiin tarvekartoituksiin. Kansallisten yhdistysten ja yhteisöjen omistajuus on merkittävä etenkin Liberiassa ja Sierra Leonessa. Liberiassa yhteisöt ovat olleet mukana suunnittelussa erityisen aktiivisesti. Vuoden aikana NPR:ssä on ollut huomattavasti heikompi lähtökohta toiminnalle uuden presidentin aloitettua, jolla ei ole taustaa NPR:ssä tai selkeää kuvaa PR/PP-liikkeen toimintatavoista. Vuoden lopussa lisärahalta toteutettu viestinnän koulutusohjelma vahvisti selkeästi osallistuneiden kansallisten yhdistysten roolia PR/PP-liikkeen arvojen puolestapuhujina ja toimintaansa tiedotuksessa.

Hankkeiden kestävyys kiinnitettiin huomiota vahvalla koulutuskomponentilla, jotta tieto jää yhteisöihin ja niiden mahdollisuus vaikuttaa elinolosuhteisiinsa kasvaa. Alueellisessa katastrofiterveyshankkeessa tämä oli erityisen tärkeää, koska hankkeessa on mukana heikkoja yhdistyksiä (mm. Keski-Afrikan tasavalta ja Mali). SPR vahvisti kansallisten yhdistysten teknistä osaamista erityisesti Ghanassa, Liberiassa, Nigeriassa ja Sierra Leonessa hankeseurantamatkoilla, palautteella ja kehitysehdotuksilla. Yhteisellä EU-haulla Liberian Punaisen Ristin kanssa SPR ohjasi kansallista yhdistystä tavoittemäärittelyssä ja hankkeen konseptualisoinnissa. Tämän lisäksi SPR hyödynsi alueella vuoden aikana olevia avustustyöntekijöitään lisäresursseina kansallisten yhdistysten informaatiokanavana koskien kansallisten yhdistysten toimintaa ja/tai niiden toimintaympäristöä. Liiton toimistossa Dakarissa toimii SPR:n alueellinen tiedotusdelegaatti. Kehitysyhteistyön parissa työskentelevien delegaattien määrä alueella ei lisääntynyt vuonna 2008 Liiton paikkojen niukkuuden ja kielivaatimusten takia.

Hyödyntämällä Liiton Afrikka-strategioita alueella pyrittiin lisäämään ohjelmien vaikuttavuutta harmonisoimalla eri kansallisten yhdistysten toimintaa. Haasteena oli, etteivät varat jakaudu tasaisesti piirien ja keskustuimiston kesken. Tässä SPR voi jatkossakin antaa tukea piirien kehittymiselle ohjelmallisesti ja toiminnallisesti, ja vahvistaa järjestötuen komponenttia ohjelmien yhteydessä. Tämän lisäksi Liiton kautta toteutetut ohjelmat nivoutuvat alueellisiin strategioihin, kuten vyöhykkeen terveys ja hyvinvointistrategia 2007-2010:een.

4. Asetettujen ohjelmatavoitteiden toteutuminen

Ohjelma-alue	Tavoitteet 2008	Saavutetut tulokset 2008	Mittarit
Katastrofi-valmius	<ol style="list-style-type: none"> 1. Terveystyötä ja katastrofivalmiutta yhdistetään katastrofiterveyden lähestymistavalla. 2. Valmiustyö kohdistetaan tarkemmin piiritasolle ja sen vapaaehtoisverkoston vahvistamiseen. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Katastrofiterveys-hankkeeseen osallistuvien kansallisten yhdistysten (5) valmius vastata kansanterveydellisiin ongelmiin ja epidemiioihin, sekä antaa ensiapua katastrofitilanteissa on parantunut. 2. Katastrofioperaatioissa NPR:n katastrofi-valmiusohjelma pystyi vastaamaan osaan tarpeista. 3. NPR:n valmius-suunnitelma oli osittain käytössä hätätilanteissa. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hankkeen väliarvioinnissa kaikilla osallistuvilla yhdistyksillä on valmius-suunnitelma. 2. NPR:n <i>Mothers' Club</i> toiminta on osa katastrofivalmiutta. 3. Nigeriassa 915 avunsaajaa 24 yhteisössä koulutettiin yhteisöperustaisessa katastrofivalmiudessa. 4. NPR:n piireillä on tyydyttävästi vapaaehtoisia, jotta ne kykenevät itsenäisesti toimittamaan katastrofiapua.
Terveys	<ol style="list-style-type: none"> 1. Terveysvalistus ja perusterveydenhuolto-toiminta kohdistetaan kaikkein syrjäisimpiin yhteisöihin. 2. Malariatyön lisääminen ja vaikuttavuuden kasvattaminen SPR:n tukemissa maakohtaisissa terveysohjelmissa malariatartuntojen vähentämiseksi. 3. HIV/Aids–työn lisääminen SPR:n tukemissa terveys-ohjelmissa HIV/Aids-tartuntojen ja tartunnan saaneiden syrjinnän vähentämiseksi. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Terveysvalistuksen ja perusterveydenhuollon kautta kaikkein syrjäisimpien yhteisöjen terveydentila on parantunut Liberiassa ja Sierra Leonessa. 2. Moskiittoverkkjen ylläpitotyötä (<i>keep-up</i>) tehdään kaikissa maakohtaisissa hankkeissa, joissa jaetaan moskiittoverkkoja tai muutoin edistetään niiden käyttöä. 3. HIV/Aids–työ komponentti vahvistettu kaikissa maakohtaisissa hankkeissa. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lähes 6'300 avunsaajaa terveyteen ja hygieniaan liittyvää informaatiota Bassa, Grand Gedeh ja Margibi maakunnissa Liberiassa. 2. Moskiittoverkkojen ylläpitoon koulutetut vapaaehtoiset ja <i>Mothers Clubs</i> -ryhmät tavoittivat 15'765 kotitaloutta S.Leonessa. 3. HIV/Aids –valistus-komponentti on 12 Liberian 15 piiristä ja valtaosassa Sierra Leonen terveysohjelmaa.
Ohjelmien laadun & kumppaneiden toimintakyvyn vahvistaminen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Toimintavaltuuksien ja vastuiden hajaantaminen piiritasolle ja yhteistyön parantaminen piirien ja keskustuimistojen välillä. 2. Hankkeet ovat lähtöisin kansallisista yhdistyksistä ja yhteisöjen kanssa tehdyistä tarvekartoituksista. 3. Tuetaan kumppaneita ohjelmien laadun ja vaikuttavuuden parantamiseksi. 4. Toimintoja ohjaavat Afrikka-strategia ja globaali toimintaohjelma. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. SPR on tukenut menettelytapojen kehittämistä piirien ja keskustuimistojen välillä. 2. Yhdistysten ja yhteisöjen omistajuus hankkeisiin on suuri. 3. Ohjelmien laatusuranta on vahvistunut Liberiassa ja Sierra Leonessa. 4. Sierra Leonen terveysohjelmalle on laadittu globaalin toimintaohjelman mukaiset tavoitteet. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liberian Punainen Risti on järjestänyt useamman koulutustilaisuuden piirihenkilökunnalle. 2. Liberian ja S.Leonen hankkeet perustuvat haavoittuvuus- ja kapasitointiarviointeihin. 3. Teknistä tukea on annettu useammalla seurantamatkalla. 4. Ohjelman evaluaatio on tarkentanut terveysohjelman prioriteetit.

2.5. Eteläisen Afrikan alueohjelman toteutuminen

1. Katastrofivalmius

Eteläisen Afrikan ruokaturvatilanne oli vuoden 2008 aikana edelleen heikko. Tämä johtui aluetta koetelleista luonnonkatastrofeista – tulvat ja kuivuus – sekä ruoan, siementen ja viljelytarvikkeiden jyrkästä hinnannoususta. Satokaudella 2008/2009 lähes 8 miljoonan ihmisen arvioitiin kärsivän jonkin asteisesta ruokapulasta alueella. Pahin tilanne oli Zimbabweassa, jossa FAO:n arvion mukaan ruoka-avun varassa olevien ihmisten lukumäärä nousi vuoden lopussa lähes 5 miljoonaan. Alueen ruokaturvatilannetta ja sen vaikutuksia pahentaa kautta linjan sen äärimmäisen vakava HIV/aids -epidemia.

Yllä mainitusta tilanteesta johtuen alueella on katastrofivalmiutta tuettaessa keskitytty erityisesti ruokaturvatilanteen parantamiseen. Ruokaturvatilanteen parantamiseen on tähdätty yhdistelemällä kunkin maan olosuhteiden mukaan sekä lyhyt- että pitkäkestoisia ratkaisuja. Lyhytkestoisemmasta katastrofiavusta on aina mahdollisuuksien mukaan pyritty siirtymään pitkäkestoisempaan ohjelmatukeen *linking relief to development* -jatkumoon pohjautuvan ajattelun mukaisesti. Ruokaturvaohjelmiin on myös systemaattisesti integroitu HIV/aids -työtä. Vuonna 2008 SPR:n tukemien ruokaturvaohjelmien tavoitteena oli parantaa HIV-tartunnan saaneiden ja muiden haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmisten ruokaturvatilannetta sekä vahvistaa yhteisöjen tietämystä ja selviytymiskeinoja kuivuuden ja ruokaturvatilanteen yleisen heikkenemisen varalle. Ruokaturvaohjelmia tuettiin Swasimaassa, Zimbabweassa Malawissa ja Mosambikissa. Zimbabweassa tuettiin maan tilanteesta johtuen sekä lyhyempi- että pidempikestoisia ruokaturvaohjelmia. Kehitysyhteistyövaroin tuettu ruokaturvaohjelma on suunniteltu jatkamaan ja täydentämään UM:n tuella annettua humanitaarista apua ja tukemaan sen kestävyttä mm. koulutuksen ja pienten elinkeinoa tukevien mikroprojektien keinoin. Malawissa vuonna 2007 annetusta humanitaarisesta avusta siirryttiin vuonna 2008 pidempikestoiseen ohjelmatukeen.

Swasimaassa perustettiin vuoden aikana 5 uutta yhteisöpuutarhaa ja tuettiin kahden jo olemassa olevan puutarhan toimintaa. Kaikille yhteisöpuutarhojen toiminnassa mukana oleville 304 kotitaloudelle annettiin myös koulutusta vihannesten viljelystä ja terveellisestä ravinnosta. Zimbabweassa avustettiin yhteensä 4 546 kotitaloutta jakamalla siemeniä ja lannoitteita; tukemalla olemassa olevia kotitalouspuutarhoja sekä tulonmuodostukseen tähtäävien pienten mikroprojektien alkuun saattamista; ja kouluttamalla vapaaehtoisia, jotka edelleen kouluttivat avunsaajia, kotitalouspuutarhojen perustamisesta ja hoidosta, ruuanvalmistuksesta, hyvistä maanviljelystekniikoista, kestävästä maanviljelystä (*conservation farming*) sekä pienimuotoisten tulonmuodostushankkeiden aloittamisesta. Malawissa tuettiin yhteensä 1 365 kotitaloutta koulutuksella kasteluun perustuvasta maanviljelystä ja kasteluun käytettävien jalkapumppujen käytöstä. Koulutuksen tuloksena avunsaajien sadot kasvoivat noin 45 %. Koulutusta annettiin myös ruoan valmistuksesta, käsittelystä ja säilönnästä, sadon jälkikäsittelystä ja terveellisen ruokavalion merkityksestä HIV-positiivisille. Mosambikissa, jossa SPR:n tukeman ohjelman toisen vaiheen toteutus alkoi vasta lokakuussa 2008, avustettiin yhteensä 500 kotitaloutta jakamalla niille vihannesten siemeniä ja hedelmäpuiden taimia sekä antamalla peruskoulutusta pien- ja vihannesten viljelystä. Koulutus jatkuu ja sitä täydennetään seuraavalla raportointikaudella. Lisäksi Mosambikissa perustettiin kaksi paikalliskomiteaa, joille annettiin tietoa ja varusteita alueella esiintyviin yleisimpiin katastrofeihin – kuten tulviin – varautumista varten.

2. Terveys

Terveydessä SPR:n tukemien ohjelmien painopiste on yhteisöperustaisessa terveystyössä sekä HIV/aids -työssä. Erityistä huomiota on kiinnitetty myös malarian ennaltaehkäisyyn ja psykososiaalisen tuen tarjoamiseen. Lisäksi tuettavissa ohjelmissa on korostettu terveyden eri osa-alueiden integroimista, jotta välttyään terveysohjelmien pirstoutumiselta. Terveysohjelmia tuettiin vuonna 2008 Mosambikissa, Malawissa ja Etelä-Afrikassa.

Mosambikin yhteisöperustaisen terveysohjelman tavoite vuodelle 2008 oli edistää terveyttä ja hyvää hoitoa, ennaltaehkäistä valistuksella estettäviä tartuntatauteja sekä antaa hoitoa terveys-/ensiapuasemilla. Valistuksella estettävien tartuntatauti- ennaltaehkäisemiseksi ohjelmassa koulutettiin vapaaehtoisia, joiden tehtävänä on omissa ja lähiyhteisöissään antaa tietoa yleisimmistä tartuntataudeista ja keinoista välttää niitä. Tämän lisäksi vapaaehtoiset toimivat/päivystävät Mosambikin Punaisen Ristin rakentamilla ensiapuasemilla. Myös työtä malarian ennaltaehkäisemiseksi tehtiin koulutettujen vapaaehtoisten välityksellä. Vapaaehtoiset levittivät yhteisöissään tietoa malarian ehkäisystä sekä oireiden tunnistamisesta ja hoidosta. Lisäksi vapaaehtoiset jakoivat malariaverkkoja. Malariatyön integroiminen Mosambikin yhteisöperustaiseen terveysohjelmaan kuului SPR:n vuodelle

2008 asettamiin tavoitteisiin. Malawissa tuetun malariaohjelman tavoitteena oli vähentää malariaan sairastuneisuutta ja malariakuolleisuutta erityisesti lasten ja raskaana olevien naisten osalta. Ohjelmaa toteutettiin koulutettujen vapaaehtoisten avulla. Vapaaehtoiset antoivat yhteisöille valistusta malarian ehkäisystä ja oireista sekä rekisteröivät ja ohjasivat hoitoon yhteisöjensä raskaana olevia naisia ja alle 5-vuotaita lapsia. Vapaaehtoiset myös tekivät seurantakäyntejä malariaverkon saaneisiin kotitalouksiin (*keep up -työ*) ja tukivat terveysministeriön kampanjaa verkkojen käsittelyn edistämiseksi. SPR:n tavoite Malawin malariaohjelman kohdalla oli lisätä ohjelman vaikuttavuutta nimenomaan tukemalla verkkojen käytön seuranta- ja ylläpitotyötä. Etelä-Afrikan nuoriso- ja HIV/aids -ohjelman tavoitteena oli vertaistuen keinoin parantaa HIV-tartunnan saaneiden ja haavoittuvien nuorten elämänlaatua sekä vähentää uusien HIV tartuntojen määrää nuorison keskuudessa. Tavoitteen saavuttamiseksi ohjelmassa koulutettiin nuorten itsensä keskuudesta 95 uutta vertaistukihenkilöä, jotka tarjosivat vertaistukea ja -koulutusta haavoittuvissa yhteisöissä. Vertaistukihenkilöiden kouluttamisen lisäksi ja sen tueksi ohjelmassa koulutettiin 25 vertaistukihenkilöiden kouluttajaa. Nuoriso- ja HIV/aids -ohjelman rahoittaminen vastasi SPR:n tavoitetta lisätä HIV/aids -työn tukemista alueella.

3. Ohjelmien laadun ja kumppanien toimintakyvyn vahvistaminen

SPR:n kolmivuotisen rahoitussuunnitelman mukaisesti SPR tukee kansallisten yhdistysten toimintakyvyn kehittymistä ja tätä kautta ohjelmien laadun ja vaikuttavuuden parantamista. Eteläisessä Afrikassa työtä kumppanien toimintakyvyn kehittämiseksi ja ohjelmien laadun parantamiseksi tehdään osana jokaista ohjelmaa niihin integroidun OD-tukikomponentin (*organisational development*) kautta. Yksi tärkeä OD-tuen muoto on henkilökunnan ja vapaaehtoisten koulutus, josta esimerkkinä on kuluneen vuoden aikana Mosambikin Punaisten Ristin terveysosaston työntekijöille järjestetty suunnittelu- ja tiedonvaihtoseminaari, jonka aiheina olivat mm. ohjelmien seuranta ja integrointi sekä ohjelmien lisääntyneestä integraatiosta johtuva eri ohjelmakomponenttien välinen koordinointi. OD-tukea annetaan ohjelmissa myös teknisen tuen muodossa. SPR:n neuvonantajat (terveys ja katastrofivalmius) ja talousdelegaatit tekivätkin alueelle useita neuvontamatkoja, joiden aikana paitsi tuettiin kumppaneita ohjelmien toteutuksessa, myös monitoroitiin ohjelmissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Eräänlaista OD-tukea on myös työ Liiton ja PNS:ien toiminnan harmonisoimiseksi. Harmonisoinnin ja koordinoinnin edistämiseksi SPR osallistui systemaattisesti Liiton alueella järjestämiin koordinaatio- ja kumppanuuskokouksiin. Näitä ovat sekä maakohtaiset PNS-kokoukset, joita oli vuoden aikana useita, että alueelliset SAPRCS-tapaamiset (*Southern African Partnership of Red Cross Societies*), joita järjestettiin vuoden aikana yksi.

Ohjelmien laadun parantamiseksi SPR:n tavoitteena on tukea kansallisten yhdistysten keskinäistä vuorovaikutusta ja oppimista. Tätä tavoitetta silmällä pitäen SPR järjesti vuoden aikana ruokaturvaseminaarin niille kansallisille yhdistyksille, joita se tukee ruokaturvaohjelmien toteutuksessa. Seminaariin osallistuivat Swasimaan, Malawin, Zimbabwen ja Mosambikin Punaisten Ristin edustajat. Seminaarin tarkoituksena oli antaa kansallisille yhdistyksille mahdollisuus esitellä omia ohjelmiaan. Tämän lisäksi seminaarissa keskityttiin tiettyihin, ruokaturvaohjelmien toteutuksen kannalta oleellisiin aiheisiin. Näitä olivat vapaaehtoisten rooli, viranomaisyhteistyö, kestävä maanviljelystekniikat, pienkastelujärjestelmät ja niiden hyödyntäminen, kohderyhmien valinta (*targeting*) sekä seuranta ja raportointi.

4. Asetettujen ohjelmatavoitteiden toteutuminen

Ohjelma-alue	Tavoitteet	Tulokset	Mittarit
Katastrofi- valmius	<ol style="list-style-type: none"> HIV/aidsin ja kuivuuden vaikutukset ruokaturvaan minimoidaan ja yhteisöjen selviytymiskeinoja vahvistetaan kuivuuden ja ruokaturvatilanteen heikkenemisen varalle pitkän tähtäimen ohjelmilla. Evaluointien hyödyntäminen ja kokemusten jakaminen alueellisesti ja parhaista käytännöistä oppiminen. 	<ol style="list-style-type: none"> Kuivuuden vaikutus ruokaturvaan on vähentynyt ja ruoantuotanto lisääntynyt kohdealueiden yhteisöissä. HIV/aidsiin sairastuneet ja orvoksi jääneet lapset hyötyvät monipuolisesta ravinnosta. Swasimaassa, Zimbabwessa, Malawissa ja Mosambikissa on hyödynnetty tehtyjä evaluaatioita sekä muiden alueen maiden ruokaturvaohjelmista saatuja kokemuksia. SPR:n tukemien kansallisten yhdistysten keskinäistä vuorovaikutusta ja oppimista on aktiivisesti tuettu. 	<ol style="list-style-type: none"> Swasimaassa tuettiin 7 yhteisöpuutarhaa, joihin osaan asennettiin kastelujärjestelmä. Zimbabwessa hankittiin kasteluun tarkoitettuja jalkapumppuja 600 kotitaloudelle ja annettiin koulutusta kestävästä maanviljelystä 311 kotitaloudelle. Malawissa tuettiin 1 365 kotitaloutta koulutuksella kaste- luun perustuvasta maan- viljelystä. Mosambikissa jaettiin siemeniä ja tai- mia 500 kotitaloudelle. Zimbabwessa PR:n työntekijät osallistuivat pienkastelujärjestelmiä koskevaan koulutukseen Malawissa. Swasimaassa järjestettiin SPR:n kumppaneille kokemus- tenvaihtoseminaari.
Terveys	<ol style="list-style-type: none"> HIV/aids -työn lisääminen SPR:n tukemissa eteläisen Afrikan terveysohjelmissa HIV/aids -tartuntojen ja tartunnan saaneiden syr- jinnän vähentämiseksi. SPR:n tukemat ohjelmat huomioivat paremmin haavoittuvien ihmisryhmien psykososiaalisen tuen tarpeet. Malariatyön lisääminen ja vaikuttavuuden kasvatta- minen SPR:n tukemissa kahdessa terveysohjelmissa malariatartuntojen vähentämiseksi. Terveysvalistus ja perusterveyden- huoltotoiminnot kohdistetaan kaikkein syrjäisimpiin yhteisöihin. 	<ol style="list-style-type: none"> HIV/aids -työ on lisääntynyt kaikissa ohjelmissa. Tämä näkyy sekä lähestymistavan muutoksessa että integroiduissa ohjelmissa. SPR:n tukema HIV/aids- työ sisältää elementtejä psykososiaalisen tuen antamiseksi vapaaehtoisille. Malariaohjelmien lukumäärä on kasvanut. Mosambikin terveysohjelmaan on integroitu malarian vastaisen työn komponentti. Molemmissa ohjelmissa malariaverkkojen jakelua seuraa käytön seuranta ja ylläpitotyö (<i>keep-up</i>). Terveysvalistus ja perusterveydenhuolto on tavoittanut kaikkein syrjäisemmät yhteisöt. 	<ol style="list-style-type: none"> Kaikkiin ohjelmiin on sisällytetty HIV/aids - työtä. Etelä-Afrikan PR työstää mallia psykososiaalisen tuen antamiseksi. Malawissa on käynnissä malarian ennaltaehkäi- syyn keskittyvä ohjelma. Ohjelmassa tehtiin seurantakäyntejä 9'890 kotitalouteen. Näihin sisältyi verkkojen käytön seuranta. Näin myös Mo- sambikissa, jossa tehtiin 41'297 kotikäyntiä. Terveysvalitusta annetiin syrjäisissä yhtei- söissä Mosambikissa ja Malawissa yhteensä 77'155 ihmiselle. Mo- sambikissa 40'807 hen- kilöä sai ensiapua pieniin vammoihin ja hoitoa yleisimpiin sairauksiin.
Ohjelmien laadun & kumppaneiden toimintakyvyn vahvistaminen	<ol style="list-style-type: none"> Päätöksenteon ja vastuiden hajaannuttaminen piiritasolle ja yhteistyön parantaminen piirien ja keskuustoimistojen välillä. Hankkeet ovat lähtöisin kansallisista yhdistyksistä ja yhteisöjen kanssa tehdyistä tarvekartoituksista. SPR tukee kumppaneitaan ohjelmien laadun ja vaikuttavuuden parantamisessa. Toimintoja ohjaavat Afrikka- strategia ja globaalit tavoitteet. 	<ol style="list-style-type: none"> Etelä-Afrikan nuoriso- ja HIV/aids -ohjelmassa vastuuta toteutuksesta on siirretty provinssitasolle. Tuetut yhdistykset ja yhteisöt tuntevat ohjelmat omikseen, mikä näkyy sitoutuneisuutena ohjelman toteuttamiseen. SPR:n tukemien ohjelmien laatu ja vaikuttavuus on parantunut. SPR:n tukemat ohjelmat ovat linjassa Liiton strategioiden ja tavoitteiden kanssa. 	<ol style="list-style-type: none"> Ohjelmassa on provinssi- tasolle palkattu viisi työntekijää. Tuetut ohjelmat ovat osa kansallisten yhdistysten omaa toimintaa. Osal- listavien menetelmien käyttö ohjelman suunnit- telussa on dokumentoitu. Järjestettiin ruoka- turvaohjelmien laadun parantamiseen tähtäävä seminaari. Liiton strategiat ja työkalut näkyvät ja ovat käytössä ohjelmissa.

2.6. Latinalaisen Amerikan alueohjelman toteutuminen

1. Katastrofivalmius

Suomen Punaisen Ristin yhteistyössä Latinalaisen Amerikan kansallisten yhdistysten kanssa valmiushanke on alueellinen. Siihen kuuluu kymmenen kansallista yhdistystä Etelä-Amerikassa ja seitsemän Keski-Amerikassa. Tämän lisäksi kerrannaisvaikutukset ovat nähtävissä myös Karibian alueen Punaisen Ristin valmiustyössä. Tavoitteena 2008 oli että yhteisöperustainen katastrofi- ja auttamisvalmius nivelletään toiminnallisesti kansallisiin valmiustategioihin, ja vapaaehtoistyötä kehitetään osana paikallista valmiustyötä. Yhteisöperustainen valmiustoiminta on Latinalaisen Amerikan ja Karibian perinteisiä Punaisen Ristin työmuotoja, joiden menetelmiä ja materiaalia on tehokkaasti käytetty hyväksi Keski-Amerikassa ja Etelä-Amerikassa sekä soveltuvin osin (käännettynä) 2008 Karibiassa. Kehityshankkeen tuottama oppimateriaali on sovitettu kylätasolle ja kouluihin. Metodeihin kuuluu lähes poikkeuksetta yhteisöjen oma ongelmapaikkojen selvittely ja ratkaisujen kehittäminen. Hankkeen puitteissa toteutetut pienhankkeet toimivat hyvinä esimerkkeinä niin kyläläisille kuin viranomaisille siitä, miten yhteisvoimin ja suhteellisen pienin panoksin saadaan aikaan vaikuttavaa valmiustyötä tavallisten kansalaistenkin voimin.

El Salvadorin ja Costa Rican valmiustoiminnan keskuksilla vahvistettiin alueen sisäistä valmiusyhteistyötä mm. kansallisten valmiusjoukkojen perustamisessa ja yhteisöperustaisen valmiustyön tekemisessä (haavoittuvuusanalyysit, kouluyhteistyö). Ne ovat aktiivisesti tuottaneet oppimateriaalia, kouluttaneet kansallisten yhdistysten toimijoita sekä antaneet asiantuntija-apua. Näiden lisäksi SPR:n alueellinen toimintasuunnitelma tarjosi Latinalaisessa Amerikassa ja Karibiassa kansallisille yhdistyksille mahdollisuuden vaihtaa keskenään kokemuksia ja kehittää valmiusalan osaamista Liiton ohjelman puitteissa El Salvadorissa (valmiussuunnittelu), Paraguayssa (hankkeiden laadunvalvonta: dokumentaatio ja evaluointi, SPHERE), Argentiinassa (maakuntatason valmiussuunnittelu), Hondurasissa (SPHERE). Hankkeen avulla on perustettu, varustettu ja koulutettu katastrofitoiminnan operaatiokeskuksia. Uudet paikalliset valmiuskeskukset toimivat osana kansallisia valmiustoimia ja mahdollistavat toiminnallisen jatkumon katastrofiavun ja valmiustyön kehittämisen välillä. Osastotason valmiusjoukkoja toimii nyt 12 maassa ja valmiusalan kouluyhteistyö on aloitettu voimakkaasti erityisesti Keski-Amerikassa.

Suomen Punainen Risti on useiden vuosien ajan profiloitunut hyvin yhteisöperusteiseen valmiustyöhön sekä sitä tukevaan tiedonhallintaan ja oppimisympäristön kehittämiseen. DesAprender-oppimisympäristö (www.desaprender.org) toimii yhteistyössä mm. DFIDin, ProVentionin ja ECHO/DIPECHO-hankkeiden kanssa ja alueella on jatkunut tiivis sisäinen yhteistyö (kansalliset yhdistykset, referenssikeskukset, PADRU, PNS:t, Liiton rakenteet), mikä parantaa valmiushankkeen yksittäisten tulosten vaikuttavuutta laajemmassa kontekstissa.

Alueellisen valmiushankkeen haasteena on Liiton resurssien vähäisyys Etelä-Amerikassa, mistä on seurannut suunnitelmallisuuden ja osallistumisen puutetta alueella. Oppimisympäristön kehittäminen edellyttäisi tarkempaa käyttäjäseurantaa ja aktiivista kehittämistä käyttäjäystävällisempään suuntaan. Tämä osa hanketta evaluoidaan 2009. Keski-Amerikassa lukuisat pienhankkeet tarvitsevat seurantaa ja tukea jatkosuunnitteluun, jotta tulokset eivät jäisi yksittäisiksi toiminnoiksi.

2. Terveys

Sosiaalinen ja taloudellinen eriarvoisuus on Latinalaisessa Amerikassa erittäin voimakas, joten yhteiskunnan sosiaali- ja terveyspalvelut eivät ulotu haavoittuvimmassa asemassa olevaan väestöryhmään. Sosiaalinen kurjistuminen johtaa haavoittuvuuden kasvamiseen, kun terveydenhuollon peruspalvelut tai hoito esim. onnettomuustilanteissa ei ole kaikkien saatavilla. SPR on kahden vuoden ajan keskittynyt terveystyössä vapaaehtoisen verenluovutuksen aloittamiseen ja tehostamiseen. SPR:n tukemalla hankkeella turvataan puhtaan ja turvallisen veren saatavuutta, niin että verenluovutuksen palkkiosta ja omaisverenluovutuksesta pyritään luopumaan. 16:ssa maassa toteutettiin 18-25-vuotiaille nuorille suunnattua Club25-ohjelmaa. Sen avulla on samalla voitu lisätä tehokkaasti terveystietoa veren kautta tarttuvien tautien estämisestä ja terveellisten elämäntapojen lisäämisestä. Kohderyhmänä riskiväestö, sosiaalisesti ja alueellisesti liikkuva nuoriso. Alueellisen Club25-ohjelman lisäksi aloitettiin yhteistyö Hondurasin Punaisen Ristin veripalvelun kehittämiseksi Club25-periaattein kahdenvälisellä hankkeella. Hondurasin hankkeessa lisättiin vapaaehtoisen verenluovutuksen joustavuutta hankkimalla ja varustamalla liikkuvia luovutuspaikkoja (ajoneuvoja). Hankkeessa on kiinnitetty huomiota alueellisiin kerrannaisvaikutuksiin. Kaikki hankkeessa tuotettu materiaali (markkinointi, koulutus, viestintä) on tuotettu huomioonottaen käyttö muissa Keski-Amerikan maissa.

Terveys- ja hyvinvointityön haasteita alueohjelmassa on resurssien jakautuminen monen toimivan kansallisen yhdistyksen kesken. Vaikka ideana on ollut Liiton puolelta tarjota Club25-toiminnassa toimijoille "starttirahaa" edellyttää jatkuvuus ja kestävyys uusia rahoituslähteitä ja panostusta seurantaan.

Terveys- ja valmiusohjelmien välillä toimii SPR:n tukema nuorisoverkoston tukihanke. Siinä nuorisotyötä integrointiin terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen lähiyhteisössä, humanitaaristen arvojen kouluttamiseen vertaisryhmille sekä esim. kotiväkivallan torjumiseen Toimintamallina olivat nuorten omat pienprojektit, joita toteutettiin 10 kpl eri puolilla Latinalaista Amerikkaa.

3. Ohjelmien laadun ja kumppaneiden toimintakyvyn vahvistaminen:

SPR:n tavoitteena Latinalaisessa Amerikassa on pitkäjänteisyys ja johdonmukaisuus yhteistyössä, mikä näkyy siinä että yksittäisten maahankkeiden sijaan SPR on tukenut alueellista lähestymistapaa. Yhteistyö perustuu kansallisen yhdistyksen tai Liiton todentamaan tarpeeseen ja tarvekartoitukseen ja alueen kansallisten yhdistysten keskinäisten linjauksiin ja prioriteetteihin (Guayaquilin konferenssi 2007). Alueellisten hankkeiden onnistuminen edellyttää läsnäoloa, monitorointia ja toimijoiden kohtaamista alueella.

Hankkeiden toteuttamisrakenteessa hyödynnetään niiden kansallisten yhdistysten osaamista, joilla on keskinäistä kokemusta valmiustyöstä (esim. El Salvador, Costa Rica, Honduras, Kolumbia, Paraguay). Alueellisessa hankkeessa on hyvät edellytykset jakaa tätä osaamista ja tehdä taitotieto näkyväksi ja käyttökelpoiseksi. Yhteisöperustaisuuden lisäksi ohjelmissa painotetaan integrointia. Integroidulla lähestymistavalla hyödynnetään kansalaistoiminnan kehittämisen, valmiustyön ja esim. terveiden elämäntapojen edistämisen keskinäisiä toiminnallisia ja sisällöllisiä yhteyksiä materiaalityössä, valistustyössä ja vapaaehtoisten koulutuksessa. Latinalaisen Amerikan ja Karibian kehityshanke kannustaa kansallisia yhdistyksiä solmimaan strategisia kumppanuuksia sidosryhmien, kuten viranomais tahojen, muiden järjestöjen ja yksityissektorin, kanssa. Näin on 2008 tapahtunut kaikissa hankemaissa, erityisesti Club25-hankkeen myötä, joka on tehnyt nuorison näkyvämmäksi vaikuttajaksi humanitaarisessa työssä.

Kaikessa hanketoiminnassa on pyritty mahdollistamaan nuorten osallistumista yhteisön kehittämiseen. Samalla kun olemme yhdessä nostaneet nuorisotyön profiilia, hanke vauhdittaa kansalaisten vapaaehtoistyön syntymistä Latinalaisen Amerikan yhteiskunnissa. Keskeistä nuorisoyhteistyössä on Punaisen Ristin kannalta ollut vertaistyö humanitaaristen arvojen ja terveiden elämäntapojen edistämiseksi. Samalla se on voinut tarjota nuorten mielestä mielekkäitä ja hauskojakin tapoja osallistua yhteisöjensä hyvinvoinnin parantamiseen. Latinalaisen Amerikan ja Karibian nuorisoverkoston kehittämisen vaikuttavuus ei synny yksittäisten tulosten summasta vaan pikemminkin niiden keskinäisestä yhteydestä.

5. Asetettujen ohjelmatavoitteiden toteutuminen

Ohjelma-alue	Tavoitteet	Saavutetut tulokset	Mittarit
Katastrofi-valmius	<p>1. Etelä- ja Keski-Amerikan kansallisten yhdistysten osaaminen ja voimavarat tuottaa yhteisötason valmiuspalveluja ovat parantuneet</p> <p>2. Yhteisöpohjainen valmiustyö on nivelletty kansalliseen valmiustoimintaan.</p> <p>3. Osastojen rooli valmiustyössä on kehittynyt ja toteutettu integroidusti ja vapaaehtoistyötä kehitetään osana paikallista valmiustyötä</p>	<p>1. Alueellisten katastrofi-valmiuden koulutuskeskukset El Salvadorissa ja Costa Ricassa ovat tuottaneet oppimateriaalia, kouluttaneet kansallisten yhdistysten toimijoita ja vapaaehtoisia sekä antaneet asiantuntija-apua kahdella mantereella ja Karibialla. DesAprender-oppimisympäristö toimii ja alueen sisäinen yhteistyö (kansalliset yhdistykset, referenssikeskukset, PADRU, PNS:t, Liiton toimistot) on tehostunut.</p> <p>2. Uudet paikalliset valmiuskeskukset toimivat osana kansallisia valmiustoimia kymmenessä maassa</p> <p>3. Osastotason valmiusjoukkoja toimii 12 maassa ja valmiusalan kouluyhteistyö on aloitettu Keski-Amerikassa</p>	<p>1 "Hyvin varautuneen yhteisön/Punaisen Ristin osaston" tunnusmerkkien täytyminen. El Salvadorin ja Costa Rican referenssikeskusten työkalut ja DesAprender-oppimisympäristö aktiivi käytössä. www.cruzroja.org/desastres/redcamp toimii, katastrofikeskusten käsikirja, työharjoittelut</p> <p>2. Katastrofitoiminnan keskukset on perustettu yhteistyössä viranomaisten kanssa Keski-Amerikassa ja Paraguayssa sekä Karibialla</p> <p>3. VCA, pienprojektit, valmiussuunnitelmat, nuorisoprojektit Costa Ricassa, Panamassa, Hondurasissa, El Salvadorissa, Kolumbiassa</p>
Terveys ja hyvinvointi	<p>1. Vapaaehtoisen verenluovutusjärjestelmän kehittäminen ja kansallisten yhdistysten profiloituminen terveellisten elämäntapojen promootoreina.</p> <p>2. Nuorisotoiminnan integrointi humanitaariseen kansalaistoimintaan ja terveiden elämäntapojen edistämiseen</p>	<p>1. Kansalliset yhdistykset mobilisoivat vapaaehtoista verenluovutustoimintaa 16:ssa hankemaassa, kampanjoin ja liikkuvien yksiköiden</p> <p>2. Nuorten auttamisvalmius terveysasioissa on kasvanut: 18-25-vuotiaita nuoria on liittynyt uusiksi säännöllisiksi verenluovuttajiksi 16 kansallisessa yhdistyksessä ja he ovat samalla oppineet perusteet terveiden elämäntapojen hallinnassa ja tulleet tietoisiksi ikäistensä ajankohtaisista terveysriskeistä</p>	<p>1. Club25-kerhojen perustaminen, verenluovuttajien määrä ja ikärakenne. Kansallisten viranomaisten kanssa tehty yhteistyö ja sopimukset. Club25-markkinointikampanjan tuottaminen. Hondurasissa hankittu 2 liikkuvaa yksikköä.</p> <p>2. Uusien nuorisoryhmien syntyminen hankemaissa. Nuorison tuntemus HIV/Aids-, lisääntymisterveys-, ravitsemus-, hygieni- ja valmiusasioista.</p>
Ohjelmien laadun ja kumppaneiden toimintakyvyn vahvistaminen	<p>1. Pitkäjänteisyys ja johdonmukaisuus yhteistyössä alueen omien voimavarojen hyödyntämiseksi.</p> <p>2. Kansallisten yhdistysten oman työn kehittämisen käytäntö on yleistynyt.</p>	<p>1. Alueen sisäiset ja keskinäiset yhteistyökumppanuudet ovat tukeneet ja mahdollistaneet tehokasta humanitaarista ohjelmatyötä</p> <p>2. Kansalliset yhdistykset osaavat dokumentoida ja arvioida uusilla työkaluilla omaa toimintaansa.</p> <p>3. DesAprender-oppimisympäristö on palvellut DIPECHO, DFID ja ProVention-hankkeita. Keski-Amerikan referenssikeskusten materiaali ja kouluttajat ovat olleet aktiivikäytössä.</p>	<p>1. Punainen Risti solminut uusia toiminnallisia alliansseja alueella</p> <p>2. Systematisaatio-koulutus Paraguayssa sekä sen perusteella tuotetut materiaalit</p> <p>3. www.desaprender.com sekä referenssikeskusten materiaalin tunnettuus, käyttö ja soveltaminen lähes kaikissa alueen kansallisissa yhdistyksissä</p>

2.7. Keski-Aasian alueohjelman toteutuminen

1. Katastrofivalmius

Neuvostoliiton valtiorakenteiden romahtamisen jälkeen Keski-Aasian valtiot ovat kärsineet pitkäaikaisesta rakenteellisesta haavoittuvuudesta. Köyhyys ja erityisesti maaseudun alhainen kehitystaso vaikuttavat suoraan väestön katastrofialttiuteen. Maailmanlaajuinen talouskriisi on osaltaan vaikuttanut myös Keski-Aasian maihin, koska siirtotyöläisiä on palannut kotimaihinsa työttömyyden lisääntyessä Venäjällä ja Kazakstanissa. Ilmastonmuutos on lisännyt alueen sisäistä pakolaisuutta. Keski-Aasian valtioiden taloudelliset voimavarat eivät riitä takaamaan maiden katastrofivalmiutta.

SPR:n tukema katastrofivalmiusohjelma kohdentuu toistuvista luonnonkatastrofeista kärsivään Tadzikistaniin. Jatkumo katastrofiavun ja kehitysyhteistyön välissä on selkeä tässä hankkeessa. Maassa joudutaan jatkuvasti täydentämään valmiusvarastoja, kun katastrofien sattuessa avustustarvikkeita jaetaan ja varastot tyhjenevät. Hankkeen tavoitteena on vähentää onnettomuuksien vaikutuksia ennaltaehkäisevin toimenpitein (puunistutukset, joenpengerten vahvistus) sekä yhteisöjen vapaaehtoisia kouluttamalla, jotta apu pääsisi perille nopeasti ja yhteisöjen omin voimin osattaisiin antaa esim. ensiapua. Hankkeessa on onnistuttu vahvistamaan yhteisöjen omia auttamisvalmiuksia mm. ensiapukoulutuksen kautta ja vapaaehtoiset ovat motivoituja toimimaan hätätilanteissa, ja myös jakamaan tietoa eteenpäin kouluissa ja terveyskeskuksissa.

Talvella 2008 Tadzikistanissa koettiin ennätysmäinen kylmyysaalto. Poikkeuksellisen ankarien pakkasien vaikutusta jyrkensi energiakriisi, jolloin sähkönjakelu keskeytyi kaikkialla useaksi viikoksi. Kylmyysaallon lisäksi maa kärsi 115 katastrofin seurauksista: maanjäristykset, maa-, lumi- ja mutavyöryt sekä tulvat aiheuttivat mittavaa materiaalista tuhoa. Hätätilaministeriön tietojen mukaan katastrofit koskivat vuoden aikana 1 200 000 ihmistä. SPR:n tukemaa katastrofivalmiusohjelmaa toteutettiin vuonna 2008 vaikeissa oloissa ja täytäntöönpano viivästyi merkittävästi. Kokonaisuutena kuitenkin viivästyksistä huolimatta ohjelma edistyi.

2. Terveys

Äärimmäinen köyhyys ja puutteellinen perusterveydenhuolto lisäävät paikallisten yhteisöjen haavoittuvuutta Keski-Aasiassa. SPR korosti terveystyössään yhteisöllisyyden ja omaehtoisen avun lisäämistä hyvinvoinnin edistämiseksi Liiton linjausten mukaisesti. Punaisen Puolikuun laajaa terveydenhuollon osaamista ja sen vapaaehtoisverkostoa hyödyntäen SPR pystyi yhdessä paikallisten sisarjärjestöjensä kanssa parantamaan yhteisöjen tarjoamaa käytännön apua, huolenpitoa ja psykososiaalista tukea köyhimmissä asuinyhteisöissä. Vuonna 2008 Punaisten Puolikuiden terveystyön vapaaehtoisia koulutettiin tunnistamaan paikalliseen elinympäristöön liittyviä terveysriskejä ja valistamaan yhteisön jäseniä ravitsemuksen, hygienian ja sanitaation, ripulisairauksien, hengitystietulehdusten, tuberkuloosin, seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja turvallisen äitiyden kysymyksistä. Yhteisöjen vapaaehtoiset tekivät kotikäyntejä ja jakoivat samalla tietoa paremmasta hygieniasta ja tartuntataudeista.

Paikallisosastojen kyky tehdä yhteisöjen todellisista tarpeista lähtevää kehitystyötä yhdessä yhteisön jäsenien kanssa vahvistui merkittävästi Tadzikistanissa viidellä uudella alueella. Yhteisöjen omat auttamisvalmiudet paranivat, kun vapaaehtoiset oppivat itse tekemään tilannekartoituksia, analysoimaan syvällisesti ongelmia ja niiden juuria sekä suunnittelemaan mikroprojekteja ja laatimaan kustannussuunnitelmia. Lisäksi hankkeen avulla yhteisöjen ja paikallisviranomaisten välisiä kontakteja tuettiin, jotta viranomaiset ottaisivat yhteisöjen ongelmia hoitaakseen. Yksi tärkeistä tavoitteista oli kouluttaa paikallistason osajia eri puolille Tadzikistania, tässä onnistuttiin erittäin hyvin. Vuonna 2008 toteutettiin Tadzikistanissa kahdessa yhteisössä mikroprojektit, joissa parannettiin hygieni- ja sanitaatio-oloja. Tämän avulla yhteisöissä opittiin suunnittelemaan toimintaa, toteuttamaan parannuksia ja kartoittamaan paikallistason muita rahoitusmahdollisuuksia. Ihmisten usko omaan kykyynsä ratkoa yhteisiä ongelmia yhteisesti on vahvistunut toiminnan tuloksena.

Tuberkuloosi on vahvasti köyhyyteen liittyvä sairaus Keski-Aasiassa ja leimaantumisen pelko estää tuberkuloositartunnan saaneita hakeutumasta hoitoon. Tadzikistanin tuberkuloosihjelmalla avustettiin yhteensä lähes 4 000 tuberkuloosia sairastavaa ihmistä. Tuberkuloosia sairastavia avustettiin DOTS-menetelmällä (direct observation of treatment), jonka tuloksena 85 % potilaista hoito onnistui, ja vain 5 % epäonnistui. Hankkeen vaikuttavuus jää kuitenkin vain yhdelle alueelle, mitä voidaan pitää hankkeen jatkon kannalta heikkoutena. Hankkeen laajentamista uusille alueille harkitaan. Hiv-aids-työssä

keskityttiin enenevässä määrin suurimpiin riskiryhmiin ts. sotilaisiin, nuoriin, siirtotyöläisiin, seksityöntekijöihin, hiv-tartunnan saaneisiin ja suonensisäisten huumeiden käyttäjiin. Terveystyön hiv-aids vertaistukikoulutus tuotti tulosta.

Ohjelman kestävyys on kiinnitetty huomiota ohjelmasuunnittelun aikana. Terveysohjelmassa koulutetaan vertais- ja kouluttajakoulutuksena vapaaehtoisia jakamaan terveystietoa ja ensiaputaitoja. Nämä toimintamallit ovat tehokkaampia kuin suurten kohderyhmien koulutus kerralla. Lisäksi koulutusmallit ovat alhaisin kustannuksin toteutettuja. Paikallisosastojen ensiapukoulutusverkostoa kehitetään niin että se alkaa tuottaa tuloja paikallisosastoille, mikä mahdollistaa terveysohjelman omavaraisuuden pitkällä aikavälillä.

3. Ohjelmien laadun ja kumppanien toimintakyvyn vahvistaminen

Vuonna 2008 SPR noudatti Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun liikkeen luomia maa- ja aluekohtaisia strategioita yhteisen vaikuttavuuden lisäämiseksi vahvistaen näin liikkeen roolia keskeisenä alueellisena terveys- ja katastrofiaputoimijana. Keski-Aasian kansallisten yhdistysten monivuotiset yhteistyöstrategiat liikkeen eri osapuolten kanssa ovat edelleen kesken. Pitkällä tähtäimellä Punaisen Puolikuun järjestökehitys on ratkaisevaa tulosten vaikuttavuuden kannalta. Toiminnan rahoitus ei ole tällä hetkellä kestäväällä pohjalla vaan tukeutuu lähes yksinomaan ulkomaisten sisarjärjestöjen ja Liiton antamaan rahoitukseen. Keskustoimiston lisäksi paikallisosastojen kapasiteetin kehittäminen ja varainhankinta ovat ensiarvoisen tärkeitä, jotta katastrofi- ja auttamisvalmius jatkossakin vahvistuisivat ja tulokset säilyisivät myös ulkopuolisen rahoituksen vähentyessä.

SPR pyrki vuonna 2008 osaltaan vahvistamaan kumppanien toimintakykyä kestävyiden parantamiseksi. SPR yhdessä muiden rahoittajakumppaniensa kanssa kannusti paikallisia kansallisia yhdistyksiä taloushallintonsa, omavaraisuutensa ja henkilöstöpolitiikkansa kehittämiseen. SPR:n kahdenväliset hankkeet pohjautuvat osallistavien yhteisökehitysmenetelmien käyttöön, jolloin edetään yhteisöjen tarpeiden ehdolla. Työskentely köyhissä yhteisöissä osallistavia menetelmiä soveltaen on vaativaa mutta tuloksellista myös vaikuttavuuden kannalta. Laajamittainen osastokehitys paikallisen toimintakyvyn varmistamiseksi on jatkossa avainasemassa, jotta paikallisyhteisöjen kanssa voidaan työskennellä tuloksellisesti.

Kumppanuuden kehittäminen erityisesti Tadzikistanissa ei ole edennyt tavoitteiden mukaisesti. Syynä tähän on haastava toimintaympäristö, jossa SPR ja Tadzikistanin Punaisen Puolikuun nykyinen johto tavoittelevat eri asioita. SPR näkee järjestökehityksen ja koulutuksen keskeisinä kumppanuutta edistävinä toimintoina, samaan aikaan kun Tadzikistanin Punainen Puolikuu pitää kiinni kumppanuudesta, jossa sisarjärjestöt rahoittavat kansallisen yhdistyksen infrastruktuuria ja tapahtumia. Erityishaasteena Tadzikistanissa on myös se, että yhteisöjen odotukset kohdistuvat usein hankkeen materiaaliin tuloksiin ja eritoten infrastruktuurin parantamiseen. Tadzikistanin Punaisen Puolikuun terveys- ja katastrofiavalmiustyön koulutusaspekti ja ennaltaehkäisevä työ eivät pääse oikeuksiinsa nykyisessä ohjelmamallissa. Tämän vuoksi vuosien 2010-2012 hankesuunnitelmassa esitetään erilaista lähtökohtaa. Haasteista huolimatta SPR:n alueella olevien kumppanien toimintakyvyn vahvistaminen on edennyt. Tadzikistanin Punaisen Puolikuun työntekijät osoittavat omistajuutta hankkeisiin ja esittävät kehittämisehdotuksia ja argumentoivat muutosten puolesta.

4. Asetettujen ohjelmatavoitteiden toteutuminen

Ohjelma-alue	Tavoitteet 2008	Saavutetut tulokset 2008	Mittarit
Katastrofi- valmius	<ol style="list-style-type: none"> Pitkäjänteisen katastrofi- ja valmiustyön vahvistaminen Tadzikistanissa riippuvuuden vähentämiseksi kansainvälisistä toimijoista. Katastrofiavusta valmiustyöhön siirtyminen Tadzikistanissa parantaen paikallisten yhteisöjen ennakkointia ja palautumista ihmisen tai luonnon aiheuttamista onnettomuuksista. Uusien paikallisten ja alueellisten valmiusryhmien perustaminen ja olemassa olevien ryhmien jatkokoulutus. 	<ol style="list-style-type: none"> SPR:n kohdistamalla ohjelmatuella täydennettiin vuonna 2008 paikallista viranomaistyötä katastrofi- ja auttamisvalmiuden ylläpitämisessä. Tadzikistanin Punainen Puolikuu vahvisti vuoden 2008 aikana asemiansa katastrofi- ja valmiusjärjestöinä. Tehtiin valmiussuunnittelua yhteisöissä, jonka tuloksena yhteisöt toimivat tehokkaammin onnettomuuksien sattuessa Alue- ja paikallistason valmiusryhmien toimintakykyä kehitettiin hyvin tuloksin 	<ol style="list-style-type: none"> Kylmyysaallon aikana Tadzikistanin Punainen Puolikuu toimi hyvin viranomaisia avustavana järjestönä 80 koulussa koulutettiin opettajat antamaan ensiapu- ja valmiuskoulutusta koululaisille. Toteutettiin 8 paikallishanketta (mm. puunistutus, joenpengerten vahvistaminen) 40 yhteisöön perustettiin uusi paikallinen valmiusryhmä, jonka jäsenet koulutettiin ja varustettiin. Kymmenelle valmiusryhmälle järjestettiin jatkokoulutusta ja parannettiin niiden varustetasoa. Täydennettiin valmiusvarastoja ja järjestettiin hätätilaministeriön kanssa yhteinen simulaatioharjoitus.
Terveys	<ol style="list-style-type: none"> Yhteisöjen toimintakyvyn ja keskinäisen huolenpidon parantaminen yhteisöperusteisen terveystyön tuloksena. Perusterveydenhuollon tukeminen, sairastavuuden vähentäminen ja terveysriskien huomioon ottaminen katastrofeissa. Ennaltaehkäisevän ja syrjinnän vastaisen TB/Hiv/Aids -työn lisääminen tartuntojen ja syrjinnän vähentämiseksi. 	<ol style="list-style-type: none"> Punaisen Puolikuun kyky tunnistaa yhteisöjen haavoittuvimmat ja heidän tarpeensa ja valmius antaa tukea parantui Väestön ensiaputaitojen sekä infektiosairauksia, hygieniää ja tervettä elämäntapaa koskevien perustietojen parantaminen etenkin maaseudulla parani. Paikallisyhteisöjen vapaaehtoiset saivat koulutusta yhteisten ongelmien analysointiin ja ratkaisuun. Tartunnan saaneiden ihmisten mahdollisuudet viettää ihmisarvoista elämää parantui ja leimaantumisen vähentyi. 	<ol style="list-style-type: none"> Yhteisöihin koulutettiin paikallistason osaajia, jotka pystyvät tunnistamaan paikallisesti haavoittuvimmassa asemassa olevia ja heidän tarpeitaan Hyödynsaajia oli 80 000 ihmistä, joista 70-85% tuntee yleisempien tartuntatauti-oireet ja tavat ehkäistä niitä. 35-47% hyödynsaajista sai perus ensiaputaidot. Tadzikistanin tuberkuloosiohjelmassa 100 uutta vapaaehtoista, jotka jakoivat tietoa yli 2000 tilaisuudessa
Ohjelmien laadun & kumppaneiden toimintakyvyn vahvistaminen	<ol style="list-style-type: none"> Keski-Aasian Punaisten Puolikuiden strategisen suunnittelun, projektityöntöönpanon ja ohjelmatoiminnan omistajuuden vahvistaminen. Punaisten Puolikuiden taloushallinnon, omavaraisuuden ja vapaaehtoistoiminnan kehittäminen osana ohjelmatoimintaa. 	<ol style="list-style-type: none"> SPR yhdessä muiden rahoittajakumppaniensa kanssa kannusti kansallisia yhdistyksiä taloushallintonsa, omavaraisuutensa ja henkilöstöpolitiikkansa kehittämiseen. SPR:n kahdenvälisen ohjelmien hallinnointi siirrettiin enenevässä määrin kumppanille. 	<ol style="list-style-type: none"> Kirgisiassa toteutettava operationaalinen allianssi on edennyt odotetusti. Tadzikistanin Punainen Puolikuu vahvisti omistajuuttaan hankkeissa ja projektityöntekijät edistyivät hankehallinnossa

2.8. Aasian alueohjelman toteutuminen

1. Katastrofivalmius

Aasia on maailman katastrofialtein manner; hirmumyrskyt ja tsunamit piinaavat rannikkoalueita, monsuunisateet ja tulvat vaikuttavat myös sisämaassa, maanjäristykset vaivaavat toistuvasti laajoja alueita. Eteläisessä Aasiassa lähes pysyväksi muodostuneet konfliktit ja aseelliset yhteenotot erityisesti Afganistanissa ja Pakistanissa luovat poliittista epävakautta ja heikon turvallisuustilanteen. Katastrofivalmiuden tarpeet vaihtelevat alueen ollessa erittäin monimuotoinen niin maantieteellisesti kuin kulttuurillisesti. Aasiassa on maailman tiheimmin asutut alueet, yksin Kiinassa ja Intiassa on lähes kolmasosa maailman väestöstä, toisaalta äärimmäisen harvaan asuttuja alueita on esim. Mongoliassa. Aasian maissa yhteisöt ovatkin eri tavoin haavoittuvia, joka voi johtua eristyneisyydestä, köyhyydestä, kansallisen valmiuden puutteesta, paikallisista epidemioista, konflikteista jne. On tärkeää, että yhteisöillä on hyvä kyky ennakoida, välttää, torjua ja vastata katastrofeihin.

Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun Liitolla (Liitto) on monialaiset katastrofivalmiusohjelmat käynnissä koko alueella, joiden lähtökohta on yhteisöperustaisuus. Kansallisten yhdistysten kattavalla piiri- ja vapaaehtoisverkostolla voidaan kouluttaa vapaaehtoisia ja tavoittaa avunsaajia vähentämällä näin yhteisöjen haavoittuvuutta.

SPR:llä on pitkä historia katastrofeihin reagoinnista erityisesti Aasiassa ja kehitysyhteistyörahoituksella taas tuetaan erilaisia katastrofivalmiushankkeita. Vuonna 2008 tuki suuntautui muutamaan keskeiseen kohdemaahan; Afganistan, Kambodža, Kiina, Mongolia, Nepal ja Pakistan. Katastrofivalmiutta tuettiin kaikissa tapauksissa Liiton ohjelmien kautta. Niissä keskityttiin pitkäkestoisten vaikutusten saavuttamiseen lisäämällä osaamista ja valmiutta kouluttamalla, tukemalla materiaaliapua valmiusvarastojen kehittämisen ja täydentämisen kautta sekä osallistamalla alueellisten ja paikallisten valmiussuunnitelmien laatimiseen haavoittuvuus- ja kapasiteettiarviointimenetelmiin (VCA) pohjaten.

Afganistanissa katastrofivalmius liittyy vahvasti Afganistanin Punaisen Puolikuun (APP) terveysohjelmiin, erityisesti yhteisöperustaiseen ensiapuun, mutta keskeinen osa on yhteisöjen vahvistaminen valmiussuunnittelun työkalujen ja kouluttamisen kautta. SPR:n ohjelmatuella ja loppuvuodesta haetulla lisärahoituksella tuettiin myös APP:n ylläpitämiä valmiusvarastoja tehden niihin tarvittavia täydennysosastoja. Pakistanin osalta haasteet ja ratkaisut ovat samansuuntaisia. Pakistanin Punainen Puolikuu (PPP) ja Liitto toteuttavat edelleen vuoden 2005 maanjäristyksen hätäapuvetoomusta, joka on muuttunut jälleenrakennus- ja valmiushankkeeksi pitäen sisällään elementtejä niin terveydestä, valmiussuunnittelusta kuin materiaaliavusta. Molemmissa maissa turvallisuustilanteen muuttuminen on ollut suurin haaste Liiton toimintamahdollisuuksien kavetessa konfliktialueiden laajetessa.

Nepalissa ja Kiinassa SPR tukee yhteisöperustaisia katastrofivalmiusohjelmia, joiden peruselementti on vapaaehtoisten, Nepalissa erityisten nuorisokerhojen, kouluttaminen sekä valmiusosaamisen kehittäminen ja ensiaputaitojen parantaminen yhteisöjen sisällä. Molemmissa on keskeisenä komponenttina riskien vähentäminen VCA:n perustuvien rakenteellisten riskien lieventämistöiden, kuten tulvavallien ja siltojen perusparannuksen myötä. Nepalissa yhteisöt keräävät lisäksi pienimuotoisia ja paikallisia katastrofirahastoja. Molemmissa maissa suurimmat haasteet ovat muodostuneet tapahtuneista katastrofeista. Nepalissa monsuunisateita seurasivat mittavat tulvat ja Kiinassa tapahtui vakava maanjäristys, jotka sitoivat resursseja suunnittelu- ja kehitystyöstä katastrofiin reagoimiseen. Molemmissa maissa kansallisen yhdistyksen valmius on osoittautunut huomattavan hyväksi ja lopulta tukenut pitkän tähtäimen hankkeita. Molempia hätäapuvetoomuksia tuettiin sekä SPR:n omalla rahoituksella että UM:stä haetulla lisä- tai humanitaarisen avun rahoituksella. SPR vastasi lisäksi Filippiineillä riehunutta hirmumyrskyä seuranneeseen hätäapuvetoomukseen, tukemalla erityisesti taifuunisuojujen rakentamista osin UM:stä haetulla lisärahoituksella, osin omasta katastrofirahastosta.

Mongoliassa SPR on ohjannut tukeaan innovatiiviseen katastrofivalmiushankkeeseen, jossa tuetaan kaikista haavoittuvimpia paimentolaisperheitä, tarjoten heille tukea ja keinoja selvitä toistuvista, äärimmäisten kylmien talvien aiheuttamasta karjan menetyksestä. Hanke tarjoaa niin rehua karjalle kuin riippumattomuutta ja toimeentuloa osallistuville paimentolaisille.

Kaakkois-Aasian alueella tuetut hankkeet ovat pääosin terveysohjelmia, joissa on kuitenkin vahvoja katastrofivalmiuselementtejä. Erityisesti Kambodžan Punainen Risti (KPR) kehittää yhteisöjen valmiuksia vastata erilaisiin kansanterveydellisiin katastrofeihin, kuten lintuinfluenssaepidemiaan ja denguekuumeeseen. KPR on kouluttanut vapaaehtoisia ensiavussa sekä jakanut tietoa epidemiioihin varautumisesta ja tarttuvilta taudeilta suojautumisesta. Vapaaehtoisia on koulutettu kartoittamaan

terveysriskejä ja vastaamaan terveysongelmiin omissa lähiyhteisöissään. KPR:n ohjelma tukee kansallisen katastrofien hallintakomitean työtä, epidemioiden valmistautumista ja valvontaa, kyläyhteisötasolla. KPR toimii viranomaisia avustavana järjestönä myös kansallisella sekä läänin tasolla.

2. Terveys

Aasian alue on monimuotoinen myös terveyshaasteiden osalta. Tiheään asutuilla alueilla, joissa hygienian taso on vaihtelevaa, leviävät erilaiset vakavat epidemiat, kuten lintuinfluenssa ja denguekuume. HIV tartuntojen määrä on monilla alueilla kasvussa mm. kasvavan sisäisen muuttoliikkeen ja huonon tietotason vuoksi. Lisäksi alueilla esiintyy likaisesta vedestä johtuvaa ripulia, ilmastolle tyypillistä malariaa sekä erilaisia hengitystiesairauksia. Syrjäisten alueiden yhteisöillä ei ole aina myöskään terveyspalveluita saatavilla. Toisilla alueilla taas terveydenhoidon infrastruktuuri on esim. konfliktin tai katastrofin vuoksi romahtanut. Jossain taas poliittinen tilanne heikentää palvelujen saatavuutta tai laatua.

Yhteisöperustaisuus ja terveyskoulutus ovat Liiton terveysohjelmien kulmakiviä. Vuonna 2008 SPR:n terveystyöhön ohjaama tuki painottui Kaakkois-Aasiaan ja Mongoliaan. Kaakkois-Aasiassa kehitettiin yhteisöperustaisia terveyshankkeita, joilla edistetään väestön terveyttä ja hyvinvointia. Mongoliassa terveysongelmat ja – ohjelma ovat moninaisia, mutta painotus on koulutuksessa ja ennaltaehkäisyssä erityisesti HIV/aidsin, hygienian ja hyvinvoinnin osalta. SPR:n suunnitelmissa oli tukea Afganistanin yhteisöperustaista terveysohjelmaa, mutta konfliktien laajentuminen ja heikentynyt turvallisuustilanne estivät tämän ja johtivat katastrofivalmiustyön painottamiseen.

Myanmarissa tuetaan yhteisöperustaista terveysohjelmaa Magwayn läänissä, kahdessa eri kylässä. Vuonna 2008 valittiin kymmenen uutta yhteisöä ohjelman piiriin ja koko terveysohjelma arvioitiin. Arvioinnin mukaan terveyshanke on keskittynyt alueen suurimpien terveysongelmien ehkäisyyn, kuten malarian, HIV/aidsin, tuberkuloosin ja dengue-kuumeen. Terveysohjelman eri aktiviteettien avulla on pystytty parantamaan ihmisten terveyttä; ihmiset sairastavat vähemmän ja kuolleisuus on vähentynyt, kun potilaat osataan ohjata tarvittaessa nopeasti sairaalahoitoon (esim. käärmeenpuremat). Väestölle on jaettua tietoa puhtaan veden ja sanitaation merkityksestä sekä ripulin hoidosta. Jo olemassa olevia vesilähteitä on suojattu haitallisilta ympäristötekijöiltä ja yhteisöihin on rakennettu vessoja, mikä on parantanut ihmisten hygieniaa ja ympäristön siisteyttä. Terveysaiheiden lisäksi tavoitteena on kouluttaa kyläläisiä onnettomuuksien, traumojen ja väkivallan ehkäisemiseksi sekä kohtaamaan erilaisia alueelle tyypillisiä katastrofeja.

Kambodžassa SPR tukee vuonna 2007 aloitettua katastrofiterveyshanketta, jonka tavoitteena on varautua tautiepidemioihin ja pienentää niiden vaikutuksia. SPR:n tukema pilottihanke keskittyi ensi vaiheessa erityisesti lintuinfluenssan torjumiseen, mutta on pyrkinyt myös muiden epidemioiden ehkäisyyn. Dengue-kuumetta on torjuttu kasvattamalla guppy-kalaa vesissä, joissa dengue-kuumetta levittävät hyttysten toukat elävät. Ohjelman tavoite on vähentää riskiryhmien alttiutta. Lisäksi pyritään parantamaan yhteisöjen ja niiden johtajien mahdollisuuksia toimia puhjennutta epidemiaa vastaan. Vapaaehtoisia koulutetaan kartoittamaan terveysriskejä ja vastaamaan terveysongelmiin omissa lähiyhteisöissään. Hankkeen myötä ihmisten päivittäistoiminnoissa on tapahtunut positiivisia muutoksia; sairastunutta siipikarjaa ei syödä ja lapset pidetään erossa siipikarjasta, kädet pestään saippualla, epäilyttävät tautitapaukset raportoidaan viranomaisille jne. Suurimpana haasteena on yhä siipikarjan kasvatusta, jossa on totuttu siihen, että siipikarja saa liikkua vapaasti ja etsiä ruokansa itse. Monelle tämä on ainoa tapa kasvattaa eläimensä.

3. Ohjelmien laadun ja kumppanien toimintakyvyn vahvistaminen

SPR:llä on pitkä historia avustustyöntekijöiden lähettämisessä ja Aasia on yksi SPR:n henkilöavun painopistealue. Työntekijä toimii yleensä myös SPR:n yhteyshenkilönä maassa ja on keskeisesti mukana järjestökehityksen toteuttamisessa, ohjelmatuen evaluoinnissa sekä kahdenvälisen suhteen ylläpitämisessä. Erityisesti tämä toteutuu Nepalissa. Joissain maissa SPR:llä on työntekijä Liiton delegaatiossa, parhaimmillaan Liiton maatoimiston edustajana, kuten oli Afganistanissa. Tällöin suhteet Liittoon ja kansalliseen yhdistykseen ovat läheiset ja SPR:llä on erinomainen mahdollisuus seurata ohjelmatuen perille menemistä. Liiton Aasian aluetoimistossa Malesiassa työskentelee SPR:n palkkaamia katastrofivalmius-, terveys- ja logistiikkadelegaatteja, jotka tarvittaessa tukevat maatoimistoja. Tämän lisäksi aluetoimistolla työskentelee SPR:n alue-edustaja, joka tukee kansallisia yhdistyksiä ja monitoroi ohjelmia. Kokeneet avustustyöntekijät parantavat omalla työpanoksellaan Liiton ohjelmien vaikuttavuutta ja laatua.

Yhteisöperustaisuus ja kansallisen yhdistysten tukeminen on tärkeä laadullinen tavoite SPR:n tukemissa ohjelmissa. Esimerkiksi Myanmarin Punainen Risti (MPR) on kehittänyt yhteisöperustaisten hankkeiden osaamistaan ja pyrkinyt johdonmukaisesti laajentamaan ohjelmaa uusille alueille. Yhteisöperustaiset terveyshankkeet tarjoavat MPR:lle mahdollisuuden täydentää Myanmarin puutteellista terveydenhuoltoa ja siten vahvistaa mainettaan paikallisena humanitaarisena toimijana.

SPR on myös johdonmukaisesti tukenut alueella tehtyjä ohjelmien arviointeja; vuonna 2008 terveysohjelman arviointia Myanmarissa ja "gender" arviointia Nepalissa. Tasa-arvokysymyksiä ja naisten osallistumista kannustetaan erityisesti maissa, joissa sukupuoli jakauma perinteisesti painottuu miehiin, kuten Afganistanissa ja Pakistanissa. Erityisen hyvin tässä on kuitenkin onnistuttu Nepalissa, missä valmiuskoulutuksiin on saatu mukaan niin nuoria, naisia kuin vähemmistöryhmien edustajia. Kambodžassa raportoidaan tarkasti sukupuolijakauma osallistumisessa ja avunsaajissa. Kambodžan Punaisen Ristin (KPR) vapaaehtoiset tavoittivat yli 280'000 kyläläistä, joista 48 % oli naisia, 32 % miehiä ja 20 % lapsia.

Ympäristökysymykset taas nousevat esiin yhteisöperustaisissa katastrofivalmiushankkeissa erityisesti Nepalissa ja Kiinassa, missä VCA menetelmin on selvitetty myös ympäristötekijöiden merkitystä katastrofialttiudessa. Jatkossa riskeihin pyritään järjestelmällisesti vastaamaan. Nepalissa riskien lieventämistä on toteutettu mm. sitomalla maaperää bambuistutuksin. Kaakkois-Aasiassa ympäristökysymykset taas on otettu huomioon terveysohjelmissa mm. kylissä järjestettävillä siivoustalkoilla.

Kansallisten yhdistysten kyky reagoida katastrofeihin, hätäapuvetoomusten laatu ja varainhankinnan hyvä kate kertovat kaikki yhdistysten organisatorisesta kapasiteetista. SPR tuki avustusoperaatioita Nepalin tulvien ja Filippiinien hirmumyrskyn sekä Kiinan maanjäristyksen jälkeen. Myanmarin Punainen Risti osoitti kykynsä reagoida hirmumyrsky Nargiksen tuhoihin, piirien aloitettua avustustyön heti alueellaan. Myanmarissa terveysohjelman painotukset ovat linjassa valtion terveystoimien prioriteettien kanssa.

Kambodžan katastrofiterveyshanke on osa Liiton yhteisöperustaisen ensiavun ohjelmaa, joka on keskeisessä asemassa Liiton Strategia 2010:n terveys- ja huolenpito-osiossa. KPR työskentelee yhdessä muiden toimijoiden kanssa niin kansallisella kuin maakuntatasolla; mm. YK:n ja ministeriöiden eri yksiköiden kanssa. SPR tuki erityisesti myös KPR:n järjestökehitystä tukemalla erityistä suunnittelu- ja monitorointiosastoa keskustuomistolla ja tukemalla piiritason toimintaa.

4. Asetettujen ohjelmatavoitteiden toteutuminen

Ohjelma-alue	Tavoitteet 2008	Saavutetut tulokset	Mittarit
Katastrofi-valmius	<ol style="list-style-type: none"> Pitkäjärjestelmien valmiusohjelmien kautta partnereilla ja yhteisöillä on parempi kapasiteetti ennakoita ja vastata katastrofeihin. Alueelliset valmiusvarastot ja -suunnitelmat nopeuttavat reagointia ja parantavat avustustyön laatua. Uusia vapaaehtoisia on rekrytoitu ja koulutettu katastrofi- ja valmiudessa. Yhteisöillä on enemmän tietoa terveydenhuollosta katastrofien sattuessa ja ne pystyvät sekä huolehtimaan terveydestä että avustamaan uhreja. 	<ol style="list-style-type: none"> Partnerit ovat tehokkaasti vastanneet laajoihin luonnon-katastrofeihin (Kiina, Nepal), kansanterveydellisiin katastrofeihin (Kambodža) ja yhteisöjen omavaraisuus on parantunut (Mongolia) Alueellisia valmiussuunnitelmia on kehitetty ja varastoja täydennetty (Afganistan, Pakistan), toimivat yhteisöperustaiset valmiussuunnitelmat (Nepal, Kiina) Katastrofi- ja valmius koulutuksia on järjestetty kaikissa ohjelmissa Vapaaehtoiset ovat antaneet tehokasta ensiapua onnettomuuksissa 	<ol style="list-style-type: none"> Hätäapua 5'000 perheelle (Nepal), 547 vapaaehtoista bioturva-koulutettu (Kambodža), 5'000 perhettä avustettu ja 130 paimentolaista työllistetty (Mongolia) 21 tulva valmiussuunnitelmaa, 685 telttaa ja 19'000 huopaa hankittu, 500 VCA materiaalipakettia jaettu (Afganistan), 12 koulutettua VCA asiantuntijaa (Pakistan) 300 uutta ja 1'100 täydennyskoulusta vapaaehtoisille (Afganistan), koulutuksia 40 koulussa (Nepal) Kyläläiset auttoivat 20 liikenneuhria, hukkuva lapsi pelastettiin (Myanmar)
Terveys	<ol style="list-style-type: none"> Yhteisöperustaisten terveysohjelmien kautta on parantunut terveys- ja hyvinvointitilannetta ja kapasiteettia. Yhteisöperustainen ensiapu on vähentänyt haavoittuvuutta, tietoisuus ensiavusta on lisääntynyt ja ensiapukouluttajia on koulutettu, ml. syrjäseudut. Väestöllä on riittävästi tietoa HIV/aidsista, sen leviämisestä ja siltä suojautumisesta. 	<ol style="list-style-type: none"> Tietoisuus terveys-riskeistä on kasvanut ja käyttäytymisessä on positiivisia muutoksia (Myanmar, Mongolia) Yhteisöperustainen ensiapu ja koulutukset ovat keskeinen osa terveysohjelmia (Kambodža, Pakistan) ja ensiapuvalmiuden tärkeyttä on korostettu (Mongolia). Tietoisuus on kasvanut ja vaikuttanut käyttäytymiseen (Mongolia, Myanmar). 	<ol style="list-style-type: none"> 6'155 kyläläistä osallistunut terveys- ja hygieniakoulutukseen (Myanmar) 74 kouluttajaa ja 920 vapaaehtoista koulutettu (Pakistan), 280'488 kyläläistä oppinut tarttuvista taudeista (Kambodža), laaja kampanja ensiaputaitojen tärkeydestä (Mongolia) 10'000 kondomia jaettu kyläläisille (Myanmar), 70 % osasi kysyttäessä nimetä riskit (Mongolia)
Ohjelmien laadun ja kumppaneiden toimintakyvyn vahvistaminen	<ol style="list-style-type: none"> Partnereilla on laadukkaat suunnittelu-, monitorointi- ja raportointiprosessit sekä vahva omistajuus ohjelmissa. SPR:n tuen laatu ja kestävyys on parantunut ja ohjelmia arvioidaan säännöllisesti. Partnereiden ja haavoittuvimpien ryhmien tarpeet näkyvät hankkeissa. Partnereiden tekninen osaaminen on vahvistunut. SPR:n tukemissa hankkeissa vaikuttavuus on huomioitu läpileikkaavasti. 	<ol style="list-style-type: none"> Partnereiden suunnitelmat ja raportit ovat tulleet ajoissa ja ovat laadukkaita, toteuttamiskelpoisia ja tarvelähtöisiä. Hankkeissa on kumppanuustavoitteet (Nepal) ja tiivis monitorointi. Hankkeet ovat yhteisölähtöisiä tavoitteiltaan ja toiminnoiltaan, perustuen riskianalyyysiin Yhdistykset ovat aktiivisesti kehittäneet ohjelmia ja saaneet vahvaa kenttätukea. Tasa-arvo ja ympäristö-tekijät huomioidaan hankkeiden toteutuksessa 	<ol style="list-style-type: none"> Raporttien hyvä laatu kaikissa maissa, vuosisuunnitelmat toteutuneet Kambodžassa ja Nepalissa järjestetään yhteistyökokouksia ja suunnitellaan siirtymistä kahdenväliseen tukeen Katastrofi- ja valmius-hankkeissa käytetty VCA:ta, yhteisöperustainen terveys- ja ensiapuhankkeet Vahva SPR:n läsnäolo; kenttäkäynnit ja avustustyöntekijät Naisten korkea osallistumisprosentti (Afganistan, Kambodža, Nepal)

3. Ohjelman tuki

3.1. Henkilöapu

Henkilöavulla on vuosisuunnitelman tavoitteiden mukaisesti tuettu erityisesti katastrofivalmius- ja terveysosaamisen lisäämistä kumppaniyhdistyksissä. Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun liikkeen kansainvälisissä tehtävissä vuonna 2008 toimineet henkilöt työskentelivät Liiton, Komitean ja SPR:n kahdenvälisissä ohjelmissa.

Osallistavan ja ennen muuta paikallisen kapasiteetin vahvistamiseen tähtäävän ohjelmatyön vahvistuessa myös avustustyöntekijöiltä vaadittavat ominaisuudet ovat muuttuneet. Aiemman vahvan teknisorientoituneen osaamisen rinnalle ovat entistä vahvemmin nousseet fasilitointitaidot ja valmentava ote. Teknisen osaamisen alueelta vesi- ja sanitaatiotuntemus ja katastrofivalmiusosaaminen säilyvät edelleen tärkeinä. Lisäksi projektiosaaminen sekä monitorointi- ja evaluointitaidot ovat merkittävä osa kehitysyhteistyöosaajan ammattitaitoa.

Muuttuneet osaamistarpeet on pyritty huomioimaan jo kansainvälisen henkilöreservin peruskurssille (Basic Training Course) hakijoita valittaessa sekä täydennyskoulutustarjonnan painopisteitä määriteltäessä. Vuonna 2008 järjestettiin kaksi peruskurssia, jonka menestyksellisesti suoritettuaan osallistujat tulivat osaksi henkilöreserviä. Täydennyskoulutuskursseja järjestettiin 18, joissa teemoina oli vuosisuunnitelman mukaisesti mm. projektinhallinta ja -johtaminen, taloushallinto, katastrofivalmius, turvallisuus sekä kenttäsaaralatoiminta. Tämän lisäksi toteutettiin edellisvuoden tapaan nuorisodelegaattikoulutus, jotta varmistettaisiin vapaaehtoisina järjestössä toimineiden nuorten kotimaanosaamisen siirtyminen kansainvälisiin tehtäviin. Liiton kanssa järjestettiin yhteistyössä kaksi ryhmänvetäjäkoulutusta. Lisäksi Virossa järjestettiin ensimmäinen alueellisia katastrofivalmiustiimejä valmentava koulutus Itämeren alueella. Koulutukseen osallistui katastrofiavun osaajia Virossa, Venäjältä ja Suomesta. Osallistujia koulutuksissa oli yhteensä 587, joista 63 suoritti kansainvälisen henkilöreservin peruskurssin.

Delegaattikomennusten kokonaislukumäärä vuoden 2008 aikana oli 154. Sopimusten keskipituus oli 4,3 kuukautta, kun se kahtena aiempina vuonna on ollut 9,2 kuukautta ja 5,5 kuukautta. Komennusten keskipituuden vaihtelu selittyy pitkälti kenttäsaarala-/klinikkalähtöjen mukaan. Raportointivuonna oli klinikkalähtö Zimbabwen kolera-epidemiaan, kun taas edellisenä vuonna emme katastrofiapuun klinikoita tai sairaalaa lähettäneet. Kenttäsaaralaoperaatioissa työsopimusten kesto on noin neljä viikkoa.

Avustustyöntekijöiden palkka-, sosiaaliturva-, vakuutus- ja paikalliskustannukset rahoitetaan joko SPR:n omilla, EU:n tai UM:n varoilla. Liiton ohjelmiin rekrytoitujen henkilöiden kulut katetaan ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyötuesta ja SPR:n omarahoituksesta.

Liiton ohjelmissa työskenteli vuoden 2008 aikana UM:n tukemana kymmenen suomalaista avustustyöntekijää. Näistä kaksi työskenteli johtotehtävissä Liiton maaedustustoissa (sama henkilö kahdessa eri tehtävässä) ja kahdeksan ohjelmatyössä. Liiton edustajien tehtävänä on tukea asemamaansa Punaisen Ristin/Punaisen Puolikuun järjestökehitystä ja sen ohjelmatyötä. Ohjelmissa työskentelevät delegaattit puolestaan vahvistavat kunkin maan Punaisen Ristin/Punaisen Puolikuun toteuttamaa kehitystyötä antamalla oman resurssinsa kansallisen yhdistyksen tueksi.

Tehtävä	Sopimuskausi	Kulut yhteensä	UM-osuus
Liiton delegaation päällikkö Afganistanissa	08/2007-10/2008	98466,39	83696,43
Liiton delegaation päällikkö Bangladeshissa	11/2008-05/2009	12038,57	10232,78
Liiton edustaja Etelä-Afrikassa	06/2006-07/2009	147523,08	125394,62
Liiton terveysdelegaatti Somaliassa	06/2007-06/2008	24240,18	20604,15
Liiton terveysdelegaatti Somaliassa	08/2008-12/2009	21720,98	18462,83
Liiton terveysdelegaatti Malesiassa	03/2007-07/2008	75246,39	63959,43
Liiton terveysdelegaatti Malesiassa	07/2008-08/2009	36357,86	30904,18
Liiton terveysdelegaatti Senegalissa	12/2006-07/2008	54358,00	46204,30
Liiton terveysdelegaatti Afganistanissa	06/2008-06/2009	63646,58	54099,59
Liiton alueellinen tiedotusdelegaatti Senegalissa	08/2007-12/2009	117702,72	100047,31
Liiton taloushallintodelegaatti Itä-Timorissa	09/2008-06/2009	19612,73	188,65

SPR:n ja kumppanina toimivan toisen kansallisen yhdistyksen kahdenvälisen ohjelmatyön lisääntyminen ja merkityksen kasvu näkyi myös henkilöstöpuolella. Vuonna 2008 kaikista tehdyistä työsopimuksista 57% solmittiin SPR:n ja kumppanina toimivan toisen kansallisen yhdistyksen kahdenvälisiin hankkeisiin.

SPR:n alue-edustajaverkosto supistui yhdellä edustajalla vuoden 2008 aikana. Alue-edustajien sijoituspaikat päätettiin yhdenmukaistaa Liiton vyöhyketoimistojaon kanssa ja tässä yhteydessä Tadzikistanin (Dushanbe) alue-edustus päätettiin lakkauttaa (05/2008). Alue-edustajat (4) sijoitettiin Malesiaan, Keniaan, Etelä-Afrikkaan ja Panamaan (Costa Rica 11/2008 asti). Edustajien pääasiallisena tehtävänä on kehittää yhteistyötä alueen Punaisen Ristin/Punaisen Puolikuun kansallisten yhdistysten kanssa ja näin edesauttaa SPR:n mahdollisuuksia tukea kansallisten yhdistysten ohjelmatyötä ja kapasiteettia parhaalla mahdollisella tavalla. Alue-edustajien kuluista UM:n avustuksella katetaan ainoastaan palkka- ja sosiaaliturvakustannukset. Näin SPR osallistuu omalla rahoituksellaan alue-edustajaverkoston ylläpitoon.

Alue-edustajien lisäksi kehitysyhteistyöraamista katettiin vuoden aikana kahdenvälisiä ohjelmatyötä tekevän delegaatin kuluja sekä Tadzikistanissa että Zimbabwessa.

Tehtävä	Sopimuskausi	Kulut yhteensä	UM-osuus
SPR:n alue-edustaja Tadzikistanissa	01/2006-05/2008	21294,81	18100,59
SPR:n alue-edustaja Malesiassa	07/2006-06/2008	35324,20	30025,57
SPR:n alue-edustaja Malesiassa	04/2008-04/2010	34710,59	29504,00
SPR:n alue-edustaja Keniassa	01/2007-04/2009	51343,62	43642,08
SPR:n alue-edustaja Swasimaassa	01/2007-12/2008	58757,14	49943,57
SPR:n alue-edustaja Costa Rica/Panama	03/2007-08/2009	50023,51	42519,98
SPR:n projektidelegaatti Tadzikistanissa	05/2008-12/2009	40413,74	34351,68
SPR:n ohjelmadelegaatti Zimbabwessa	12/2008-11/2009	13466,33	11446,38

Raportointikaudella työskenteli edellä mainittujen lisäksi SPR:n omarahoituksella kehitysyhteistyötehtävissä suomalainen katastrofivalmiusdelegaatti Aasian alueellisessa katastrofivalmiuskeskuksessa Malesiassa sekä katastrofivalmiusharjoittelija Trinidad&Tobacossa. Harjoittelujärjestelyn kautta pystymme tarjoamaan avustustyöntekijöillemme työssä oppimisen paikkoja ja näin vahvistamaan katastrofivalmiuden osaamistamme entisestään.

Suomalaisten avustustyöntekijöiden lisäksi raportointivuonna tuettiin SPR:n omalla rahoituksella Liiton edustajaa Kamputsea, Liiton edustajaa Eritressa sekä Liiton Etelä-Afrikan toimistossa työskentelevää vapaaehtois- ja piiritoiminnan kehittämisdelegaattia. Tätä kautta pyritään vahvistamaan alueellisten resurssien käyttöä sekä ammatillisen osaamisen vahvistumista myös kansainvälisissä tehtävissä.

SPR on jo useiden vuosien ajan osallistunut aktiivisesti Liiton ja Pohjoismaisten sisaryhdistysten henkilöstöasioita käsitteleviin työryhmiin ja kokouksiin. Vuonna 2005 alkaneen Liiton HR-uudistusprosessin tuloksena peruskoulutusjärjestelmää (Basic Training Course) ja rekrytointiprosessia uudistettiin varsin huomattavasti. Uudistuksen myötä peruskurssin sisältöä muokattiin ja lähiopetuksen tueksi otettiin Liikkeen historiaan, periaatteisiin ja toimintatapoihin perehdyttävä sähköinen oppimispaketti. Tämän opetusmuotoja monipuolistavan ja joustavoittavan sekä eri oppimistyyliä paremmin huomioivan muutoksen voidaan katsoa onnistuneen varsin hyvin. Sitä vastoin kaikille avoimen rekrytointiportaalin (JobNet) selkeänä uhkana on nähtävissä avustustyöntekijöiden etäännyminen liikkeen yhteisistä periaatteista sekä siteen heikentyminen omaan kansalliseen yhdistykseen. Alueellisen osaamisen vahvistaminen ohella SPR:n vahvana intressinä on luonnollisesti myös tulevaisuudessa taata osaavan henkilöstönsä tehokas käyttö muiden kansallisten yhdistysten ohjelmatoiminnan tukemisessa.

3.3. Köyhimpien Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten osallistuminen

Köyhimpien kumppaniyhdistysten mahdollisuutta osallistua alueelliseen ja kansainväliseen Punaisen Ristin liikkeen toimintaan hyödynnettiin raportointivuonna hyvin. Varoja kohdennettiin ensimmäisen kerran etelä-etelä oppimisen vahvistamiseen (Swasimaan ruokaturvaseminaari) sekä keskeisten kumppaneiden kapasiteetin kasvattamiseen (Tadzikistanin Punaisen Puolikuun nuorisokoordinaattorin osallistumiseen kansainväliselle nuorisoleirille, Kambodžhan pääsihteerin osallistuminen Geneven Punaisten Ristin keskinäistä yhteistyötä käsittelevään oppimiskonferenssiin).

SPR järjesti Mbabnessa, Swasimaassa 28.–30.10.2008 **ruokaturvaseminaarin** niille kansallisille yhdistyksille, joita se tukee ruokaturvaohjelmien toteutuksessa. SPR:n tavoitteena oli tukea kansallisten yhdistysten keskinäistä vuorovaikutusta ja oppimista alueella tuettujen ruokaturvaohjelmien laadun parantamiseksi. Tätä tavoitetta silmällä pitäen seminaariin osallistuivat, Swasimaan, Malawin, Zimbabwen ja Mosambikin Punaisten Ristin edustajat. Seminaarin tarkoituksena oli antaa kansallisille yhdistyksille mahdollisuus esitellä omia ohjelmiaan ja tätä kautta tutustua muiden alueen kansallisten yhdistysten samankaltaisiin ohjelmiin. Tämän lisäksi seminaarissa keskityttiin tiettyihin, ruokaturvaohjelmien toteutuksen kannalta oleellisiin aiheisiin. Näitä olivat: vapaaehtoisten rooli, viranomaisyhteistyö, kestävät maanviljelystekniikat, pienkastelujärjestelmät ja niiden hyödyntäminen, kohderyhmien valinta (*targeting*) sekä seuranta ja raportointi.

Johannesburgissa lokakuussa 2008 järjestettiin seitsemäs afrikkalaisille kansallisille yhdistyksille ja niiden tukijoille tarkoitettu **Pan-African –konferenssi**. Konferenssi järjestetään joka neljäs vuosi ja sen tarkoitus on priorisoida humanitaarisia tarpeita ja toimintaa Afrikassa sekä päättää Punaisen Ristin liikkeen strategiasta alueella seuraavaksi neljäksi vuodeksi. Vuonna 2008 konferenssiin osallistui 53 kansallista yhdistystä. Konferenssissa mm. vahvistettiin yhteisöperustaista lähtökohtaa Punaisen Ristin liikkeen toiminnassa sekä korostettiin yhteisöjen oman kapasiteetin ja viranomaisyhteistyön merkitystä. Vuonna 2008 konferenssin toteuttamiseen annettu tuki jaettiin Liiton kautta 11 afrikkalaiselle kansalliselle yhdistykselle. Sillä katettiin 15 edustajan matka- ja/tai yöpymiskustannukset. Annetulla tuella varmistettiin tasapuoliset mahdollisuudet varattomimmille kansallisille yhdistyksille osallistua konferenssiin.

Osallistamisrahasta katettiin myös Liiton osallistumistuen listalta yksi henkilö Suomessa järjestetyille Punaisen Ristin peruskurssille sekä Georgian Punaisen Ristin kahden edustajan osallistuminen ENPS-forumiin (*European Network for Psychosocial Support*) Ruotsissa. Pieni määrä kuluja varattiin myös Helsingissä *Operational Alliance* –kokoukseen osallistuneiden Nepalin Punaisen Ristin edustajien matkakuluihin Oulun yleiskokoukseen. Yleiskokouksen hyöty kansainvälisille vieraille on nähdä, kuinka toisten maiden kansalliset yhdistykset varmistavat sisäisen demokratian toteutumisen (mm. luottamusjohdon valinta, osastojen aloitteiden käsittely) järjestön toiminnassa.

3.4. Suunnittelu ja arvioinnit

Myös suunnittelu- ja evaluaatiovarojen käyttö on aiemmista vuosista kohentunut ja vuodelle 2008 budjetoidut evaluaatiot saatiin suunnitelmien mukaisesti toteutettua yhtä poikkeusta lukuun ottamatta. SPR:n oma loppuevaluaatio Keski-Aasian nuoriso-ohjelman tuen tuloksista siirtyi alkuvuoteen 2009. Evaluaatiota viivästytti sopivien venäjänkielentaitoisen, järjestötyöhön perehtyneiden henkilöiden löytäminen Liiton arviointiryhmään.

Itä-Timorin terveysohjelman arviointi

Itä-Timorin nuori kansallinen yhdistys on yksi uusi SPR:n kehitysyhteistyökumppani ja yksi köyhimmistä ja nuorimmista maista Kaakkois-Aasiassa. Suunnittelu- ja arviointivaroja käytettiin alkuvuodesta alue-edustajan ja terveysneuvonantajan arviointimatkaan Itä-Timoriin. Matkan tavoitteena oli oppia tuntemaan paremmin kansallista yhdistystä, sen ohjelmien ja erityisesti terveysohjelmien laatua sekä identifoida tärkeimmät tukitarpeet ja yhteistyömahdollisuudet. Toisena suurempana tavoitteena oli keskustella kansallisen yhdistyksen ja Liiton kanssa uudesta Liiton tukemasta yhteisöperusteisesta terveysohjelmamallista (CBHFA), jonka työkaluja ja käyttöönottoa SPR aktiivisesti edistää. Kansallisen yhdistyksen ja Liiton kanssa sovittiin myös terveysohjelman ja kansallisen yhdistyksen tukemisesta jatkossa sekä luvattiin tukea tulevaa terveysohjelmien evaluaatiota.

Evaluaatio toteutettiin loppuvuodesta 2008 ja sen tarkoituksena oli arvioida kansallisen yhdistyksen terveysohjelman sisältöä ja vaikuttavuutta sekä antaa suosituksia 2010-2014 toteutettavan uuden terveysohjelman suunnitteluun. Evaluaatio – haastatteluineen ja aineistoanalyysineen - toteutettiin

yhteistyössä ulkopuolisen arvioijan ja paikallisen henkilökunnan kanssa. Evaluaation mukaan Itä-Timorin PR:n terveysohjelmat ulottuvat laajan vapaaehtoisverkoston turvin myös kaukaisimpiin ja köyhimpiin kyliin, missä avun tarve on usein suurinta ja ne ehkäisevät yleisempiä sairauksia. Terveysvaluaatio osoitti myös, että SPR:n tukema yhteisöperustainen terveysohjelma on hyvä, toimiva ohjelma, mitä voidaan helposti laajentaa myös muille alueille. Evaluaation suositukset tullaan huomioimaan SPR:n tukemassa yhteisöperustaisen terveysohjelman kehittämisessä ja laajentamisessa kumppanuuden edetessä.

Keski-Aasian nuorisiohjelman evaluaatio

Keski-Aasian valtioita – Kazakstan, Kirgisia, Turkmenistan ja Uzbekistan – yhdistävät lukuista Neuvostoliiton romahtamisen jälkeiset yhteiskunnalliset ongelmat. Yhteistä näille maille on itsevaltainen johtamisjärjestelmä, taloudelliset vaikeudet, korkea työttömyys, korruptio, huumekauppa, monimuotoiset ympäristöongelmat sekä ratkaisemattomat vähemmistökysymykset. Julkinen sektori on kehittymätön eikä pysty täyttämään sille tarkoitettuja tehtäviä.

SPR on tukenut Keski-Aasian alueellista nuorisohanketta vuodesta 2000 lähtien. Hankkeen päätavoitteena on vahvistaa kansalaisyhteiskuntaa nuorisotyön kautta sekä kehittää nuorten vapaaehtoistoiminnan periaatteita ja vaikuttaa näin Keski-Aasian maissa esiintyviin monitahoisiin ongelmiin. Hankkeen avulla pyritään lisäämään nuorten vapaaehtoisten osaamista ja osallistumista Punaisen Puolikuun toiminnan suunnitteluun ja päätöksentekoon. SPR:n hanketuki päättyi vuoden 2008 lopussa ja ohjelma-arvio tehtiin keväällä 2009. Hankkeen evaluaatioon osallistui pääarvioitsija ja nuorisodelegaatti SPR:stä sekä Keski-Aasian Liiton aluetoimistonjärjestökehityksestä vastaava koordinaattori sekä ko. Punaisten Puolikuiden kansallisten yhdistysten osastotyöntekijöitä.

Evaluaation mukaan nuorten vapaaehtoisten määrä on moninkertaistunut alueella hankkeen aikana ja Keski-Aasian alueellinen verkosto on vahvistunut. Evaluaation tuloksina syntyi myös suosituksia jatkotoimenpiteistä, muutamina näistä ovat viestintävälineistön kehittäminen ja nuorisoverkoston ylläpitäminen alueellisin kokouksin.

Nepalin gender-evaluaatio

Nepal on yksi maailman köyhimmistä maista, mikä vuosittaisten luonnonkatastrofien ohella kärsii myös vuosia kestäneestä sisäisestä konfliktista. Suomen Punainen Risti on Nepalin Punaisen Ristin (NPR) pitkäaikainen partneri. Tukea on toteutettu niin pitkäaikaisien kehitys yhteistyöohjelmien kuin hätäapuvetoomustenkin kautta. Yhtenä tuen kohteena on ollut NPR:n toteuttama gender-ohjelma. Osana tätä työtä NPR toteutti loppuevaluaation gender-työstään kuudessa piirissä. Evaluaatio toteutettiin vuoden 2008 lopussa ja sen tavoitteena oli selvittää millaisia vaikutuksia hankkeella on ollut kohderyhmälle ja kuinka hanketta voidaan edelleen kehittää siirryttäessä tukemaan uusia projektipiirejä. Evaluaation mukaan gender-ohjelma on edesauttanut naisten asemaa ohjelmakäytössä: esim. naiset ovat pystyneet perustamaan pienluottoryhmiä parantaakseen toimeentulomahdollisuuksiaan ja samalla omaa ja perheensä elämänlaatua. Evaluaatio antoi myös suosituksia niin gender-ohjelmille kuin gender-työlle yleensä NPR:n ohjelmatyössä, joita SPR voi käyttää hyväkseen tukemissaan ohjelmissa.

3.5. Viestintä

Tavoitteet

Suomen Punaisen Ristin viestinnän tavoitteet määräytyivät järjestön yleiskokousten (2005 ja kesäkuussa 2008) linjapäätöksistä. Niiden mukaisesti viestinnän sisällön painotuksina ovat vaikuttaminen ihmisten perustarpeiden, syrjimättömyyden ja humanitaarisen oikeuden puolesta. Toiminnallisena tavoitteena on ihmisten kannustaminen osallistumaan niin kotimaan kuin kansainväliseen toimintaan.

Kehitys yhteistyön sisällöistä painotettiin katastrofivalmiutta. Kansainvälisen Punaisen Ristin tavoitteena on saada jokaiseen maahan mahdollisimman hyvä auttamisen valmius – niin rauhallisten aikojen, luonnonkatastrofien kuin konfliktien aikana. Se on haaste viestinnälle: Mitä tarkoittaa valmius? Miksi pitäisi satsata rahaa ja ihmisiä jatkuvaan koulutukseen, varastojen täyttämiseen ja organisaation rakentamiseen? Miten kertoa siitä, että puhtaan veden saanti, terveydenhoito ja kotipuutarhat ovat valmiutta?

Aineistot

Ulkoministeriön tuki mahdollisti aineistojen tekemisen. Suurin osa niiden materiaalista saatiin omien tiedottajien ja toimittajien matkoilta sekä kansainvälisen Punaisen Ristin kautta. Aineistojen työstämiseen tarvittiin ulkopuolista apua.

Omaa aineistoa hankittiin muun muassa Tadžikistanista, Afganistanista ja Myanmarista, eteläisestä ja läntisestä Afrikasta sekä Etelä-Amerikasta. Juttuja ja kuvia käytettiin sisäisessä motivoinnissa, omilla nettisivuilla, julkaisuissa, kampanjoissa ja mediassa.

Aineistoissa painottuivat vesi- ja muut terveysohjelmat sekä yhteisöjen ja vapaaehtoisten tukeminen. Esimerkiksi hiv/aids- työtä konkretisoitiin jutuilla Liberiasta, Etelä-Afrikasta, Malawista sekä Somalian ja Etiopian rajalta. Aineistojen keskiössä olivat paikalliset vapaaehtoiset ja avunsaajat.

Aineistoista oli suurta hyötyä muun muassa omien nettisivujen perusmateriaalin päivityksessä. Sivustojen räätälöinti tukijaryhmien mukaan saatiin alkuun.

Ulkoministeriön tuen hyödyt näkyvät usein kertomusvuoden jälkeenkin. Esimerkiksi vuoden 2008 Pyöristä –kampanjassa käytettiin jo edellisvuonna Mosambikista hankittua vesi- ja terveysaineistoa. Samoin vuonna 2006 Etiopiasta hankittua vesiaineistoa käytetään edelleen.

Julkaisut

- Avun maailma – Hjälpens Värld, jäsenlehti, neljä kertaa vuodessa, painos yli 90 000 sekä verkkoversio
- Katastrofirahasto tiedottaa ja Katastroffonden informerar, kohderyhmänä katastrofirahaston kaikki lahjoittajat, kuusi kertaa vuodessa, levikki 50 000-60 000 (vaihtelee numeroittain) sekä pdf verkossa
- www.punainenristi.fi, kaikille avoimet uutis- ja tausta-aineistot, vapaaehtoisten ja muiden toimijoiden omat sivustot, aineistopankki, kuvapalvelu, lahjoita.fi eli oma sivu lahjoittajille; kansainvälisen avun sivuilla uutiset, avun kohdemaat, mitä on kehitysyhteistyö ym.; Järjestön nettisivuilla www.punainenristi.fi vieraili vuoden 2008 aikana 690 200 kävijää, käyntejä kertyi yhteensä 1 009 500 ja yksittäisiä sivuja avattiin reilut 5,7 miljoonaa.

Kampanjat ja muut tapahtumat

Nälkpäivä 25.-27.9. Teemana oli nopean avun merkitys niin meillä kuin apua tarvitsevilla maissa. Katastrofivalmius nostettiin siten esille. Nälkpäivän varoja käytetään niin katastrofi- kuin kehitystyössä maailmalla ja Suomessa.

Maailma kylässä –tapahtuma 24.-25.5. Teema rakentui katastrofivalmiuden ympärille. Jaossa olivat muun muassa perusesitteet kehitysyhteistyöstä (englanninkielinen esite tehtiin keväällä, suomi ja ruotsi vuonna 2007).

Ylen hyvä –kampanja koko vuoden, huipennus loka-marraskuun vaihteessa, teemana kehitysmaiden lapset, mukana Yle ja yhdeksän järjestöä. Punaisen Ristin tv-jutut tulivat läntisestä Afrikasta, teemana oli yhteisöjen kehittäminen.

Pyöristä Punaiselle Ristille –kampanja loppusyksyllä, teemana puhdas vesi Mosambikissa.

Suomen Punaisen Ristin yleiskokous 6.-8.6. Kansainvälisen avun kokonaisuus, nimenomaan katastrofivalmiuden näkökulmasta, oli esillä näyttelyalueella. Yleiskokouksen kannanotossa vaadittiin Suomea ja Euroopan unionia säilyttämään katastrofivalmiuden olennaisena osana kehitysyhteistyötä.

Palaute ja haasteet

Median palautteen mukaan Punainen Risti on näkyvin, luotettavin ja ammattitaitoisin tiedottaja. (Yritysviestintätutkimus 2009, Taloustutkimus. Haastattelut tehtiin tammi-maaliskuussa.) Niin kutsuttu suuri yleisö pitää Punaista Ristiä vetovoimaisimpana, tuloksellisimpana ja arvostetuimpana leishyödyllisenä yhteisönä. (Imagotutkimus 2008, TNS Gallup).

Myönteisen mielikuvan taustalla ovat muun muassa koko maan kattava vapaaehtoisten toiminta ja tehokas katastrofiapu. Punainen Risti mielletään luotettavaksi katastrofijärjestöksi.

Siten esimerkiksi kehitysyhteistyön läpilyönti mielikuviiin vaatii pitkää, tavoitteellista toimintaa ja viestintää. Toisaalta myönteinen perusmielikuva auttaa uusien viestien välittämisessä.

Suurin haaste kehitysyhteistyön viestinnälle vuonna 2008 oli henkilöresurssien pula. SPR:n viestintätiimi jakaa resurssinsa niin kotimaan toimintojen kuin kansainvälisen avun kesken. Projekt- tai teemakohtaiseen viestintään kohdemaassa tapahtuvasta kehitysyhteistyötoiminnasta jää hyvin vähän resursseja. Vuosien 2010-2012 kehitysyhteistyöohjelman suunnitelmassa tähän ongelmaan on etsitty ratkaisua varaamalla kehitysyhteistyöviestintään varoja ja henkilötyöaika kentällä tapahtuvaan viestintäyhteistyöhön SPR:n keskeisten kehitysyhteistyökumppanien kanssa.

4. Hallinto ja talous

4.1. Kehitysyhteistyöohjelman talous, hallinto ja poikkeamat vuosisuunnitelmasta

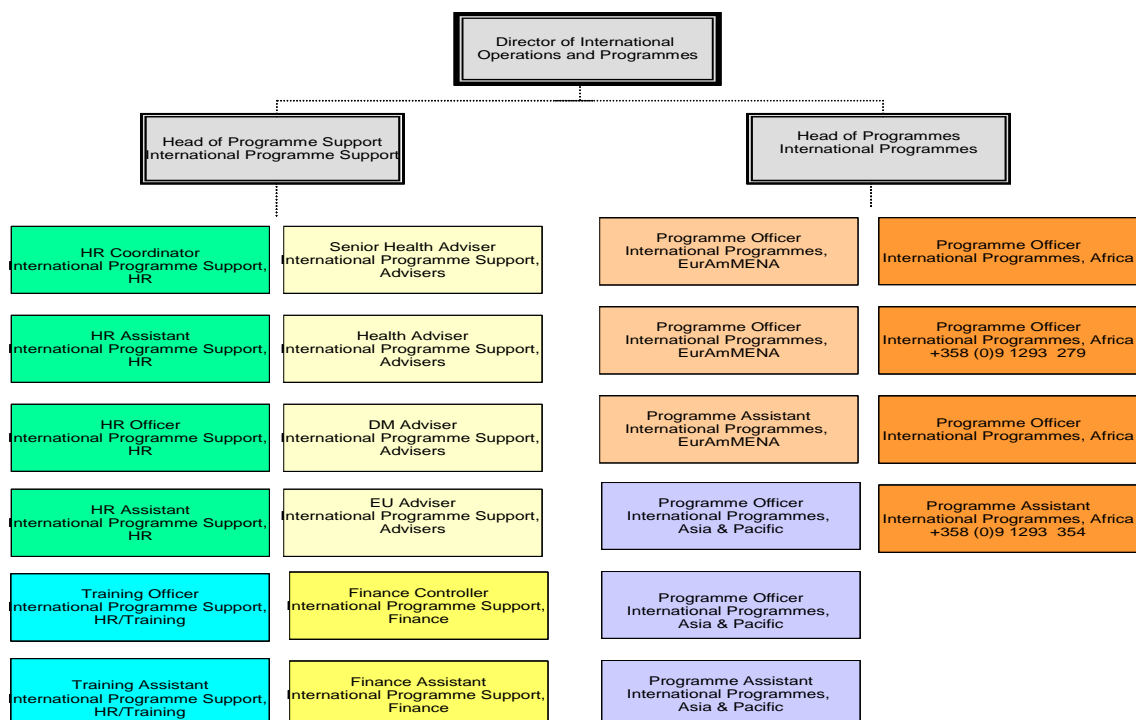
Vuosi sujui pääpiirteissään esitetyn vuosisuunnitelman mukaisesti. Yksikään suunnitelmassa esitetty hanke ei jäänyt toteuttamatta ja valtaosa käytti sille varatun hanketuen budjetin mukaisesti.

SPR sai UM:ltä vuonna 2008 lisätukea ohjelmiinsa 637'121 euron verran. Koska rahojen maksu siirtyi vuoden 2009 puolelle, ne eivät ole mukana SPR:n vuoden 2008 tilinpäätöksessä ja niiden käyttö esitetään myös erikseen vuoden 2008 UM:n myöntämän kehitysyhteistyötuen käytöstä.

Vuoden 2008 SPR siirtyi siirtoperustaiseen kirjanpitoon vuoden 2007 kehitysyhteistyöohjelman tilintarkastuslausunnon (KPMG) suositusten mukaisesti. Kentälle siirtyvä tuki kirjataan nyt työennakoksi, joka kirjataan kuluksi kentältä saadun talousraportin erittelyn mukaisesti. Liiton kulut kirjataan kuluksi karkeammalla tasolla neljännesvuosittain saatavien Liiton talousraporttien perusteella, jotka korvataan Liiton toimittamilla tarkemmillä tilinpäätösvienneillä (pääkirjat) SPR:n oman tilinpäätöksen yhteydessä. Kahdenvälisissä hankkeissa kulut kirjataan neljännesvuosittain saatavien talousraporttien mukaan kumulatiivisesti ja tarvittavat oikaisut tehdään vuosiraporttien tai tilintarkastusraporttien mukaan.

SPR:n kehitysyhteistyöohjelmaa hallinnoi vuoden aikana kansainvälisen avustustoiminnan yksikön ohjelma ja ohjelmien tuki –tiimit, joita avusti logistiikkatiimi. Hallinnoiviin tiimeihin kuului yhteensä 22 henkilöä, kaksi tiiminvetäjää sekä kansainvälisen avun johtaja. SPR:n UM-rahoitteisista kehitysyhteistyöohjelmista kirjattu toteutuneiden ohjelmakulujen mukainen hallintokulu (max. 10% ohjelman kokonaisbudjetista) on käytetty kattamaan näiden kahden tiimin toteutuneita henkilöstö-, toimisto- ja muita kuluja. Logistiikkatiimin kuluja ei kateta kehitysyhteistyöhallintomaksuilla.

Kuva 4. SPR:n kansainvälisen avun tiimi vuonna 2008

4.2 Yhteenveto ohjelman toteutuneista kustannuksista ja rahoituksesta

Taulukko 6. SPR:n kehitysyhteistyöohjelman toteutuneet kustannukset 2008

KUSTANNUKSET	Budjetti 2008 ilman lisämyöntöä	Toteutunut
A. Hanketoiminnan kulut (ml. hall.)	4 585 524	4 051 174
B. Ohjelman tuki (ml. hall)	80 556	38 993
C. Henkilöapu (ml. hall.)	833 333	919 794
D. Tiedotustoiminnan kulut (ml. hallinto)	30 000	28 666
E. Joista hallinnon osuus	552 941	503 863
Ohjelman kokonaiskulut	5 529 412	5 038 626
RAHOITUS	%	EUR
Valtionapu	85 %	4 282 832
Omarahoitus Suomesta	15 %	755 794
Omarahoitus kohdemaassa	0 %	0